

VAASAN YLIOPISTO

Filosofinen tiedekunta

Suvi Hallikainen

Kategoriat ja selonteot prostituutiokeskustelussa

Tarkastelussa Helsingin Sanomien verkkokeskustelupalsta

Viestintätieteiden pro gradu -tutkielma

Vaasa 2013

SISÄLLYS

TAULUKOT	2
TIIVISTELMÄ	3
1 JOHDANTO	5
1.1 Tavoite	6
1.2 Aineisto	8
1.3 Katgoria-analyysi prostituutiokeskustelun tutkimuksessa	10
2 PROSTITUUTIO	12
2.1 Prostituutio Suomessa	12
2.2 Prostituutiolainsäädäntö	14
2.3 Prostituutiokeskustelun ulottuvuudet	16
3 VERKKOKESKUSTELU VIESTINTÄMUOTONA	20
3.1 Verkkokeskustelupalstan piirteitä	21
3.2 Verkkokeskustelun piirteitä	22
3.3 Verkko kansalaiskeskustelun areenana	23
4 KATEGORIA-ANALYYSI	27
4.1 Katgoria, kategoriakokoelmat, kategoriaparit	27
4.2 Ongelmat, moraalinen järjestys ja kategorisointi	30
4.2.1 Selonteot	31
4.2.2 Ongelmatarinat ja uhrius-syyllisyys	34
4.3 Stereotypisoivan ja poikkeavan kategorian tuottaminen ja vastustaminen	35
4.4 Metodologiset valinnat ja ongelman käsite prostituutiokeskustelun analyysissä	37
5 PROSTITUUTION KATEGORISOINTI JA SELONTEOT HELSINGIN SANOMIEN VERKKOKESKUSTELUPALSTALLA	41

5.1 Prostituoitio sukupuoli-suhteiden ja seksuaalinormien valtataistelussa	41
5.2 Prostituoitio valmiiksi rikkoutuneen hyväksikäyttönä ja terveyden turmelijana	50
5.3 Prostituoitio ammattina, elinkeinona ja helppona rahana	57
5.4 Prostituoitio perusoikeutena ja perustarpeen tyydyttäjänä	65
5.5 Yhteenveto	72
6 LOPUKSI	76
LÄHTEET	79
TAULUKOT	
Taulukko 1. HS.fi:n prostituutiokeskustelun osallistujien määrä suhteessa lähetettyjen viestien määrään	8
Taulukko 2. Arvio Suomessa toimivien prostituoitujen määrästä	13

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Suvi Hallikainen
Pro gradu -tutkielma:	Kategoriat ja selonteot prostituutiokeskustelussa Tarkastelussa Helsingin Sanomien verkkokeskustelupalsta
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Viestintätieteet
Valmistumisvuosi:	2013
Työn ohjaaja:	Terttu Harakka

TIIVISTELMÄ:

Prostituutiokeskustelu nostaa aika ajoin päätään suomalaisessa yhteiskunnassa niin viranomaisten kuin kansalaisten keskuudessa. Tässä tutkimuksessa tavoitteena oli diskursiivisen kategoria-analyysin avulla selvittää, miten ja millaiseksi yhteiskunnallinen kysymys prostituutiosta rakennetaan kategorioiden ja selontekojen avulla verkkokeskustelupalstalla.

Tutkimusaineisto koostui Helsingin Sanomien verkkosivujen eli HS.fi:n keskusteluketjusta, joka sai alkunsa sivustolla 18.2.2010 julkaistusta kolumnista, jossa otettiin kantaa nykyiseen prostituutiokeskustelun tilaan. Keskusteluketjun viestit ajoittuvat ajalle 19.2.–26.2.2010. Viestejä oli yhteensä 144 kappaletta ja osallistujia keskustelussa oli 65.

Analyysin tuloksena aineisto jaettiin neljään diskursiiviseen kehykseen: prostituutio sukupuolisuhteiden ja seksuaalinormien valtataistelussa, prostituutio valmiiksi rikkoutuneen hyväksikäyttönä ja terveyden turmelijana, prostituutio ammattina, elinkeinona ja helppona rahana ja prostituutio itsemääräämisoikeutena ja perustarpeen tyydyttäjänä. Kategoria-analyttinen tarkastelu paljasti lukuisia erilaisia tapoja luokitella prostituutiota ja siihen liitettäviä toimijoita ja yhteiskunnallisia rakenteita näiden kehyksien sisällä. Vallitsevia kategorioita ja moraalisia järjestyksiä horjutettiin kilpailevilla kategorioilla ja esimerkiksi tekemällä näkyväksi erilaisia murtoimia moraalisisessa järjestyksessä. Ongelmaa rakennettiin niin suoraan prostituoidun kuin seksin ostajan toiminnasta, prostituoituihin halveksuvasti suhtautuvien ihmisten asenteista tai yhteiskunnan tavasta kohdella prostituoituja.

Kategoria-analyttisesti tarkastellen yksi syy siihen, miksi prostituutiokeskustelu on yleisesti niin polarisoitunutta ja kantaottavaa on, ettei vallitsevaa ja yhteisesti jaettua näkemystä prostituution kategoriasta ole olemassa yhteiskunnassamme. Analyysi osoitti, miten prostituutiokysymyksen ongelmallisuus liittyy yhteiskunnassa vallitseviin varsin erilaisiin näkemyksiin prostituution yksityisen ja julkisen toiminnan luonteesta ja toimintaan liittyvän säätelyn oikeuksista.

AVAINSANAT: kategoria, kategoria-analyysi, kategorisaatio, moraalinen järjestys, prostituutio, selonteko, verkkokeskustelu

1 JOHDANTO

Suomalainen prostituutiokeskustelu sai uudenlaista tulta alleen vuonna 2008, kun Anna Kontula julkaisi prostituutiomyyttejä murtavan teoksensa *Punainen eksodus – Tutkimus seksityöntekijöiden kirjoituksiin ja haastatteluihin ja sen välittämä kuva seksikaupasta poikkesi ratkaisevasti vallitsevista myyteistä*. Kontulan mukaan seksityöntekijöitä yhdistää vahva vapauden eetos. Alalle ei päädytä niinkään suurten tulojen, traumaattisen menneisyyden tai pakon vuoksi, vaan koska seksin myynti vapauttaa tiukan kontrollin ja matalan palkan palvelutöistä. (Kontula 2008.)

Prostituutiota eli tulojen hankkimista sukupuolisuhteiden avulla (Kielitoimiston sanakirja 2013) esiintyy kaikissa yhteiskunnissa, mutta sen määrään ja muotoihin vaikuttavat yhteisön sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset erityispiirteet. Suomalaiseen prostituutioilmiöön ja siihen liittyvään lainsäädäntöön ovat heijastuneet itärajan tuloerojen hidas tasoittuminen, Suomen sisäisten tuloerojen kasvu, Viron EU-jäsenyys ja mediassa käyty prostituutiokeskustelu. (Kontula 2005: 60.) Samalla kun ala kansainvälistyy, on markkinointi siirtynyt verkkoon¹ (HS 2012a).

Prostituutio on globaali ilmiö, jonka tarkastelu vaatii astumista oman maan rajojen ulkopuolelle. Samoja kysymyksiä ja argumentteja esitetään niin Suomessa kuin muuallakin, joten prostituutiokeskusteluun liittyvä poliittinen taistelu on yleismaailmallista. Erityisen mielenkiintoista on pohtia ihmisten arjen ja yhteiskunnallisten rakenteiden törmäyskohtia, kuten esimerkiksi mitä valinta ja pakko merkitsevät yksilöille ja toisaalta minkälaisen sisällön samat käsitteet saavat yhteiskunnan eri rakenteissa. (Thorbek & Pattanaik 2003: 9.)

Kaupallinen seksi sijaitsee sukupuolen, luokan, etnisyyden ja seksin valtarakenteiden risteyksessä. Siten se on luonteeltaan ambivalentti ja sisältää sekä riiston että

---

¹ Sekä poliisin että Pro-tukipisteen havaintojen perusteella Suomessa työskentelee yhä useampia prostituoituja muun muassa Romaniasta, espanjankielisistä maista ja Nigeriasta (HS 2012a).

autonomian elementtejä. (Like 2010.) Prostituutiokeskustelua on tutkittu lähinnä keskittymällä eri instituutioiden tai järjestäytyneiden organisaatioiden prostituutiopuheisiin (ks. esim. Aaltio 2009; Marttila 2009), ja tavallisen kansan ääni on jäänyt tutkimuksissa pieneksi. Internetin luomat mahdollisuudet yhä laajemmalle yhteiskunnalliselle kansalaiskeskustelulle vaikuttavat siihen, että prostituutioilmiöön liittyviä merkityksiä tuotetaan, muokataan ja ylläpidetään entistä enemmän myös verkossa, jossa keskustelun pääosassa on tavallinen kansalainen.

Tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan verkkosivuilla käytävää kansalaiskeskustelua, tavallisten ihmisten argumentointia prostituutiosta. Keskustelussa prostituutiota tarkastellaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa monesta eri näkökulmasta ja käydään yhteistä neuvottelua prostituution merkityksestä, toimijoista ja niihin liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista.

1.1 Tavoite

Tavoitteeni tässä tutkimuksessa on diskursiivisen kategoria-analyysin avulla selvittää, miten ja millaiseksi yhteiskunnallinen kysymys prostituutiosta rakennetaan kategorioiden ja selontekojen avulla Helsingin Sanomien verkkokeskustelupalstalla. Kiinnitän samalla huomiota siihen, miten ja millaista moraalista järjestystä verkkokeskustelijoiden vuorovaikutuksessa luodaan.

Kategorioiden tutkiminen prostituutiokeskustelussa on mielenkiintoista, koska luokittelemalla ja jäsentämällä asioita ja toimintoja keskinäisessä vuorovaikutuksessa rakennamme myös samalla moraalista järjestystä, eli kulttuurista tietoa siitä, miten eri tilanteissa tulee toimia ja käyttäytyä. Käyttäytymisen tai teon selonteko nostaa aina esiin toiminnan moraalisuuden. Tutkimalla, mitä tekoja toimintaan osallistuvat selittävät selontekoja antamalla, on mahdollista selvittää sosiaalisen maailman rutiininomaista moraalista järjestystä (Drew 1998: 295).

Ihmisten ja asioiden luokittelu on olennainen osa ihmisten keskinäistä kanssakäymistä (Bowker & Star 2000, 1–32). Kategoria-analyysissä tätä luokittelua kutsutaan

kategorisoinniksi tai kategorisaatioksi ja luokittelun perusteella syntyneitä nimeämisiä kategorioiksi. Kategoriat ovat läsnä kaikkialla toiminnassamme. Mary Douglasin (2000: 46–52) mukaan koko kulttuurimme perustuu siihen, miten yritämme järjestää kokemuksiamme ja ”luonnostaan” sotkuisia asioita. Sotkua pyritään poistamaan antamalla asioille merkityksiä ja jakamalla niitä kategorioihin erilaisten luokittelujärjestelmien sisällä (Juhila 2004: 21).

Rutiinien rikkoutumiset, moraalisen järjestyksen murtumat, saavat aikaan selontekovelvollisuuden, koska toiminta ei vastaa toiminnan odotuksia. Kategorioihin sidotut oikeudet ja velvollisuudet ovat keskeisiä rutiinien ja moraalisen järjestyksen rakennuspalikoita. Velvollisuuksien laiminlyönti ja oikeuksista piittaamattomuus synnyttävät selontekovelvollisuuden. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 132–134.) On mielenkiintoista selvittää, miten verkkokeskustelijat tavallisina kansalaisina selittävät prostituutiota, koetaanko se moraalisen järjestyksen murtumaksi, ja jos koetaan, niin millaisia selontekoja ilmiöstä tuotetaan. Miten moraalisten järjestysten murtumia tulkitaan ja millaisia oikeuksia ja velvollisuuksia selonteot synnyttävät eri toimijoille?

Tutkimuksen tavoite voidaan tiivistää yhteen laajaan tutkimuskysymykseen ja sitä tukeviin alakysymyksiin. Pääkysymys on, miten ja millaiseksi yhteiskunnallinen kysymys prostituutiosta rakennetaan kategorioiden ja selontekojen avulla Helsingin Sanomien verkkokeskustelupalstalla. Tavoitetta tukevat seuraavat alakysymykset:

- 1) Miten prostituutiota ja prostituoituja kategorisoidaan keskustelupalstalla?
- 2) Millaisia prostituutioon liittyviä selontekoja palstalla rakennetaan?
- 3) Miten ja millaista moraalista järjestystä eli kulttuurista tietoa siitä, miten eri tilanteissa tulee käyttäytyä, verkkokeskustelijoiden vuorovaikutuksessa luotiin?
- 4) Miten moraalisten järjestysten murtumia tulkitaan ja millaisia oikeuksia ja velvollisuuksia selonteot synnyttävät eri toimijoille?

1.2 Aineisto

Tutkimusaineistoni koostuu Helsingin Sanomien verkkosivujen eli HS.fi:n keskusteluketjusta, joka sai alkunsa sivustolla 18.2.2010 julkaistusta kolumnista, jossa Perttu Häkkinen (2010) ottaa kantaa nykyiseen prostituutiokeskustelun tilaan. Häkkinen mainitsee muun muassa Elina Tiilikan (2010) kohua herättäneen esikoisteoksen *Punainen mekko*, jonka tapahtumat väitetysti perustuvat Tiilikan omiin kokemuksiin prostituoituna. Kolumnissaan Häkkinen esimerkiksi toteaa, miten *kaiken hyveilyn ja besserwisseröinnin keskellä Tiilikan tapaiset ihmiset edustavat raikasta virtausta prostituutiokeskustelun ummehtuneessa ilmassa*.

Ensimmäinen keskustelupalstan kommentti Häkkisen kolumnista ilmestyi 19.2.2010. Se toimi aloittajana vilkkaalle argumentoinnille prostituutiosta. Kaiken kaikkiaan keskusteluketjun viestit ajoittuvat ajalle 19.2.–26.2.2010 ja viestejä on yhteensä 144 kappaletta. Osallistujia keskustelussa on 65. Taulukossa 1 esitellään tarkemmin verkkokeskustelijoiden määrää suhteessa heidän palstalle lähettämiensä viestien määrään.

Taulukko 1. HS.fi:n prostituutiokeskustelun osallistujien lukumäärä suhteessa lähetettyjen viestien lukumäärään.

Keskustelijoiden lukumäärä	Keskustelijoiden lähettämien viestien lukumäärä	Viestejä palstalla
48	1	48
6	2	12
5	3	15
2	5	10
1	10	10
2	13	26
1	23	23
Yhteensä 65		Yhteensä 144

Taulukosta 1 käy ilmi, että selkeä enemmistö verkkokeskustelun osallistujista (48 henkilöä) on lähettänyt palstalle vain yhden viestin. Ketjusta on verkkokeskustelulle tyypillisesti erotettavissa henkilöt, jotka ovat muita nimimerkkejä merkittävästi aktiivisempia osallistujia (ks. esim. Pietilä 2001; Savolainen 1996). Yksi henkilö

osallistuu peräti 23 viestillä keskusteluun, ja kaksi henkilöä on lähettänyt palstalle 13 viestiä (katso taulukko 1).

Profiilitutkimuksen mukaan HS.fi:n kävijät ovat aktiivi-ikäisiä, hyvin koulutettuja ja hyvätuloisia kaupunkilaisia. HS.fi tavoittaa hyvin sekä miehet että naiset, kävijöistä 52 % on miehiä ja 48 % naisia. (HS 2010a.) Koska tämän tutkimuksen aineistona on varsin pieni osa HS.fi:n kävijöiden kaikesta sivustolle tuottamasta sisällöstä, ei voida tehdä yleistyksiä aineiston keskustelijoiden iästä, koulutuksesta tai tuloista. Profiilitutkimuksen tulokset voivat kuitenkin tästä huolimatta olla suuntaa antavia ja asettavat ennako-oletuksia keskustelun korkeasta tasosta, mikä onkin tärkein syy siihen, miksi valitsin tutkimusaineistoksi nimenomaan HS.fi:n verkkokeskustelun. Lisäksi Helsingin Sanomat on sitoutumaton julkaisija, jolla on erityisasema yhteiskunnallisen keskustelun muotoutumisessa (ks. Suhonen 1994: 70–71).

Keskustelun tasoon vaikuttaa myös se, että HS.fi:n keskustelu on valvottua. Viestien odotetaan olevan hyvien tapojen mukaisia, ja toimitus päättää itsenäisesti niiden julkaisemisesta. Sivustolla esitellään verkkokeskustelun ohjeita, joissa muun muassa neuvotaan keskustelijoita kirjoittamaan ketjussa käsiteltävästä asiasta ja perustelemaan oman näkökantansa. Kiroilua, nimittelyä tai solvaamista sivuston keskusteluissa ei suvaita, ja jos keskustelu muuttuu kahden kirjoittajan väliseksi jankutukseksi, se keskeytetään. (HS 2010b.) Keskusteluohjeet pyrkivät selvästi ohjaamaan keskustelun osallistujia asialliseen, selkeään, rakentavaan ja täten hedelmälliseen mielipiteiden vaihtoon, mikä samalla myös luo mielekästä pohjaa keskustelujen analyysille. Ohjeet saattavat myös rajoittaa keskustelijan ilmaisua, koska ne asettavat vaatimuksia ja rajoituksia kirjoitustavalle.

Helsingin Sanomien verkkokeskustelupalsta uusittiin vuonna 2012, jolloin uutisten kommentointi muutettiin mahdolliseksi ainoastaan rekisteröimällä itselleen käyttäjätunnuksen ja kirjautumalla palveluun tällä tunnuksella. Tämän tutkimuksen aineisto on peräisin ajalta, jolloin HS.fi:n keskustelut eivät vielä vaatineet rekisteröitymistä, mikä on saattanut madaltaa kynnystä osallistua keskusteluun tai aloittaa keskustelu toisin kuin sivustoilla, joilla rekisteröityminen on pakollista.

1.3 Katogoria-analyysi prostituutiokeskustelun tutkimuksessa

Kategorian ja kategorisoinnin käsitteet ovat monien tieteellisten lähestymistapojen käytössä. Tässä tutkimuksessa niitä käsitellään ennen kaikkea etnometodologisen, konstruktionistisen ja diskursiivisen lähestymistavan mukaan, mikä tarkoittaa, että kategorioita tarkastellaan ihmisten keskinäisessä toiminnassa läsnä olevina seurauksellisina tekoina. Kategorioita ei ole ”valmiina” olemassa sosiaalisen toiminnan ulkopuolella tai ihmisten päässä, vaan ne tehdään olemassa oleviksi kielen käytössä ja muussa toiminnassa. Kategorioilla on konstruktionistinen tehtävä, mikä tarkoittaa, että niillä tuotetaan ja ylläpidetään yhteiskunnan sosiaalista järjestystä. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 10.)

Kategoria-analyysi perustuu amerikkalaisen sosiologi Harvey Sacksin 1960-luvulla alkunsa saaneen *Membership Categorization Device* -analyysimetodin perinteeseen. Sacks tarkasteli, millaisia kategorisaatioita ihmiset tekevät ja valitsevat arkielämässä ja miten kategoriat pitävät sisällään suuren osan ihmisten tiedosta. Sacks oli kiinnostunut myös siitä, mitä kategoriat saavat aikaan. Sacksin mukaan kategorioilla on *representatiivinen luonne* eli ihmiset valitsevat kategoriat aina jotakin tarkoitusta varten. Hän painotti myös, että kategoriat eivät ole tutkijan tekemiä valintoja, vaan aineiston ”puhujien” valitsemia ja että kategoriavalintoihin liittyy aina tietoa, josta voidaan päätellä esimerkiksi kulttuuriin ja moraaliiin liittyviä asioita. (Sacks 1992; Silverman 1998: 74, 77; Ruusuvuori 2001: 389–390.) Tässä tutkimuksessa keskitytään siihen, miten verkkokeskustelijat omilla kategoriavalinnoillaan rakentavat prostituutiota ja samalla siihen liittyvää moraalista järjestystä.

Sacksilaista kategoria-analyysiä jatkaneet tutkijat jakautuvat nykyisin keskustelunanalyysin tai diskursiivisen kategoriatutkimuksen suuntauksiin. Keskustelunanalyysissä tutkimuksen näkökulma on analyttinen ja huomio kiinnittyy muun muassa keskustelijoiden vuorovaihtoon, päällekkäin puhumiseen, kysymys- ja vastauspareihin. Analyysissä tarkastellaan, miten vuorovaikutus rakentuu luonnollisissa keskusteluissa. Tämän tutkimuksen näkökulma on sen sijaan diskursiivinen, mikä tarkoittaa, että aineistoa käsitellään tulkinnallisemmalla otteella. Vuorovaikutuksen

kulun sijasta huomio kiinnittyy erityisesti siihen, mitä puheella tehdään (Jokinen 1999a: 43–53; Juhila 2004b: 172), toisin sanoen, miten ja millaiseksi yhteiskunnallinen kysymys prostituutiosta rakennetaan verkkokeskustelijoiden vuorovaikutuksessa?

Diskursiivisesti painottuneessa kategoria-analyysissä kategorisaatioita tarkastellaan tekoina, joilla voi olla yksittäisen vuorovaikutus- tai esiintymistilanteen ylittäviäkin seurauksia. Analyysi avaa, miten kategoriat liittävät ihmisten kanssakäymisen, kulttuurin ja moraalin toisiinsa. Menetelmä on sopiva aineistoon, jonka keskiössä ovat moraalin, seksin ja sukupuolen valtasuhteet ja niihin liittyvät moraaliset järjestykset. Kategoriat ja niiden käyttö kertovat paljon ajasta, jossa elämme, siitä mitä pidämme normaalina, arvokkaana, ongelmana tai poikkeavana. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 10, 36.)

2 PROSTITUUTIO

Seuraavissa luvuissa esitellään suomalaista prostituutioilmiötä. Miten, milloin ja miksi prostituution harjoittaminen aloitettiin Suomessa? Millaisia muotoja prostituutio on saanut aikojen saatossa, ja millaisena ilmiö koetaan nykyään? Tekstissä luodaan katsaus myös prostituutioon liittyvän lainsäädännön kehitykseen ja prostituutiokeskustelun ulottuvuuksiin suomalaisessa yhteiskunnassa.

2.1 Prostituutio Suomessa

Suurimman osan viime vuosisataa prostituutiota ei pidetty merkittävänä yhteiskunnallisena ongelmana, eikä siitä juurikaan keskusteltu julkisuudessa (Marttila 2009: 11). Koko 1900-luvun ajan prostituutiota vähensi yleinen elintason nousu ja naisten taloudellisen ja oikeudellisen aseman parantuminen (Häkkinen 1999: 225–230). Prostituution uusi nousu 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa liittyi yhteiskunnallisiin tekijöihin, erityisesti 1990-luvun alun syvään lamaan ja entisessä Neuvostoliitossa tapahtuneisiin poliittisiin ja taloudellisiin mullistuksiin. Nopea markkinatalouteen siirtyminen aiheutti työttömyyttä, hintojen nousua ja julkisen sosiaaliturvan pienentymistä, mikä sai ihmiset etsimään uudenlaisia selviytymiskeinoja, yhtenä näistä prostituutio. (Marttila 2009: 11.) Näkyvimmissä maan prostituutiomarkkinoita muutti 1990-luvun alussa seksibaarien uudenlainen ilmestyminen katukuvaan ja ulkomaalaisten prostituoitujen ja parittajien lisääntynyt toiminta hotelleissa, ravintoloissa ja kaduilla (Turunen 1996: 46). Myös liikkuva prostituutio ja kansainvälinen ihmiskauppa tulivat osaksi prostituutiokenttää (Marttila 2009: 12).

Varsinkin 1990-luvun alusta lähtien Suomen prostituutiomarkkinoille ominaista on ollut, että merkittävä osa prostituoiduista on ulkomaisia, Suomessa lyhyitä jaksoja kerrallaan viettäviä naisprostituoituja (Marttila 2009: 14). Useimmat heistä tulevat Venäjältä, Baltian maista, Virosta, Valkovenäjältä ja Ukrainasta (Holmström & Skilbrei 2008: 61). Laman jälkeen vähentynyt suomalaisten harjoittama prostituutio ja erityisesti opiskelijaprostituutio saattaa Kontulan (2005: 60) mukaan olla jälleen kasvussa. Tiedot

Suomen prostituutiomarkkinoista ovat kuitenkin erittäin epävarmoja ja vaihtelevat keskenään suuresti, eikä kattavia arvioiteja prostituution parissa toimivista henkilöistä tai prostituutiomarkkinoiden rakenteesta Suomessa ole tehty (Holmström & Skilbrei 2008: 61). Prostituutiota tai prostituutiotarkoituksessa tapahtuvaa ihmiskauppaa käsittelevä tutkimus on ollut Suomessa varsin vähäistä muihin Pohjoismaihin verrattuna. Tämänhetkisten tietojen perustuessa eri toimijoiden vaihteleviin arvioihin, jotka esitetään oman toimialan ja tavoitteiden sanelemina, aiheen käsittely on johtanut numeroilla politikointiin.² (Marttila 2009: 27–28.)

Anna Kontulan (2008) arviot prostituoitujen määrästä Suomessa perustuvat paitsi viranomaisten raportteihin myös kaupallisen seksin toimijoiden näkemyksiin. Prostituoitujen lisäksi Kontula on haastatellut avainpaikalla työskenteleviä poliiseja ja sosiaaliviranomaisia sekä parittajia, tutkijoita, asiakkaita ja ilmoituskanavien työntekijöitä. Taulukon 2 ensimmäinen lukusarake tarkoittaa arviota tiettyinä päivinä tavoitettavien prostituoitujen määrästä, toinen sarake vuoden mittaan seksiä vähintään kerran myyneiden määrää.

Taulukko 2. Arvio Suomessa toimivien prostituoitujen määrästä. (Kontula 2008.)

Prostituoituja	Töissä/päivä	Töissä/vuosi
Vierailevat		
• Pietarin alueelta	100	2 500
• Murmanskin alueelta	15	60
• Virosta	100	2 000
Yhteensä vierailevia	215	4 560
Suomessa pysyvästi asuvat		
• suomalaiset päätoimiset	100	200
• venäläiset ja virolaiset päätoimiset	30	50
• thaimaalaiset päätoimiset	50	100
• sivutoimiset (pääosin suomalaisia)	120	3 000
Yhteensä pysyvästi asuvia	300	3 350
Yhteensä vierailevia ja pysyvästi asuvia	515	7 910

² Prostituutioon liittyviä lakiehdotuksia koskevissa keskusteluissa numeroita on käytetty kriittikittömästi politiikan välineinä, sekä prostituutioon liittyvien lakien kiristämiseen myönteisesti että kielteisesti suhtautuvien toimesta (Marttila 2009: 16).

Kontulan arviot perustuvat vuoteen 2005, jolloin taulukon mukaan Suomessa toimi vuoden aikana 4 560 vierailevaa ulkomaalaista ja 3 350 maassa pysyvästi asuvaa, Suomesta, Venäjältä, Virosta tai Thaimaasta kotoisin olevaa prostituoitua. Suomessa pysyvästi asuvista taulukon mukaan suurin osa (3 350) oli sivutoimisesti prostituutiosta toimivia suomalaisia. Kontula kuitenkin korostaa, että todennäköisesti suomalaisten osuus on kaikissa arvioissa alimitoitettu, koska heidän toimintansa on niin näkymätöntä, eikä se kuulu viranomaisvalvonnan intresseihin.

Suomen prostituutiomarkkinat eivät kuitenkaan ole yksi yhdenmukainen ilmiö, sillä alueellistakin eriytymistä on, erityisesti tarkasteltaessa ulkomaalaisen prostituution toimintatapoja. Esimerkiksi Lapissa yleensä asiakkaiden kautta tapahtuva kutsuviisumimenettely on prostituutiokontaktien kokonaismääriin suhteutettuna yleisempää kuin vaikkapa pääkaupunkiseudulla. Lapin prostituutio sai 1990-luvulla näkyvyyttä valtakunnallisesti, kun tunnetuksi tuli lomakylissä ja majoitusliikkeissä toimiva itäprostituutio, jonka markkinoille saapui bussilasteittain naisia pääasiassa Murmanskin alueelta Venäjältä. (Marttila 2009: 17). Nykyään Murmanskin ”tyttöbussit” ovat kuitenkin kadonneet, ja tilalle Lapissa on tullut enemmän seurustelua muistuttava ”täsmäprostituutio”, jossa asiakas kutsuu myyjän luokseen muutamaksi päiväksi seksipalveluita sekä esimerkiksi kotitöitä varten (Kontula 2005: 60).

Yhteistä kaikille alueille on, että nykyisin suurin osa niin suomalaisten kuin ulkomaalaistenkin Suomessa harjoittamasta prostituutiosta tapahtuu sisätiloissa. Asiakashankinta on siirtynyt kadulta sekä osittain ravintoloista ja lehdistä verkkoon. (Holmström & Skilbrei 2008.)

2.2 Prostituutiolainsäädäntö

Suomessa on kymmenen viime vuoden aikana tehty useita lakimuutoksia koskien prostituutiota. 1990-luvun lopulla katuprostituutio herätti Suomessa erityisen paljon keskustelua. Tuolloin keskustelu keskittyi pääasiassa yleiseen järjestykseen. Katuprostituution katsottiin häiritsevän muuta toimintaa julkisilla paikoilla, ja vuonna

1999 Helsingin kaupunki hyväksyi uuden järjestyssäännön, jossa kiellettiin sekä seksin osto että myynti julkisilla paikoilla. Järjestyslaki astui voimaan valtakunnallisesti lokakuussa 2003. (Holmström & Skilbrei 2008: 66.)

Joulukuussa 2005 hallitus esitti eduskunnalle alustavan esityksen seksin oston kriminalisoinnista. Hallituksen esityksessä seksuaalipalvelujen ostamisen yleistä kriminalisoimista perusteltiin sosiaalisen tasa-arvon ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Kriminalisoinnilla pyrittiin myös vähentämään ihmiskauppaa ja paritusta aiheuttavaa seksuaalipalvelujen kysyntää. Esityksessä prostituution nähtiin loukkaavan seksipalveluja tarjoavan henkilön koskemattomuutta, seksuaalista itsemääräämistä ja vapautta. Esitystä kritisoitiin liiasta laaja-alaisuudesta ja tunnusmerkistön epätäsmällisyydestä, eikä se mennyt läpi sellaisenaan. Suomessa hyväksyttiin 21.6.2006 laki, jossa sen sijaan seksin ostaminen kiellettiin rajoitetusti. Osittainen seksin oston kriminalisointi tarkoittaa Suomessa sitä, että seksin ostaminen on kiellettyä silloin, kun siihen liittyy paritus, ihmiskauppa tai alaikäiseltä ostaminen. Paritusta on, jos toinen hyötyy toisen tarjoamista seksipalveluista. Myös esimerkiksi asunnon järjestäminen tai vuokraaminen seksipalveluita varten toiselle on kriminalisoitu, samoin kuin seksityöhön houkuttelemine tai siitä markkinointi. Sen sijaan seksin myyminen ei ole Suomessa kiellettyä, paitsi järjestyslain vastaisesti yleisellä paikalla. (Oikeusministeriö 2009: 1–7.)

Prostituutiota on pyritty rajoittamaan Suomessa myös ulkomaalaislain muutoksilla. Vuodesta 1999 on ollut mahdollista käännyttää ulkomaiden kansalainen Suomesta, jos tämän voi perustellusti olettaa myyvän seksipalveluja. Tämä kieltö ei kuitenkaan koske EU-maiden eikä Schengen-sopimuksen allekirjoittaneitten maiden kansalaisia. (Holmström & Skilbrei 2008: 66.) Ulkomaalaislain muutoksella oli merkittävä turvattomuutta aiheuttava vaikutus ulkomaalaisten prostituoitujen asemaan ja toimintaan. Ennen lainmuutosta ulkomaalaiset prostituoidut saattoivat uhkaavissa tilanteissa, kuten kiristys- ja väkivaltatapauksissa, kääntyä varsin helposti poliisin puoleen, mutta lainmuutoksen jälkeen näissä tilanteissa ei enää haluta mennä poliisin puolelle käännytysuhan takia. Parittajien aseman sekä prostituution ja järjestäytyneen rikollisuuden välisten yhteyksien on myös epäilty vahvistuneen lain muutoksen jälkeen, koska ulkomaalaiset prostituoidut ovat joutuneet entistä enemmän turvautumaan

kolmansiin osapuoliin päästäkseen maahan ja pystyäkseen toimimaan mahdollisimman näkymättömästi. (Lehti & Aromaa 2002: 23). Viime vuosina kuitenkin on esitetty, että paritusrikollisuus on kääntynyt laskuun Viron EU-jäsenyyden myötä, sillä käännytyspykälä ei koske EU-kansalaisia ja tällöin seksityöläiset ovat voineet toimia itsenäisemmin myös Suomessa ilman parittajaa. (Marttila 2009: 21.)

Seksinoston kriminalisointi ilmestyy suomalaiseseen poliittisen keskustelun aiheeksi aina muutaman vuoden välein. Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (rkp) ryhtyi kesällä 2012 ajamaan nykyisen prostituutilain tiukennusta oston kriminalisoinnilla perusteena ihmiskaupan ja parituksen vastustaminen ja alaikäisten suojeleminen. Hallitus hyväksyi kesällä 2012 tasa-arvo-ohjelman, jonka mukaan ensin tulee arvioida seksin ostoa koskeva lainsäädäntö. Siinä otetaan huomioon myös Ruotsin kokemukset seksinoston kokonaan kieltävästä laista. Selvityksen on tarkoitus valmistua kevään 2013 aikana. Jos selvitys saa valtioneuvoston enemmistön kannatuksen, siitä mahdollisesti tehdään hallituksen esitys. (Suomen kuvalehti 2013.)

Parhailtaan käynnissä on myös kaksi muuta ihmiskauppaan liittyvää lakiprosessia. Oikeusministeriön työryhmän tehtävänä on muun muassa selkiyttää parituksen ja ihmiskaupan välistä rajanvetoa. Sen lisäksi sisäasiainministeriön asettama ihmiskauppalainsäädännön uudistamista valmisteleva työryhmä aloitti työnsä syksyllä 2012. Sen tavoitteeksi on nimetty ihmiskauppaan liittyvän erillislain säätäminen, jossa keskitytään erityisesti uhrien auttamisjärjestelmän parantamiseen. (Suomen kuvalehti 2013.)

2.3 Prostituutiokeskustelun ulottuvuudet

Prostituutiokysymys herättää kiinnostusta niin poliitikkojen kuin yleisönkin keskuudessa, ja se tosiasia, että ihmiset ostavat ja myyvät seksiä, koetaan pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa haasteena (Holmström & Skilbrei 2008). Prostituutiokeskustelu on jämähtänyt uomiinsa niin Suomessa kuin monessa muussa maassa ilmiön luonteeseen ja oikeutukseen liittyvien erilaisten näkemysten vuoksi.

Taustalla vaikuttavat erilaiset arvomaailmat ja ajattelutavat. Toiset puhuvat seksiorjista ja ihmiskaupan uhreista ja toiset vapaaehtoisesti työnsä valinneista ja työstään pitävistä naisista. (Marttila 2009: 49.)

Suomalaisten suhtautumisesta seksin ostoon tiedetään suhteellisen vähän. Ne tutkimukset, joissa asiaa on käsitelty (esimerkiksi Haavio-Mannila, Kontula & Kuusi 2001; Tasa-arvobarometri 2004 & 2008) osoittavat, että naisten ja miesten asenteet seksikauppaan, ostajiin ja myyjiin eroavat toisistaan. Tasa-arvobarometrissä 2008 miehet suhtautuivat myönteisemmin seksin ostamiseen prostituoiduilta kuin naiset. Miehistä yli puolet piti seksin ostamista hyväksyttävänä, kun taas naisista joka kolmas oli tätä mieltä. Verrattuna 1990-lukuun 2000-luvulla vaikuttaisi siltä, että ihmisten suhtautuminen prostituutioon ei ole muuttunut myönteisemmäksi, vaan jopa hieman kielteisemmäksi.

Koska Venäjä ja Viro ovat Suomen naapurivaltioita, Suomi sai jo varhain perehtyä kansainvälisen prostituution mukanaan tuomiin haasteisiin. Prostituutio Pohjoismaissa - raportin osaraportissaan Marttila kuvailee, kuinka seksikauppakysymys liitettiin yhteen organisoitua rikollisuutta ja rajaturvallisuutta käsitteleviin kysymyksiin. Hänen mukaansa kyse oli yrityksestä suojella hyvinvointivaltion rajoja Suomessa. Marttilan mukaan keskustelu kansainvälisestä prostituutiosta tasa-arvo- ja ihmisoikeuskysymyksenä ei ole Suomessa ollut yhtä tärkeää kuin muissa Pohjoismaissa. Vaikka ihmisoikeusnäkökulma on vahvasti esillä suomalaisessa prostituutio- ja ihmiskauppakeskustelussa, ilmiötä koskevia poliitikkoja ja käytänteitä ohjaavat pääasiassa maahantuloon ja rikostorjuntaan liittyvät ongelmat. (Marttila 2009; Holmström & Skilbrei 2008.)

Karkeasti jaotellen Suomessa keskustellaan prostituutiosta pääasiassa kahdella linjalla. Proprostituutio-keskustelussa seksityötä tarkastellaan työn näkökulmasta, mikä tarkoittaa, että seksiä myyvällä tulisi olla samanlaiset oikeudet, esimerkiksi oikeusturva, eläke ja liitto, kuin kenellä tahansa muulla työntekijällä. Exitprostituutio sen sijaan pyrkii koko ilmiön hävittämiseen, sillä se koetaan läpeensä väkivaltaisena ja naista alistavana ongelmana. (Nasta ry 2010.) Naisliikkeen ja tasa-arvoelinten lisäksi 2000-

luvun prostituutiokeskusteluun on ottanut osaa aiempaa organisoituneemmin prostituoitujen oikeuksia ajaneet ryhmät (Aaltio 2009).

Prostituutiokeskustelu virisi varsin kiivaaksi, kun politiikassa alettiin ensimmäistä kertaa suunnitella seksin oston kriminalisointia. Samat näkökulmat ovat silti vieläkin esillä nykyisessä prostituutiokeskustelussa. Aaltion (2009) mukaan kriminalisoinnista käydyssä keskusteluissa oli erotettavissa neljä eri kehystä. Keskustelua hallitsi kansainvälisen organisoituneen rikollisuuden kehys, johon kaikki keskusteluun osallistujat sovittivat omat ongelman kehyksensä. Eri toimijoiden näkemyksiä myös yhdisti sosiaalipoliittinen kehys, jonka kautta prostituutio nähtiin huono-osaisuuden ja eriarvoisuuden ilmentymänä. Kuitenkin näkemykset erosivat voimakkaasti ongelman ratkaisun suhteen.

Kriminalisoinnista kamppailivat etenkin naisliikkeen eettistasa-arvopoliittinen kehys ja prostituoitujen etuliikkeen prostituutio seksityönä -kehys. Sekä naisliike että tasa-arvoelimet kannattivat seksin oston yleistä kriminalisointia. Tämä pyrkimys sai kuitenkin vastaansa voimakkaan vastarinnan, jossa prostituution rajoittamista perinteisin, miesten seksuaalioikeuksia puolustavin argumentein vastustaneen miesjoukon rinnalle syntyi vahva prostituoitujen oikeuksia ajanut liike. (Aaltio 2009.)

Marttila (2009) toteaa prostituutiokeskustelun tilaa selvittävässä raportissaan, että seksin oston kriminalisoinnin kannattajien, erityisesti naisjärjestöjen ja tasa-arvoelinten mielestä prostituutio pohjautuu rakenteelliseen epätasa-arvoon; sukupuolten tosiasiallinen tasa-arvo ei voi toteutua niin kauan kuin yhteiskunnassa on prostituutiota. Kriminalisoinnin kannattajien kommentteissa tasa-arvokysymykset nousivat esiin erityisesti tasa-arvoa ajavan yhteiskunnan ja pohjoismaisen hyvinvointivaltion kehyksessä. Tasa-arvovaltuutettu oli yksi niistä harvoista tahoista, joka Suomessa puhui seksin ostosta naisiin kohdistuvana väkivaltana. Seksien oston kriminalisoinnin vastustajat sen sijaan painottivat liberalistisen tasa-arvokäsityksen mukaisesti yksilöiden perusoikeuksia harjoittaa elinkeinoa tai toteuttaa seksuaalisuuttaan myös maksullisen seksin puitteissa. Kumpikin näkökulma puolustaa kantaansa tasa-arvoargumentein, mutta hyvin erilaisista lähtökohdista. (Emt. 2009: 41–43.)

Marttilan (2009) mukaan seksin oston kriminalisoinnin vastustajien argumentaatiossa asettuivat vastakkain myös ”naisten tasa-arvo” ja ”miesten tasa-arvo”, mikä liittyi siihen, että ehdotettu kriminalisointi kohdistui vain ostajiin, jotka ovat pääasiassa miehiä. Marttilan raportissa on esimerkki Helsingin Sanomien verkkokeskustelusta vuodelta 2006, jolloin nimimerkki ”juristi” oli sitä mieltä, että lakiesitys tekee miehistä rikollisia ja ihmetteli, kuinka naiset kehtaavat ajaa tällaista esitystä. Hänen mielestään juuri tasa-arvon vaatimukset edellyttävät, että tarkastellaan myös toisen osapuolen, tässä tapauksessa miesten, näkemyksiä. Myös nimimerkki ”Jerry” oli sitä mieltä, että kriminalisoimalla toimintaa tarkoituksellisen sukupuolisidonnaisesti heikennetään tasa-arvoa yhteiskunnassa. (Emt. 2009: 48–49.)

Järjestäytyneet miesliikkeet eivät erityisen aktiivisesti ottaneet kantaa seksin oston kriminalisointikeskusteluun, mutta edellä mainitun tapaisia miesten oikeuksiin ja tasa-arvoon liittyviä argumentteja esiintyi erityisesti verkkokeskusteluissa ja nimenomaan lakiesitysten vastustajien toimesta. Joidenkin seksin oston kriminalisoinnin vastustajien puheessa käsiteltiin feminismiä aatteena, joka pyrkii ajamaan vain naisten oikeuksia ja naisten tasa-arvoa sukupuolten tasa-arvon sijaan. Kyseisen näkemyksen mukaan feminismi vaarantaa yhteiskuntarauhan ja tasa-arvoprosessin sekä asettaa naiset miesten yläpuolelle. (Marttila 2009: 48.)

3 VERKKOKESKUSTELU VIESTINTÄMUOTONA

Verkkokeskustelun yläkäsitteenä käytetään tietokonevälitteistä viestintää (CMC, computer-mediated communication), jonka parissa on tehty lukuisia erilaisia internet-tutkimuksia. Käsite internet-tutkimus on varsin monimuotoinen ja laaja. Jo itsessään termi internet viittaa niin tiedonhallintaan, koodaukseen, puhelinteknologiaan kuin populaarikulttuuriinkin, ja tutkijat ymmärtävät sen erilaisilla tavoilla (Paasonen 2010). Yksille se edustaa vaihtoehtoisen olemistavan mahdollistavaa kyberavaruutta ja yhteisöllisyyttä, toisille retorista, kommunikaation, julkaisutoiminnan ja määrittelyjen tuottamaa tilaa, mediateknologiaa tai käyttökulttuureissa hahmottuvaa välinettä (Emt. 2010). Tässä tutkimuksessa internetillä tarkoitetaan retorista, kommunikaation, julkaisutoiminnan ja määrittelyjen tuottamaa tilaa, koska analyysin kohteena ovat kategorisaatiot ja selonteot verkkokeskustelussa, jossa myös määritetään ja tuotetaan erilaisia käsityksiä prostituutiosta ja prostituoiduista.

Tässä tutkimuksessa verkkoa tarkastellaan kontekstuaalisena ilmiönä. Mikäli näin ei tehdä, kyseessä on pikemminkin teknologinen kuin yhteiskuntatieteellinen näkökulma. Verkko sinänsä ei ole yhteiskunnallisesti kiinnostava, vaan se, miten verkko kontekstualisoituu. Verkko on tekstuaalinen ja visuaalinen maailma, joka on konstruoitu erilaisilla diskursseilla ja visuaalisten elementtien kudelmilla sekä myös historiallisesti muotoutuneilla kulttuurisilla kerrostumilla. Monet tutkimukset vahvistavat tätä näkökulmaa eli verkko ei ole itsenäinen kyberavaruus, vaan verkossa näytävät toteutuvan myös verkon ulkopuolisen maailman ilmiöt. (Matikainen 2010: 1.) Esimerkiksi Nakamura (2002) totesi, että etniset ja sukupuoleen liittyvät stereotyyppit ilmenevät niin verkossa kuin verkon ulkopuolellakin.

Seuraavaksi esittelen verkkokeskustelupalstan ja verkkokeskustelun erityispiirteitä sekä pohdin verkon asemaa kansalaiskeskustelun areenana.

3.1 Verkkokeskustelupalstan piirteitä

Verkkokeskustelu käydään internetin keskustelupalstalla, joka voi olla luonteeltaan esimerkiksi blogi eli verkkopäiväkirja, tietyille rekisteröityneille käyttäjille tarkoitettu suljettu palvelu tai vapaamuotoinen mielipidepalsta (Arpo 2005: 42). Keskustelupalstat voivat olla osa verkkosivustoa tai ne voivat sijaita omilla, vain tiettyyn aiheeseen erikoistuneilla sivustoilla (Ollikainen 2004: 17). Keskustelupalstat voivat olla luonteeltaan yksityisiä tai julkisia. Yksityiset keskustelupalstat, kuten verkko-opetusympäristöjen ja online-kokouspalvelujen palstat, ovat vain tietyille rekisteröityneille käyttäjille. (Arpo 2005: 42.) Tämän tutkimuksen keskustelupalsta edustaa julkista vapaamuotoista mielipidepalstaa, joka on osa laajempaa Helsingin Sanomien verkkosivustoa: HS.fi:tä. Monilla lehtien verkkosivuilla on käyttäjillä vastaavanlainen mahdollisuus kommentoida sivuston artikkeleita keskustelupalstalla ja usein sivustoilla on myös keskustelupalstoja teemoittain.

Käytettäessä kriteerinä viesteihin reagoimiseen kuluvaan aikaan keskusteluryhmät voidaan jakaa reaaliaikaisiin (synkronisiin) ja asynkronisiin ryhmiin. Reaaliaikaiset verkkokeskustelut ovat nopeampia kuin ei-reaaliaikaiset, joissa keskustelu on hitaampaa ja keskustelun aikajännite on pidempi, muutamasta päivästä jopa kuukausiin. Toisaalta verkkokeskustelut muodostavat lankoja (thread), joiden avulla voi jäljittää keskustelun kulkua sen alkuun asti (Peltola 2004: 41). Tutkimuksen kohteena oleva verkkokeskustelu on ei-reaaliaikainen, mutta aikajännitteeltään suhteellisen lyhyt. Keskustelun kulku on ripeää. Keskustelu käytiin päivien 19.2.–26.2.2010 aikana, ja viestejä kertyi yhteensä 144 kappaletta.

Lähes jokaisella verkkokeskustelupalstalla on jonkinasteinen oma käytösäännöstönsä. HS.fi:n keskustelupalstalla on palstan sääntöjä kirjoittajalle, joita noudattamalla viestin julkaisu taataan ja joilla myös yritetään vaikuttaa keskustelun tasoon. Säännöt perustuvat joko käytännön toiminnan kautta saatuihin kokemuksiin tai tietyn verkkopalvelun tarjoajan omiin intentioihin (Lessig 2001, 35–36). Verkkokeskustelujen toimijarakenne muodostuu Peltolan (2004: 42) mukaan kolmesta eri tekijästä: palvelun tarjoajasta, keskusteluryhmän ylläpitotahosta sekä keskustelijoista itsestään.

3.2 Verkkokeskustelun piirteitä

Internet mahdollistaa keskustelun kehittyneimmän muodon, dialogin. Verkkokeskustelun toimivuus ja jatkuvuus riippuu teknisistä ratkaisuista ja sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Kirjoittajalta vaaditaan tiettyä taitoa, jotta hän saisi yhteyden lukijoihinsa ja kykenisi muodostamaan keskustelun. Usein täytyy pystyä luomaan yhteys hyvin erilaisiinkin lukijoihin, sillä vuorovaikutus ei synny keskustelupalstoillakaan automaattisesti. (Alasilta 2002: 245, 54.) Toisaalta keskusteluun osallistuminen voi olla aktiivista eli viestien kirjoittamista tai passiivista eli pelkästään muiden lähettämien viestien lukemista, jolloin vuorovaikutus menettää merkityksensä (Savolainen 1996: 13).

Tietokonevälitteisessä viestinnässä on elementtejä sekä puhutusta että kirjoitetusta kielestä, mutta se sisältää myös omanlaisiaan vain verkkokielelle tyypillisiä piirteitä (Nishimura 2007: 180). Verkkokeskusteluista puuttuvat ei-kielelliset vihjeet, kuten eleet, ilmeet ja äänenpainot. Verkkokielessä näitä kuitenkin yritetään korvata kirjallisilla kuvauksilla ja erilaisilla hymiöillä, jotka ilmaisevat kontekstin, sosiaalisia vihjeitä, tunteita ja mielialoja. (Hiltz & Turoff 1994: 91.)

Koska verkkokeskusteluun osallistuva ei näe muiden kasvon ilmeitä, äänenpainoja tai ulkonäköä, voi olla vaikeaa tulkita toisten sanomia ja vastauksia. Tietokonevälitteisen viestinnän sanotaan olevan persoonatonta, koska kommunikaation kanava on viestintää rajoittava, mutta toisaalta verkon välityksellä voidaan myös luoda ja ylläpitää hyvinkin läheisiä ja henkilökohtaisia suhteita toisiin ihmisiin. Tietokonevälitteinen viestintä mahdollistaa verkkokeskustelijan anonymiteetin, jonka johdosta verkossa voi olla helpompaa avautua ja esittää mielipiteitä kuin kasvokkain tapahtuvassa keskustelussa. (Hiltz & Turoff 1994: 27–28.) Anonymiteetin suojassa voidaan kuitenkin myös heittäytyä helpommin pahansuoviksi ja käyttäytyä loukkaavasti toisia kohtaan. Anonymiteetti vapauttaa estoista, mutta se myös vapauttaa vastuusta, mikä voi paikassaan olla joko hyvä tai huono asia. (Thurlow, Lengel & Tomic 2004: 62.) Anonymiteetti ja nonverbaalisten vihjeiden puuttuminen viestinnässä johtaa siihen ajatukseen, että keskustelijat ovat yhdenvertaisia, mutta toisaalta kasvokkain tapahtuvan

viestinnän tavoin myös keskusteluryhmiin voi rakentua hienovarainen ja ehkä julkilausumaton hierarkia, joka ilmenee ”vanhojen partojen” ja tulokkaiden välisenä jännitteenä (Savolainen 1999: 18).

Savolaisen (1999: 19) mukaan asynkronisen keskustelupalstan puheenvuorojen pitkät välit saattavat johtaa eräänlaiseen sokkokeskusteluun tai pahimmillaan eri kommenttien kakofoniaan, koska kirjoitettaessa kommenttia ei aina tiedetä, onko siitä jo esitetty vastaavanlainen versio. Savolainen (1999: 19) on myös todennut, että synkronisiin verkkokeskusteluihin verrattuna asynkronisten palstojen viesteissä on enemmän sisältöä ja keskustelu on pitkäjänteisempää. Kiistoja ei välttämättä henkilöidä, vaan debattia käydään asiapohjalta. Tämä liittyy viestin kirjoittamiseen käytettyyn aikaan, joka on pidempi ja harkitumpi kuin synkronisissa verkkokeskusteluissa, joissa tärkeää on nopea reagointi viesteihin, eikä viestejä ole aikaa tarkemmin analysoida saatikka suunnitella. (ks. Hiltz & Turoff 1994: 81.)

3.3 Verkko kansalaiskeskustelun areenana

Kuronen (2000: 13) on määritellyt kansalaiskeskustelun laajamittaiseksi, julkiseksi keskusteluksi jostakin merkittävästä yhteiskunnallisesta ongelmasta, johon tavoitellaan ratkaisua tai vähintään lievittämistä. Tutkimukseni aineisto, HS.fi:n sivustolla käyty keskustelu prostituutiosta, täyttää Kurosen kansalaiskeskustelulle antamat määritteet. Prostituutio on yhteiskunnallinen ongelma, johon keskustelussa esitetään ratkaisuehdotuksia esimerkiksi seksin oston kriminalisoinnista toiminnan totaaliseen laillistamiseen. Keskustelu on julkista, sillä kuka tahansa pystyy sitä seuraamaan ja halutessaan osallistumaan. Keskustelu ei ole keskustelua pelkästään sivistyksellisten tai viihteellisten tarkoituksien saavuttamiseksi, vaan se pyrkii tavoitteisiin, olkoonkin niin, ettei niitä aina pystytä eksplikoimaan. (Ks. Kuronen 2000.)

Kansalaiskeskustelun edellytykset voidaan jakaa asenteellisiin, tiedollisiin ja oikeudellisiin. Keskusteluun on uskallettava osallistua (asenteellinen edellytys), siinä on pystyttävä sanomaan jotain kuulemisen arvoista (tiedollinen edellytys) ja virkavalta ei

saa estää keskustelua, vaikka se olisi vallanpitäjän kannalta epämiellyttävää (oikeudellinen edellytys). Kurosen mukaan vasta tietoverkkojen hyväksikäyttö tarjoaa edellytykset vapaan ja julkisen kansalaiskeskustelun käymiselle. (Kuronen 2000.) Tarjoamalla mahdollisuuksia vuoropuheluun internet herättää kansalaislähtöisen demokratian henkiin (Rheingold 1995: 14). Demokratia ilman laajaa julkisuutta ja avointa keskustelua on joko pelkkää mielivaltaa tai eliitin harjoittamaa harvainvaltaa (Kuronen 2000: 167). Toisaalta tutkijoilla on hyvin eriäviä mielipiteitä siitä, vaikuttaako internet positiivisesti vai negatiivisesti demokratiaan. Usein kysymys ei ole näin polarisoitunut, vaan esimerkiksi maantieteelliset ja kulttuurilliset tekijät vaikuttavat paljon internetin ja demokratian suhteeseen. Internet voi edesauttaa demokratiaa, mutta se voi myös toimia sen jarruna. (Ks. Best & Wade 2009.)

Monet tutkijat kuitenkin kyseenalaistavat sen, että verkkokeskustelu täyttää demokraattisen keskustelun ehdot. On jo pitkään kiistelty siitä, että poliittiset verkkokeskustelut tavoittavat ainoastaan ne, jotka muutenkin ovat asiasta kiinnostuneita ja aktiivisia kannanottajia. Verkkokeskustelut myös saattavat olla hyvin eristäytyneitä keskusteluja, joilla ei ole suurta relevanssia suurelle yleisölle. (Grönlund & Strandberg & Himmelroos 2009: 190.) Kritiikkiä verkkokeskustelujen tasosta on usein esitetty liittyen epäasialliseen käyttäytymiseen, rönsyilyyn ja yksipuoliseen oman kannan jankkaamiseen.

Verkossa tapahtuvat vuorovaikutusprosessit liittyvät kuitenkin kiinteästi moderniin julkiseen tilaan. Verkkokeskustelujen suuri hyöty on se, että fyysisiä tai ajallisia rajoja ei ole, keskusteluun voi osallistua mistä tahansa ja milloin tahansa. (Grönlund & Strandberg & Himmelroos 2009: 189.) Internet valtavana tieto- ja viihdepankkina tarjoaa yksilölle rajattomat mahdollisuudet valita vain tietyt sivustot, joilla käydä. Samaa mieltä olevia ihmisiä on varsin helppo löytää ja näin vain vahvistaa omia kantojaan ja saada tietää asioista, joista itse päättää haluta tietää. Sunstein (2004: 57–59) näkee tällaisen verkkokäyttämisen kapeakatseisen yksilöitymisen huolestuttavana demokratian kannalta. Toivottavaa olisi, että ihmiset altistuvat myös tiedolle ja mielipiteille, joita he itse eivät valitse. Odottamattoman aineiston kohdatessaan ihmisen kiinnostuksen kohteet tai jopa mielipiteet voivat muuttua ja tällöin saadaan myös tietää,

mitä mieltä muut ihmiset ovat. (Sunstein 2004: 57–59.) Tässä mielessä verkkokeskustelut voivat olla hyvinkin demokratiaa edistäviä, sillä niissä on mahdollista kohdata eri mieltä olevia ihmisiä, lisätä omia tietojaan asioista ja mahdollisesti jopa muuttaa kantaansa.

Keskustelulla on tapana ymmärtää puheitse tapahtuvaa vuorovaikutusta. Vuorovaikutus taas edellyttää sitä, että keskustelijat kohdistavat puheenvuoronsa toisilleen ja reagoivat toistensa sanomisiin. Julkinen keskustelu koostuu usein monologeista, jotka eivät reagoi toisiinsa ja joita puhujat eivät kohdistu kellekään, vaan kohdistavat ne yksilöimättä julkisuuteen. (Pietilä 2001: 22.) Wilhelmin (2000: 98) Usenet-tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että politiikassa keskustelemissa ryhmissä kukoistaa ”itseilmaisuus ja monologisuus” ja ettei niiltä juurikaan löydy ”kuuntelua, vastakaikua tai dialogisuutta”. Samaa ei voi kuitenkaan sanoa tämän tutkimuksen aineiston keskustelusta, joka vaikuttaa varsin dialogiselta. Yleisönosaston ja verkkofoorumien eroja tutkinut Pietilä (2001: 23) toteaa, että yleisönosastossa haetaan paljon vuorovaikutusta, mutta sen viriäminen jää vähiin, kun taas verkkofoorumeilla dialogi viriää helpommin, mikä johtunee siitä, että verkossa viestintä on lähempänä kasvoittain tapahtuvaa viestintää kuin yleisönosastossa.

Päivälehtien yleisönosastot ovat yksi vakiintuneimmista kansalaiskeskustelun foorumeista. Internetin odotetaan pöntevoittavan kansalaisia aivan toisissa mittasuhteissa kuin mihin yleisönosastot ovat pystyneet. Sanomalehden ilmestymisrytmi ei salli välitöntä reagointia yleisönosaston kirjoituksiin, kun taas verkkokeskustelupalstoilla reaaliaikainen reagointi on mahdollista. (Pietilä 2001.)

Perelman määrittelee yleisön joukoksi, johon puhuja haluaa argumentoinnillaan vaikuttaa. Yleisö voi Perelmanin mukaan olla määrittelemätön universaaliyleisö, joka tarkoittaa keitä tahansa kuulijoita, jotka kykenevät ymmärtämään puhujaa tai erityisyleisö, jonka koostumus tiedetään ennalta ja jonka odotuksiin ja intresseihin voidaan näin ollen vedota. (Summa 1996: 67–69.) Universaaliyleisön vakuuttamiseksi argumenteissa vedotaan kulttuurissa vallitseviin arvoihin ja erityisyleisö voidaan sen sijaan vakuuttaa vetoamalla tiettyihin erityisintresseihin (Perelman & Olbrechts-Tyteca

1971: 30–31). Tämän tutkimuksen aineiston verkkokeskustelijoiden yleisöä ei voi suoraan sanoa erityisyleisöksi. Yleisön koostumusta ei voida ennalta tietää, koska kuka tahansa voi lukea palstan keskusteluja. Keskustelijat voivat siis osoittaa prostituutioon liittyvät argumenttinsa universaaliyleisölle, mutta toisaalta myös pelkästään tietylle keskusteluun osallistuvalla henkilöllä tai henkilöillä, joiden intressit paljastuvat keskustelun kautta. Usein argumentointi kuitenkin osoitettaneen molemmille, sekä keskustelupalstan keskustelijoille, että universaaliyleisölle.

Yleisön sijasta verkkojen sosiaalisista muodostumista puhutaan lähes poikkeuksetta virtuaaliyhteisöinä. Pietilän (2001: 28) mukaan termi yhteisö ei kuitenkaan päde kaikkeen, mitä virtuaalinen vuorovaikutus rakentaa. Yhteisön jäsenten toiminta perustuu samanmielisyyteen, mutta on myös olemassa virtuaalisia yhteisöjä tai, kuten tämän tutkimuksen tapauksessa, verkkokeskusteluja, jotka perustuvat erimielisyyteen ja väittelyyn. Pietilän (2001: 29) mukaan yhteisön asemesta osuvampi termi tällaiselle ryhmälle olisi *julkiso*, joka Blumerin (1999) mukaan viittaa ihmisryhmään joka on a) kasvokkain jonkun kysymyksen kanssa, b) eri mieltä siitä, kuinka sitä on käsiteltävä ja c) antautunut keskustelemaan asiasta. Blumerin määritelmä kuvaa hyvin myös tämän tutkimuksen kohteena olevan keskustelupalstan osallistujien ryhmää, joka pikemminkin on erimielisten julkiso kuin samanmielisten yhteisö.

Pragmatistisen filosofian kärkinimi John Dewey (2006) tarkastelee julkista toimintaa julkison termin kautta. Dewey selvittää yksityisen ja julkisen toiminnan eroja toiminnasta aiheutuvien seurausten vaikuttavuudella. Deweyn mukaan yksityistä toimintaa on sellainen, jossa toimijoiden toiminnan seuraukset ulottuvat vain niiden piiriin, jotka ovat toiminnassa suoraan mukana. Potentiaaliseksi julkiseksi toiminta muuttuu, kun sillä on tätä piiriä laajemmat epäsuorat seuraukset. Julkisen ja yksityisen raja kuitenkin ylittyy vasta sitten, kun nämä seuraukset havaitaan, ja seurauksia kokevat ihmiset ryhtyvät toimiin niiden säätelemiseksi. Vasta tällöin seurauksia kokeneista ihmisistä muodostuu julkiso (public). (Emt. 18.)

4 KATEGORIA-ANALYYSI

Etnometodologian isän Harold Garfinkelin (1967) mukaan etnometodologiassa ollaan kiinnostuneita siitä, miten ihmiset kohdatessaan toisiaan tuottavat vakaita, selontekoihin perustuvia käytäntöjä (accountable practices), eli arkielämän toimintojen sosiaalista järjestystä (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 20). Etnometodologia on 1950-luvun syntymänsä jälkeen jakautunut moniin suuntauksiin, joista yksi on Harvey Sacksin jäsenyyuskategorisoinnin analyysi, johon tämän tutkimuksen keskeiset käsitteet pohjautuvat. Seuraavaksi esittelen näitä käsitteitä ja avaan tarkemmin luvussa 4.4. ”Metodologiset valinnat ja ongelman käsite prostituutiokeskustelun analyysissä”, miten käsitteet määrittyvät suhteessa Helsingin Sanomien prostituutioverkkokeskustelun tarkasteluun.

4.1. Kategoria, kategoriakokoelmat, kategoriaparit

Sacksin tuotanto jaetaan usein varhaisempaan jäsenyyuskategorisoinnin analyysiin ja myöhäisempään keskustelunanalyysiin. Jäsenyyuskategorisoinnin analyysi perustuu Garfinkelin kanssa jaettuun näkemykseen siitä, että abstraktit teoriat eivät voi olla ihmisten toiminnan tutkimisen lähtökohtia. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 25.) Sacksin (1963/1990: 89) mukaan ihmiset tuottavat kuvauksia sosiaalisesta maailmasta, mutta tutkimuksen tehtävänä ei tule olla selittää, kritisoida tai tilastoida näitä, vaan huomiota tulee kiinnittää siihen, miten ihmiset arkielämässä kuvaavat asioita ja kuvatessaan samalla kategorisoivat niitä. Kategoriat eivät ole sisällöltään vakioita, vaan ne muuttuvat koko ajan ihmisten vuorovaikutuksessa, joten emme koskaan jaa täsmälleen samaa tietovarantoa. Perustamme kuitenkin arjen kanssakäymisen siihen oletukseen, että kategorioihin pohjautuva tieto on yhteistä. (Roca-Cuberes 2008: 547.)

Sacks tarkoittaa *kategorioilla* ihmisiä, joko muita tai itseä, kuvaavia personoituja ilmauksia, kuten nainen, protestantti, vegetaristi. Jokaista ihmistä voi kuvata monella eri kategoriolla eli heillä voi olla jäsenyys useassa eri kategoriassa, joten toimijat tekevät kuvauksissaan aina tilannekohtaisia valintoja. (Sacks 1972: 260.) Kategorioiksi voidaan

ymmärtää myös muut kuin ainoastaan ihmisten tai ihmisryhmien luokittelut. Tällöin Housleyn ja Fitzgeraldin (2002: 78–79) mukaan puhutaan *sosiaalisen rakenteen konfiguraatioista*. Tällaisia ovat esimerkiksi uusliberalismi, markkinat, hyvinvointivaltio, sosialismi, tulonjako, ilmastonmuutossopimus. Kyse on vakiintuneista termeistä ja käsitteistä, joilla kuvaamme ja jäsenämme yhteiskuntaa, sen toiminnan periaatteita ja usein ”kasvottomia” toimijoita. Termit saattavat ensin vaikuttaa selkeiltä, mutta kun niitä otetaan käyttöön erilaisissa yhteyksissä ja kun niiden merkityksestä neuvotellaan yhdessä, niiden käytöllä onkin monenlaisia funktioita. Niiden avulla voidaan argumentoida jonkin tulevaisuuden vision puolesta tai vastaan. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 40–41.)

Saksin jälkeen kategoria-analyysissä on kiinnostuttu myös ei-personoiduista kategorioista ja kategorisaatioista (Hester & Eglin 1997: 3), joilla tarkoitetaan fyysisiä objekteja, ympäristöjä ja paikkoja, joihin yhdistämme kulttuurista tietoa ja joita käyttäessä teemme ja tunnistamme kuvauksia (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 58). Ei-personoiduilla kategorioilla viitataan myös erilaisiin yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin järjestelmiin, rakenteisiin, jakoihin ja kollektiiveihin, kuten esimerkiksi terveydenhuoltojärjestelmä, luokkayhteiskunta tai urheiluseura (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 60). Ei-personoituihin kategorioihin liitetään kuitenkin usein personoituja kategorioita (Roivainen 1995), kuten esimerkiksi kroonikkovanhus, keskiluokkaisesti elävä ja käyttäytyvä tai Ilveksen fani. Kategoria-analyysissä onkin kiinnostavaa tarkastella juuri personoitujen ja ei-personoitujen kategorioiden yhdistämisen käyttöä ja sen seuraussellisuutta (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 60).

Kategoriasidonnaisilla toiminnoilla tarkoitetaan sitä, että liitämme kulttuurisesti tietynlaisia toimintoja tiettyihin kategorioihin, kuten itkun vauvaan. (Sacks 1972: 260; Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 27.) Toimintojen lisäksi kategorioihin liitetään muita *määreitä*, kuten esimerkiksi toiminnot, ”luonnolliset” ominaisuudet, motiivit, oikeudet ja velvollisuudet. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 60–61.) Kategoria-analyysissä kategorioista neuvottelemisen tarkastelu on tärkeä tutkimusaihe juuri siksi, että kategoriat ja niihin liitettävät määreet eivät ole kiinteitä, vaan niitä tuotetaan ja tulkitaan paikallisesti eri ajassa ja tilanteissa. Määreitä liitetään niin personoituihin kuin ei-

personoituihin kategorioihin. Kirjasto esimerkiksi määrittellään rauhalliseksi ja hiljaiseksi paikaksi ja suomalaisen alaluokkaan kuuluvat ihmiset määrittellään usein pitkäaikaistyöttömiksi ja asunnottomiksi. Tällaisten kulttuuristen kategoriamääreiden tutkimisella saadaan tietoa siitä, miten ihmisten ymmärrys heitä ympäröivästä yhteiskunnasta muodostuu. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 62–63.)

Aina kategoriaa ei suoraan mainita ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa, vaan se tulee esiin erilaisina vihjeinä, joina esimerkiksi edellä kuvatut määreet toimivat. Sacksin (1972: 233) mukaan kategorijäsenyydestä voidaan antaa vihjeitä kuvaamalla toimintoa, jonka tunnistamme kulttuurisesti kategoriasidonnaiseksi. Kategoria-analyysissä tutkija voi siis tunnistaa kategorian, vaikka sitä ei olisi tutkittavassa puheessa tai tekstissä implisiittisesti mainittu. Tunnistaessaan kategorioita vihjeiden perusteella tutkija nojaa aina väistämättä myös omaan kulttuuriseen kategoriatietoonsa (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 69).

Kategoriakokoelmat koostuvat toisiinsa liittyvistä kategorioista (Sacks 1972: 219). Kokoelmia ovat esimerkiksi nainen ja mies (sukupuoli), protestantti, muslimi, katolinen ja hindu (uskontokunta) tai työväestö, keskiluokka ja yläluokka (sosiaaliluokka). Monet yleisesti käytetyt kokoelmat muodostuvat vain kahdesta kategoriasta, jotka ovat tiiviissä suhteessa toisiinsa. Tällaisia kutsutaan *kategoriapareiksi*, kuten esimerkiksi uhri-syyllinen, lääkäri-potilas, nainen-mies, myyjä-ostaja. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 28.) Kokoelmiin kuuluvat, toisiinsa liittyvät kategoriat positioituvat usein hierarkkisesti suhteessa toisiinsa. Esimerkiksi elämänvaihekokoelmassa aikuinen positioituu lasta ylemmäksi tai edellä olevaksi tai työorganisaatiossa johtajat ovat korkeammassa positiossa kuin työntekijät. (Sacks 1972: 222–223.)

Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2012: 39) mukaan esimerkiksi luokka, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, kansallisuus, etninen ryhmä ja uskontokunta ovat resursseja, joihin ihmiset keskinäisessä toiminnassaan orientoituvat, ja joita he käyttävät eri tilanteissa erilaisin seurauksin. Näitä orientaatioita tutkimalla voi päästä käsiksi yhteiskunnallisia jakoja ylläpitäviin ja legitimoiviin prosesseihin. Kategoriat ja kategorisaatio voivat toimia esimerkiksi syrjinnän työkaluina monin eri tavoin ihmisten

toiminnassa, minkä tutkimiseen kategoria-analyysi antaa hyvät edellytykset. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 39.)

4.2 Ongelmat, moraalinen järjestys ja kategorisointi

Kategorisoinnilla tarkoitetaan erilaisten kuvausten tekemistä ja niiden tunnistamista. Kategorioiden tekeminen sisältää aina myös valintaa, joka liittyy kiinteästi niiden *seurauksellisuuteen*, jota myös kategoria-analyysissä tutkitaan. Esimerkiksi se, kategorisoimmeko maahanmuuttajat pakolaisiksi, laittomiksi siirtolaisiksi vai työperäisesti maahan tulleiksi, tuottaa maahanmuuttajille erilaisia moraalisia statuksia ja erilaisia tapoja heidän kohtelemiseensa ja kohtaamiseensa. (Goodman & Speer 2007.) Kategorioiden seurauksellisuus on sidoksissa siihen, miten kanssatoimijat ne tunnistavat. Tunnistaminen voi johtaa niistä neuvottelemiseen ja siten myös niiden kiistämiseen. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 53, 71.)

Kategorisoinnilla ja niiden tunnistamisella tuotetaan samalla myös moraalista järjestystä eli kulttuurista tietoa siitä, miten eri tilanteissa tulee toimia ja käyttäytyä. Kategoriat ovat aina ihmisten keskinäisessä toiminnassa luonteeltaan moraalisia., joihin liitetään erilaisia kategoriasidonnaisia määreitä. (Jayyusi 1991: 233, 241.) Erityisesti oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvät määreet sisältävät vahvoja moraalisia odotuksia (Housley 2003: 34).

Ongelmien selittäminen ja havaitseminen liittyy vahvasti moraalisen järjestyksen murtumiseen. Moraaliset järjestykset koetaan ihmisten vuorovaikutuksessa usein ”itsestään selvinä” ja normaaleina, ja kun joku rikkoo näitä vastaan, toimii jollain muulla kuin yhteisesti sovitulla säännöillä, moraalinen järjestys murtuu ja syntyy ongelma, johon liittyy myös selontekovelvollisuus. Esimerkiksi ilmaisen bussikuljetuksen tarjoava kuski voi perustella asiakkaalle asiaa kaupungin joukkoliikenteen kampanjapäivällä ja samalla tuoda ilmi, että maksuttomuus on tilapäinen erikoistapaus. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 132–133.)

Myös kategorisointi liittyy kiinteästi ongelmien määrittelyyn ja selittämiseen. Ongelmien tutkimuksen kategoria-analyttinen lähtökohta on moraalisen järjestyksen murtuminen, jonka jäljille pääsee tarkastelemalla tästä aiheutuvaa selontekovelvollisuutta. Ongelmien tutkimisessa tarkastellaan moraalisen järjestyksen murtumien, toiminnan ja odotusten vastaamattomuuden sekä moraalisen järjestyksen murtumisen tulkintoihin osallistuvien ihmisten (ongelman ”aikaansaavien”) keskinäistä toimintaa. Ongelma on ihmisten, osallisten, toiminnassaan tuottama ja tunnistama asia, joka voidaan liittää itseän, muihin ihmisiin sekä omiin tai muiden tekoihin. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 131, 173.)

Moraalinen järjestys ja sen murtuminen kietoutuvat erottamattomasti kategorioihin ja niihin kulttuurisesti liitettyihin toimintoihin ja muihin määreisiin. Kuhunkin kategoriaan liittyy tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka toimivat moraalisen järjestyksen rakennuspalikkoina. Velvollisuuksien laiminlyöminen ja oikeuksista piittaamattomuus aiheuttavat selontekovelvollisuuden; esimerkiksi lapsi, joka ei käy katsomassa vanhainkodissa asuvaa äitiään, on selityksen velkaa. (Emt. 2012: 133–134.)

4.2.1 Selonteot

Tutkimalla, mitä tekoja toimintaan osallistuvat selittävät selontekoja antamalla on mahdollista selvittää sosiaalisen maailman rutiininomaista moraalista järjestystä. Käyttäytymisen tai teon selonteko nostaa aina esiin toiminnan moraalisuuden. (Drew 1998: 295.)

Scott ja Lyman (1968: 46) määrittelevät selonteon sosiaalisen toimijan lausumaksi, jolla selitetään odottamatonta tai yllättävää käyttäytymistä, olipa käyttäytyminen omaa tai toisten tai olipa syy lausuman syntyyn toimijassa tai jossakussa toisessa. Scott ja Lyman ryhmittelevät selontekoja sen mukaan, millaisia vastuita niihin liittyy. *Puolustava selonteko* poistaa vastuuta oudosti tai tuomitusti käyttäytyvältä. Esimerkiksi auton hajoaminen on puolustava selonteko, jolla juhliin kutsuttu henkilö voi perustella pois jäämistään ja poistaa itseltään vastuuta. Samalla selonteko viestii siitä, että moraalinen velvollisuus olisi ollut osallistua juhliin ja osallistumattomuus vaatii selityksen.

Oikeuttavassa selonteossa tuomittava tai outo käytös esitetään moraalisesti perustelluksi: esimerkiksi ”en mennyt juhliin, koska syntymäpäiväsankari ei tullut viimeksi minun juhliini”. Selonteon esittäjä ottaa vastuun teostaan, mutta ei pahoittele sitä kuten puolustavassa selonteossa. *Syyttävässä selonteossa* outo käyttäytyminen on sekä toimijan vastuulla että hänen syytään: ”olisi pitänyt mennä juhliin, mutta en yksinkertaisesti viitsinyt”. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 137.)

Puolustaminen, oikeuttaminen ja syyttäminen esiintyvät usein yhdessä samaakin käyttäytymistä selitettäessä. Voimme niiden kautta tehdä selkoa omasta toiminnastamme sekä myös arvioida muiden käyttäytymistä. (Emt. 2012: 137.)

Buttny (1993, 14–16) sen sijaan määrittelee selonteon käsitettä etnometodologisesta näkökulmasta Garfinkelin ja Saksin perinteisiin pohjaten. Etnometodologisesti tarkasteltuna selonteot ovat vuorovaikutuksessa tapahtuvaa, jatkuvaa toimintaa selittävää ja ymmärrettäväksi tekevää puhetta (sense-making). Buttnyn määrittely ei lähde liikkeelle Scottin ja Lymanin tapaan ongelmatilanteesta, vaan selontekoja tulkitaan laajemmin osana tavallista vuorovaikutusta. Näkökulma pitää silti sisällään myös Scottin ja Lymanin ongelmatilanteisiin pohjautuvan tulkinnan selonteoista. (Emt. 14–16.)

Kun odottamattomia ja ei-toivottuja asioita ja tapahtumia selitetään, on yleensä kyse niiden syiden pohdinnasta ja siten *kausaalisten selontekojen* rakentamisesta; mistä mikäkin asia johtuu. Kausaalisissa selonteoissa syyt voidaan paikantaa laajempiin yhteiskunnallisiin rakenteisiin. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 148.) Eglin ja Hester (2003: 89–92) kutsuvat tällaisia selontekoja *strukturelistis-funktionalisiksi*. Selontekoja muodostetaan tällöin yhteiskunnallisten ja sosiaalisten rakenteiden kategorisaatioilla, kuten esimerkiksi kouluinstituutio, eriarvoisuus tai globalisaatio (Eglin & Hester 2003: 94–95). Yhtä hyvin syiksi voidaan asettaa yksilön syyt, kuten luonteenpiirteet tai psyykkiset tilat, jolloin rakennusvälineinä ovat psykologiset kategorisaatiot. Tällaista selittämistä kutsutaan *yksilöllis-psykologiseksi selonteoksi*. Molemmat selittämistavat rakentavat selitettävästä asiasta omanlaisensa. Jos myymälävarkautta selitetään yhteiskunnan eriarvoistumisella ja sen synnyttämällä huono-osaisuudella, puhutaan

aivan eri ongelmasta kuin jos sama teko selitetään johtuvaksi kleptomaniasta. Kummallakin selittämisen tavalla myymälävarasta puolustetaan, sillä syy paikannetaan asioihin, joihin hän ei voi itse vaikuttaa: suuriin yhteiskunnallisiin ongelmiin tai sairauteen. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 149.)

Myös kategorialla itsellään on voimakas selitysvoima. Tällaista kategorian kutsumista selittäväksi tekijäksi tapahtui esimerkiksi suomalaisessa keskustelussa, kun 40-vuotias henkilö tappoi entisen kumppaninsa hänen kotonaan ja tämän neljä työtoveria heidän työpaikallaan. Kun tekijä kategorisoitui mieheksi, vihjataan samalla, että kyseessä on naisiin kohdistuva mustasukkaisuuteen perustuva väkivallanteko, jollaiset ovat valitettavan yleisiä Suomessa. Kun tekijä paljastuu ulkomaalaiseksi mieheksi, selitys muuttuu ja ei olekaan enää kyse suomalaisesta väkivaltakulttuurista, vaan meille vieraasta väkivaltakulttuurista. Yhteiskunnallisten ja poliittisten seurausten kannalta ei ole yhdentekevää, mikä kategorisointi selityksineen saa vallitsevan aseman. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 152–153.) Kategorioilla selittäminen perustuu siihen, että esiin otettu kategoria kiinnittyy ryhmään ja ominaisuuksiin, joita liitämme ryhmään (Bull & Shaw 1992: 643).

Ongelmia voidaan selittää myös kilpailevilla kategorioilla (Silverman 1998: 92). Niillä tarkoitetaan sellaisia selontekoja, jossa ongelmallista, ei-toivottua asiaa tai käyttäytymistä tehdään ymmärrettäväksi tilanteessa läsnä olevilla usein ristiriitaisilla kategorioilla. Esimerkiksi herätetään henkiin odotuksenmukainen kategoria, mutta toisaalta tämän kategorian saavuttamattomuutta perustellaan toisella kategorialla. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 155–156.) Tällaisia kilpailevia ja ristiriitaisia kategorioita on tutkinut esimerkiksi Outi Välimaa (2011: 88–117) pitkäaikaistyöttömien ja sosiaalityöntekijöiden haastattelupuheesta.

Kategorioilla selittämisen lisäksi olennaista on kiinnittää huomiota siihen, mistä kategorioista käsin mitäkin ongelmia on mahdollista selittää, mikä taas liittyy siihen, miten ihmiset positioituvat suhteessa ongelmaan. Ovatko he sen suhteen vastuullisia ja selontekovelvollisia toimijoita vai onko kyseessä ongelma, joka kyllä koskettaa heitä,

mutta toisilla toimijoilla on ensisijainen valta määrittää heidän positionsa suhteessa ongelmaan? (Buttney 2004: 169–170.)

4.2.2 Ongelmatarinat ja uhrius-syällisyys

Kun rutiinin rikkovista, odottamattomista asioista annetaan selontekoja ja tehdään tulkintoja ongelmien syistä, muodostuu kuvauksista usein tarinoita. Jokinen, Juhila & Suoninen (2012: 159) tarkoittavat ongelmatarinoilla juonellisia, ajallisesti eteneviä selontekoja siitä, miten ja miksi jokin ongelmallinen asiointi tai tapahtuma on päässyt syntymään. Housley ja Fitzgerald (2008: 242) määrittelevät tarinat laajennetuiksi selonteoiksi, vaikka selonteko ei välttämättä ole tarinan synonyymi. Tarinoilla kuvataan, selitetään, kielletään, puolustetaan, syytetään ja oikeutetaan erilaisia asioita. Ongelmatarinoissa korostuvat erityisesti kausaaliset syy-seuraussuhteet. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 159.)

Ongelmatarinan erilaiset ”henkilögalleriat” tuottavat ongelmille erilaisia selityksiä ja rakentavat itse ongelmastakin samalla erilaisen. Se, tarkastellaanko esimerkiksi koulukiusaamistapausta psykologin, opettajien, oppilaiden, vanhempien tai poliisin näkökulmasta, vaikuttaa koulukiusaamisen selittämiseen ja koko ongelman rakentamiseen: määrittäykö ongelma esimerkiksi nuorten henkisen pahoinvoinnin, hukassa olevan vanhemmuuden, huonosti toimivan kouluyhteisön tai kurittomuuden kautta. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 162.)

Ongelmatarinoiden hahmoilla on usein kategoriasidonnaisia velvollisuuksia ja oikeuksia. Oikeudet ja velvollisuudet tuottavat helposti yhteisestä moraalista järjestyksestä kertovan asetelman, jossa ongelmaan liittyvät henkilöt määritellään uhreiksi tai syyllisiksi suhteessa ei-toivottuun asiointiin tai tapahtumaan. Kyse on suhteessa toisiinsa rakentuvasta kategoriaparista syyllinen ja uhri, ilman toista ei ole toista. Kategoriat eivät välttämättä tule suoraan ilmi sanoina, vaan selonteot ja niihin liittyvät ihmisten ominaisuuksien ja toimintojen kuvaukset vihjaavat näiden läsnäolosta. Syyllisen ja uhrin kategorioiden jäsenyydestä kiistellään ja käydään neuvottelua

selonteissa ja ongelmatarinoissa käyttämällä muita kategorioita ja niiden jäsenyyksiä välineinä joko suoraan tai vihjaamalla. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 166–168.)

Yhden ja saman ihmisen uhrius ja syyllisyys voi vaihdella ongelmien selonteissa häneen liittyvän kategorisoinnin muuttuessa. Esimerkiksi Schubertin (2009) tutkimuksessa huumeongelmasta kärsivien selonteot omasta tilanteestaan jakautuivat kahteen kategoriaan: ADHD-diagnosoidun kategoria ja laittomien huumeiden käyttäjän kategoria. Ensin mainittu kuuluu kategoriakokoelmaan sairaat, jossa sairaus toimii moraalisen puolustuksena ja vastuun poistajana, ja jälkimmäinen kokoelmaan rikolliset, jossa huumeiden käyttäjä on ”syyllinen” ja vastuussa teoistaan. Tämänkaltaiset moraalitarinat, joissa on käytössä erilaisia kilpailevia kategorisaatioita, voivat lopulta päätyä jonkin kategorisoinnin voittoon tai jännite voi myös jäädä ratkaisematta. Tällöin sekä uhrin että syyllisen positiot voivat jäädä voimaan saman ihmisen osalta. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 170.)

4.3 Stereotypisoivan ja poikkeavan kategorian tuottaminen ja vastustaminen

Ihmisiä yhteen niputtavaa kategorisaatiota voidaan kutsua stereotypisoivaksi kategorisaatioksi. Kaikki kategorisaatio perustuu yksinkertaistamiseen, mutta stereotypisoivalle kategorisaatiolle on myös tyypillistä, että ihmistä määritellään ja arvioidaan ulkoapäin ensisijaisesti yhden kategorijäsenyyden kautta. Stereotypisoivan kategorisaation yksi aikaansaannos on tietynlainen ”he-puhe”, jossa tuotetaan omasta näkökulmasta tai ryhmäjäsenyydestä tarkasteltuna toisenlaisten toisten ryhmä, jonka jäsenet koetaan homogeenisena joukkona. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 185–186.) Pälli (2003: 123 – 125) käyttää tällaisesta käsitettä ulkoryhmäkategorisaatio, jossa puhuja rakentaa kuvaamalleen ryhmälle kielteisen ”ne toiset” -aseman, mitä voidaan nimittää myös toiseuden tuottamiseksi (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 187).

Jos itsen ulkopuolisen ryhmän jäsenet koetaan erilaisina kuin oman ryhmän ja heidän ominaisuutensa ja käyttäytymisensä tuomitaan vääriksi ja ei-hyväksytyiksi, on kysymys poikkeavuuden tuottamisesta. Poikkeavien kategorisaatio on vahvasti moraalisen

järjestyksen tuottamista, joka tapahtuu ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Poikkeavuus ei siis ole pysyvästi johonkin ryhmään liitetty määre, vaan ihmisten paikallisten kategorisointien tulosta. Poikkeavuus voidaan liittää tilannekohtaisesti mihin tahansa ryhmään ja sen jäseniksi määrittyviin ihmisiin, joihin liitämme stereotyyppisiä ominaisuuksia. Tietyt stereotypisoivat kategorisaatiot liitämme myös suoraan poikkeavuuteen, kuten mielisairaana/mielisairauden ja rikollisen/rikollisuuden kategoriat. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 190–191.)

Poikkeavien kategorisaatioista neuvotellaan ja niitä rakennetaan eri tavoin ihmisten toiminnassa. Poikkeavuuden tuottaminen ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa perustuu suhteellistavaan vertailuun, jossa vertailu tehdään suhteessa normina, keskivertona tai tavallisena pidettyyn. Keskiarvo ei kuitenkaan koskaan ole ikuisesti pysyvää, vaan se määritellään uudelleen tapausten mukaan ja se myös vaihtelee paikallisesti. Myös hyväksyttävän ja ei-hyväksyttävän käyttäytymisen kriteeristö muokkautuu aina historiallisesti ja paikallisesti. (Emt. 2012: 198.)

Rajojen ja erojen rakentaminen on eräs ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa usein käyttämä tapa, jolla tuotetaan vertailua ja poikkeavuutta. Rajapuhe perustuu väistämättä vertailuun ja eroihin, koska raja jakaa ihmisiä ja toimintoja erottaen ne jollain perusteella toisistaan. Näin rajapuhe rakentaa helposti ihmisten luokitteluja ja ulossulkemista. (Emt. 2012: 202).

Poikkeavia kategorisaatioita (joko itseen tai muihin kohdistuvia) voidaan myös vastustaa ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. *Tavalliseksi määrittäminen* on yksi kulttuurisesti tuttu negatiivisen kategorisaation vastustamisen keino. Tulkitsemme asiat aina suhteessa normina ja tavallisena pidettyyn. Ilman tavallisuutta on mahdotonta rakentaa poikkeavuutta tai ei-hyväksyttävyyttä. (Emt. 2012: 215; Sacks 1992: 220.)

Toinen kategorisaation vastustamisen keino on *irrottautuminen ennakolta kulttuurisesti kielteisesti määrittyvistä kategorijäsenyyksistä* (Emt. 2012: 219). ”En ole mikään sovinisti, vaikka olenkin sitä mieltä, että äitien olisi hyvä hoitaa alle kouluikäisiä lapsiaan kotona”, on esimerkki tällaisesta vastustamisesta (Pälli 2003: 195).

Vastustaminen voi myös liittyä *irrottautumiseen kategoriaryhmän kulttuurisesti negatiivisiksi määrittyvistä määreistä*, jolloin tapahtuu niin sanottu partikularisaatio eli erilaisen ryhmän jäsenen synnyttäminen. Esimerkiksi Suomessa asuva katolisen kirkon jäsen voi kertoa uskonnollisesta vakaumuksestaan huolimatta puolustavansa naisten oikeutta aborttiin. Samalla horjutetaan kulttuurista stereotypiaa liittyen katolisen jäsenten negatiiviseen suhtautumiseen aborttiin. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 219.)

Poikkeavan kategorisaatiota voidaan poistaa myös *puolustavien ja oikeuttavien selontekojen* avulla. Keino perustuu vastuukysymyksestä neuvotteluun, joka on olennaista poikkeavuuden määrittelyssä. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 198.) Poikkeavan leima voidaan liittää toimijaan vain, jos hänen toiminnalleen ei esitetä hyväksyttävää selontekoa, puolustusta tai oikeutusta (Scott & Lyman 1968). Hyväksytyin perustelun esittäminen ikään kuin neutralisoi poikkeavuutta. Se, koetaanko kulttuurissa yleisesti jaettuun sääntöjä rikotun tahallaan vai tahattomasti, ratkaisee sen, tuleeko jokin teko määritellyksi poikkeavuudeksi vai ei. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 198.)

Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2012: 223) mukaan jokainen voi myös vastustaa leimaavaa poikkeavuuden kategorisaatiota *välttämällä tällaiseen kategorisaatioon mukaan menemistä*. Mukaan menemisellä tarkoitetaan esimerkiksi jonkin kategoriaryhmän poikkeavuuden vahvistamista toinen toistaan seuraavissa keskustelupuheenvuoroissa tai mielipidekirjoituksissa. Välttämässä voi sen sijaan olla kyse pienimmillään esimerkiksi vaikenemisestä, mutta se voi myös olla suurempaa toimintaa, kuten toisenlaisten tulkintojen tai poikkeavuuden tulkintaa kyseenalaistavien kysymysten esittämistä. (Emt. 2012: 223.)

4.4 Metodologiset valinnat ja ongelman käsite prostituutiokeskustelun analyysissä

Kategorioiden tutkiminen prostituutiokeskustelussa on mielenkiintoista, koska luokittelemalla ja jäsentämällä asioita ja toimintoja keskinäisessä vuorovaikutuksessa

rakennamme myös samalla moraalista järjestystä. Kategorioiden tekeminen sisältää aina myös valintaa, joka liittyy kiinteästi niiden *seurauksellisuuteen*, jota myös kategoriianalyysissä tutkitaan. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 53, 71.) Esimerkiksi se luokitellaanko prostituutio tavalliseksi työksi vai rikolliseksi toiminnaksi luovat ilmiölle ja sen toimijoille erilaisia oikeuksia ja velvollisuuksia, moraalisia statuksia ja erilaisia tapoja prostituoitujen kohtelemiseen.

Tutkimuksen analyysi lähtee liikkeelle tarkastelemalla, miten verkkokeskustelijat luokittelevat prostituutiota: millaisia sosiaalisen rakenteen konfiguraatioita prostituutioon liitetään ja miten prostituutioon liittyviä toimijoita nimetään: millaisia kategorioita prostituution toimijoille, kuten myyjälle ja ostajalle, luodaan? Analyysissä kiinnitetään huomiota myös siihen, millaisia seurauksia näiden kategorioiden valinnoilla on: millaista moraalista järjestystä kategorioiden valinnalla tuotetaan? Minkälaisen tulevaisuuden vision puolesta tai millaista vastaan niillä argumentoidaan?

Tarkastelen tutkimukseni aineistoa myös siltä kannalta, miten verkkokeskustelijat kuvaavat ja selittävät prostituutiota ja muodostavat tästä mahdollisen ongelman: Onko keskustelussa havaittavissa moraalisen järjestyksen murtumia tai selontekoja, jotka viittaavat ongelmaan? Kiinnitän huomiota siihen, miten osalliset, eli verkkokeskustelijat, orientoituvat prostituutioon mahdollisena ongelmana ja miten he kommunikoivat siitä (ks. Maynard 1988).

Rutiinien rikkoutumiset, moraalisen järjestyksen murtumat, saavat aikaan selontekovelvollisuuden, koska toiminta ei vastaa toiminnan odotuksia. Scott ja Lyman (1968, 46) puhuvat kuilusta (gap), joka syntyy toteutuneen toiminnan ja moraaliseen järjestykseen perustuvien odotusten välille. Toiminnan ja odotusten vastaamattomuus synnyttää tilanteen, jota Jokinen, Juhila ja Suoninen (2012: 141) kutsuvat *ongelmaksi*. Ongelmallinen toiminta on paheksuttua tai sanktioitua ihmisten keskinäisessä kanssakäymisessä, mutta sen sijaan se, ketä ja mitä selonteoissa paheksutaan ja sanktioidaan, voi olla monimutkaista. (Housley & Fitzgerald 2008: 242; Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 142.)

Jokinen, Juhila ja Suoninen (2012: 131, 142) painottavat, että kategorioita tutkivan tehtävä ei ole määrittää ongelmia, eikä alkaa tutkia ennakkoon tiedettyjä ongelmia, vaan selvittää, miten ihmiset rakentavat ongelmia keskinäisessä toiminnassaan ja tunnistavat niitä. Ongelmien rakentaminen on aina ihmisten, moraalisen järjestyksen murtumisen tulkintoihin osallistuvien aikaansaannos. Osallisia ovat puolestaan kaikki, jotka toteuttavat, kuvaavat ja selittävät ongelmallista toimintaa.

Ongelmien tutkimuksen kategoria-analyttinen lähtökohta on moraalisen järjestyksen murtuminen ja siitä aiheutuva selontekovelvollisuus. Ongelmien tutkimisessa tarkastellaan moraalisen järjestyksen murtumien, toiminnan ja odotusten vastaamattomuuden sekä moraalisen järjestyksen murtumisen tulkintoihin osallistuvien ihmisten (ongelman ”aikaansaavien”) keskinäistä toimintaa. Ongelma on ihmisten, osallisten, toiminnassaan tuottama ja tunnistama asia, joka voidaan liittää itseän, muihin ihmisiin sekä omiin tai muiden tekoihin. Selontekoja voivat antaa erilaiset toimijat, kansalaisista virallisiin asiantuntijoihin. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 131, 173.)

On mielenkiintoista selvittää, miten verkkokeskustelijat tavallisina kansalaisina selittävät prostituutiota, koetaanko se moraalisen järjestyksen murtumaksi, ja jos, niin millaisia selontekoja ilmiöstä tuotetaan. Aineiston selonteot toimivat oikeuttamisen, puolustamisen ja syytösten osoittamisen välineinä liittyen prostituutioon. Minkälaisia kategoriasidonnaisia toimintoja, motiiveja, oikeuksia ja velvollisuuksia keskustelijat liittävät prostituution kategoriaan?

Odotuksenvastaisuuden tulkinnat ja se, mikä itse asiassa määrittyy ongelmaksi, liittyvät usein kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen tietoomme *sosiaalisista ongelmista*. Sosiaaliset ongelmat ovat pitkissä yhteiskunnallisissa keskusteluissa vakiintuneita tapoja jäsentää yhteiskunnassa ei-toivottaviksi arvioituja asioita. Tällaisia ovat esimerkiksi köyhyys, asunnottomuus, työttömyys, rasismi, syrjäytyminen, rikollisuus ja väkivalta. Nämä ongelmat rikkovat tavallista, rauhallista yhteiskuntaelämää ja rapauttavat sen moraalista järjestystä ja niistä puhutaan poikkeuksesta siitä näkökulmasta, että niistä olisi päästävää eroon ja niitä vastaan on taisteltava. (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2012: 145.)

Tässä tutkimuksessa on kiintoisaa selvittää, miten prostituutio asemoituu verkkokeskustelussa sosiaalisen ongelman kentällä. Miten prostituutioon orientoidutaan sosiaalisen ongelman näkökulmasta? Kenen positiosta käsin ja millä tavoin prostituutiota selitetään ja tehdään ymmärrettäväksi sosiaalisena ongelmana?

Sementoituneita sosiaalisia ongelmia ei tutkimuksessa kuitenkaan oteta annettuina tosiasioina ja abstrakteissa sosiaalisten ongelmien kategorioissa, vaan fokus on kielenkäytössä ja verkkokeskustelijoiden keskinäisessä toiminnassa. Tutkimus ei ota lähtökohdaksi prostituutiota yhteiskunnallisena ongelmana, vaan tarkoituksena on selvittää, miten verkkokeskustelijat orientoituvat tähän yhteiskunnallisesti isoon kysymykseen, rakentavat omanlaisiaan ongelmakonstruktioita ja antavat erilaisia selontekoja asiasta. (Ks. Maynard 1988: 325; Välimaa 2011.)

5 PROSTITUUTION KATEGORISOINTI JA SELONTEOT HELSINGIN SANOMIEN VERKKOKESKUSTELUPALSTALLA

Helsingin Sanomien prostituutiokeskustelun analyysi lähti liikkeelle jakamalla aineisto kommentteissa käytettyjen kategorioiden ja selontekojen mukaan neljään diskursiiviseen kehykseen: prostituutio sukupuolisuhteiden ja seksuaalinormien valtataistelussa, prostituutio valmiiksi rikkoutuneen hyväksikäyttönä ja terveyden turmelijana, prostituutio ammattina, elinkeinona ja helppona rahana ja prostituutio itsemääräämisoikeutena ja perustarpeen tyydyttäjänä. Seuraavissa luvuissa esittelen, miten näiden kehyksien sisällä prostituutiota ja prostituoituja on kategorisoitu ja miten prostituution kysymystä on rakennettu verkkokeskustelupalstalla.

5.1 Prostituutio sukupuolisuhteiden ja seksuaalinormien valtataistelussa

Eräs verkkokeskustelijoiden tapa kategorisoida prostituutiota oli tarkastella sitä miehen ja naisen välisen suhteen näkökulmasta, sukupuolisuhteisiin liittyvän moraalisen järjestyksen rikkojana. Verkkokeskustelussa neuvoteltiin monin eri argumentein sukupuolisuhteisiin liittyvistä normeista ja siitä, miten eri tavoin prostituutio toimii yleisesti hyväksyttävänä pidettyjen normien turmelijana. Mielipiteet siitä, millainen moraalinen järjestys naisen ja miehen välisessä suhteessa vallitsee tai pitäisi vallita, vaihtelivat suuresti keskustelijoiden keskuudessa.

Prostituutio koettiin sosiaalisesti ongelmaksi muun muassa kategorisoimalla sitä sukupuolten välisen tasa-arvosuhteen turmelijaksi, kuten esimerkissä alla:

**Seksi on saanut ylimaallisia merkityksiä
Ihmettelijä 19.2.2010 10:00**

– – Itse en ole käyttänyt kyseisiä palveluja koska se mielestäni loukkaa vielä enemmän miehiä kuin naisia. Kaunis nainen pyllistelee ja luo kiihtymystilan mieheen ja lähettää viestin: tätä saat mutta vain jos maksat siitä. Mitä tämä kertoo naisten kunnioituksesta miehiä kohtaan?

Keskustelijan syyttävä selonteko prostituution ongelmasta kohdistuu prostituutiota tarjoavaan henkilöön, tässä tapauksessa naiseen, joka käytöksellään alistaa ja loukkaa vastakkaista sukupuolta. Kommentti antaa vihjeitä prostituoidun jäsenyyssategoriasta, jossa seksiä myyvä henkilö määräytyy epäkunnioittavaksi, hyväksikäyttäväksi ja hännäväksi naispuoliseksi henkilöksi, jonka toiminta ei ole moraalisesti hyväksyttävää. Seksin myyminen koetaan moraalisesti arveluttavana, koska ”pyllistelyn luoman kiihtymystilan” tyydyttäminen edellyttää vastineeksi rahaa. Vastuu ja sanktio toiminnasta sisällytetään kommentissa seksiä myyvälle naiselle, eikä oteta kantaa sekini ostajaan (tässä tapauksessa mieheen) aktiivisena ja vastuullisena toimijana prostituutiossa.

Toisessa esimerkissä prostituution kategoriaan liitetään sen sijaan sukupuolten tasa-arvoa edistäviä piirteitä:

järkeä lainsäädäntöön
kuudes aisti 20.2.2010 18:38

– – Yhtäläisiin mahdollisuuksiin perustuvan tasa-arvopolitiikan pitäisi ottaa huomioon myös sukupuolten seksuaalisesta erilaisuudesta johtuvat miesten erityistarpeet ja kompensoida ja tasapainottaa niitä positiivisilla erityistoimilla aivan samalla tavalla kuin esim. työelämässä kompensoidaan erityistoimilla naisten synnyttämiseen ja äitiyteen liittyviä erityistarpeita. Lisäämällä seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja tasoittamalla ja tasapainottamalla sukupuolten biologisista eroista johtuvaa eriarvoisuutta, maksullisten seksipalvelujen voidaan katsoa edistävän tasa-arvoa.

Keskustelija määrittelee miehen seksuaalisuutta erityistarpeita vaativana, ja vertaa tarpeita ja niiden vaatimia yhteiskunnan erityistoimia naisten synnyttämiseen ja äitiyteen liittyviin erityistarpeisiin. Prostituutiota oikeuttava vertaus tuo prostituutiota lähemmäs ”normatiivista” toimintaa ja neutralisoi samalla sen poikkeavuutta. Kommentissa visioidaan ja luokitellaan prostituution toimivan sukupuolten biologisista eroista johtuvan eriarvoisuuden tasoittajana.

Monesti keskustelijoiden selonteissa määritettiin prostituution ongelmaa jonkun toisen positiosta käsin: selvitettiin, miksi joku toinen taho pitää prostituutiota

sukupuolisuhteisiin liittyvän moraalisen järjestyksen uhkana, minkä jälkeen/ennen määritettiin oma kanta prostituution ongelmaan, joko implisiittisesti tai eksplisiittisesti tekstissä. Aina prostituutiota ei edes suoraan kategorisoitu moraalista järjestystä rikkovaksi ja selontekoja vaativaksi ongelmaksi, vaan ongelma paikannettiin jostain aivan toisaalta:

**Olen samaa mieltä
sinde 19.2.2010 10:16**

– – kyse tosiaan on vain ja taas kerran suurimmaksi osaksi naisten keskinäisestä kateudesta. Maailman vanhin ammatti olisi häipynyt jo ajat sitten jos se oikeasti olisi niin kauhea, mitä feministit antaa ymmärtää. Monet prostituutiota harrastavat ja työhönsä tekevät ovat erittäin tietoisia vallastaan miehiin, johon feminismi ei koskaan pysty.

Ainoa mikä pilaa tämänkin ammatin ovat välistävetäjät eli sutenöörit, jotka ovat useimmiten miehiä.

Minusta prostituutio ei ole sen moraalittomampaa kuin kulissiavioliitot. Kumpikaan ei ole hyväksi ihmiselle pidemmän päälle.

Yllä olevassa esimerkissä keskustelija ei suoraan määrittele prostituutiota ongelmana, vaan sen sijaan rakentaa eroa feministien ja muiden naisten välille ja konstruoi ongelmaa, joka johtuu näiden ryhmien keskinäisistä prostituution liittyvistä näkökulmaeroista. Lisäksi prostituutiokentällä ongelmaksi esitetään ”sutenöörit ammatin välistävetäjinä”. Ongelmiksi määrittyvät feministien kateus valtaapitäviä, prostituutiota harjoittavia naisia kohtaan ja feministien synnyttämä leima prostituutiosta paheksuttavana toimintana. Lopussa keskustelija esittää oikeuttavan selonteon prostituutiosta ja vertaa sitä moraalisesti samanarvoiseksi kuin kulissiavioliitot, joihin ei yleisesti liitetä niin paljon moraalittomuutta kuin prostituution, vaikkakin kirjoittaja kokee, että kumpikaan ei ole hyväksi ihmiselle pidemmän päälle.

Samantyyppistä selontekoa käyttää nimimerkki ”tammipakkanen”, joka vertaa prostituutiota harjoittavaa ”rahan vuoksi avioituneeseen hienostorouvaan”:

Mikä on prostituutiota?**Tammipakkanen 22.2.2010 11:49**

Mikä erottaa lopulta rahan vuoksi avioituneen hienostorouvan henkilöstä, joka harjoittaa rehellistä huoraamista? Mielestäni tuo on veteen piirretty viiva.

Rahan vuoksi avioituminen ja kulissiavioliitot koetaan molemmissa esimerkeissä yllä yleisesti selontekoja vaativiksi moraalisen järjestyksen murtumiksi, sillä vallitseva avioliittonormi perustuu pankkitilin saldon sijasta kahden henkilön väliseen rakkauteen ja rahan vuoksi avioituminen rikkoo tätä normia. Keskustelijoiden selonteot oikeuttavat prostituutiota vertaamalla sen moraalisen järjestyksen murtuman ”vakavuutta” rahan vuoksi avioitumisen moraalisen järjestyksen murtuman vakavuuteen. Vertauksilla keskustelijat samalla vähentävät prostituution poikkeavuutta ja negatiivista leimaa. Kulissiavioliitto koetaan kulttuurissamme poikkeavana ja ei-hyväksyttävänä, mutta ei kuitenkaan niin poikkeavana kuin prostituutio.

Vallitsevat seksuaalinormit ja prostituution niille aiheuttama uhka oli aiheena monissa keskustelijoiden puheenvuoroissa. Esimerkissä alla keskustelija nimimerkillä Janneelina selvittää ”niiden (naisten) psykologiaa, jotka vastustavat prostituutiota kaikissa muodoissaan”. Ongelmaa ei konstruoida suoraan prostituutiosta, vaan tietynlaisten naisten suhtautumisesta prostituutioon ja heidän kyseenalaisesta moraalisuudesta.

Seksin psykologiasta**Janneelina 19.2.2010 16:18**

Mielenkiintoisempi kysymys liittyy minusta niiden (naisten) psykologiaan, jotka vastustavat prostituutiota kaikissa muodoissaan. He eivät kuitenkaan (usein) ole barrikaadeilla Sierra Leonen katulasten, pandakarhujen pätkäduunarien työolojen puolesta.

Miksi prostituutiolla on tällainen aivan erityinen rooli näiden ihmisten "moraalintunnossa." Kirjoitin tuon lainausmerkeissä, sillä epäilen, että syy ei ole yksinomaan moraalissa.

Väitän, että he kokevat, että se että seksiä voi ostaa vaikuttaa siihen, kuinka miehet suhtautuvat seksiin ja seksin saamiseen ja sen potentiaaliseen helppouteen.

Sen, että seksiä ei hankita yksinomaan olemalla kilttejä naiselle tulkitaan

tarkoittavan, että miehillä on vähemmän motivaatiota olla kilttejä naisille. "Eimaksullinen" seksi ei ole koskaan vastikkeetonta. Määritelmällisesti miehen täytyy käyttäytyä tavalla, joka saa naisen haluamaan seksiä miehen kanssa – –

Usein naisen seksihalua kasvattavalla tavalla käyttäytyminen vie mieheltä varsin paljon resursseja (ei vain rahaa, vaan myös aikaa, kuten itsekin toteat). Usein mies panostaa nämä resurssit mielellään ja on sitä mieltä, että resurssien käyttäminen tähän jo sinällään tekee teon oikeammaksi/mukavammaksi/tasapuolisemmaksi/paremmaksi - tätä kutsutaan myös rakkaudeksi.

Se, että joku tyytyy tarjoamaan seksiä vähemmällä resurssivastineilla (100e on aika paljon vähemmän resursseja objektiivisessa mielessä, kuin 10h mukavasti käyttäytymistä) on se mikä prostituutiota vastustavilla naisilla on loppujen lopuksi mielessä. Se, että mies saa seksiä todella vähillä resursseilla.

Keskustelija rakentaa kuvaamalleen prostituutiota vastustavalle naisryhmälle kielteisen ”ne toiset” aseman, mitä voidaan kutsua myös toiseuden tai poikkeavuuden tuottamiseksi (ks. Pälli 2003). Keskustelija ei selvästikään laske itseään kuuluvaksi tähän ryhmään, vaan jättää itsensä ulkopuolelle ja korostaa näin itse moraalista paremmuuttaan. Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2012: 190) mukaan poikkeavien kategorisaatio on vahvasti moraalisen järjestyksen luomista. Jokinen, Juhila ja Suoninen (2012: 190, 197) selittävät poikkeavuuden kategorisaatiota koko ajan muokkautuvana paikallisen kategorisoinnin tekemisen tuloksena, jossa kuvaamalla ihmisten tai ryhmän ominaisuuksia tai toimintaa arvioidaan samalla niiden olevan ristiriidassa joihinkin normatiivisiin odotuksiin nähden.

Keskustelija epäilee prostituutiota totaalaisesti vastustavien naisten moraalisuutta ja motiiveja. Hän luo kategoriaa naisista, joiden prostituution vastustuksen takana on itsekkäät, omaa etua ajavat tarkoitukset. Prostituutiota ja normatiivisena pidettyä miehen ja naisen välistä seksiä tarkastellaan rinnakkain miehelle asetetun resurssien vaativuuden näkökulmasta. Nimimerkki kokee molempien seksin hankinnan muotojen vaativan resursseja mieheltä, mutta prostituution huomattavasti vähemmän. Prostituutiossa vastikkeena on pelkästään raha, kun taas ”tavallisessa seksissä” vastikkeena on myös miehen ajankäyttö ja tietynlainen käyttäytyminen naista kohtaan.

Keskustelijan mukaan prostituutiota vastustavan naisryhmän motiivin taustalla on pelko siitä, että prostituutio muokkaa seksuaaliseen käyttäytymiseen liittyvää yleistä moraalista ja sosiaalista järjestystä, jossa mieheltä odotetaan tietynlaista käyttäytymistä, jotta nainen olisi halukas ja suostuvainen seksiin. Koska prostituutiossa ei mieheltä vaadita niin paljon resursseja, pelätään sen vaikuttavan naisen kannalta haitallisesti siihen, miten miehet yleisesti suhtautuvat seksiin ja seksin saamiseen ja käyttäytymiseen naista kohtaan.

Erilaisen teorian esittää nimimerkki ”Sosiaalinen selittäjä”, joka kuvaa naisten prostituution vastustamisen motiiviksi naisten seksuaalisuuden tukahduttamisen parisuhteen pysyvyyden lisäämiseksi:

Vaihtoehto hintateorialle
Sosiaalinen selittäjä 20.2.2010 14:20

– – Jos naiset suhtautuisivat seksiin yhtä vapautuneesti, kuin miehet, avioliiton ulkopuolisen seksin määrä räjähtäisi yhteiskunnassa. Nykyisin sosiaaliset seksiä rajoittavat sosiaaliset normit ovat niin tehokkaat, että keskimääräinen suomalainen harjoittaa seksiä viiden miehen kanssa elämässään. Käytännössä siis ns. irtoseksin määrä yhteiskunnassa on hyvin minimaalinen.

Mitä suuremmaksi seksikumppanien määrä kasvaa, ja mitä vapautuneemmaksi naisten seksuaalisuus tulee, sitä epävarmemmaksi käy perheen ja parisuhteen asema. Tosiasiassa lähes jokainen miehen ja naisen seksuaalinen kohtaaminen kuitenkin sisältää riskin uudesta rakastumisesta, ja uusi rakastuminen on aina erittäin vakava uhka vanhalle parisuhteelle. Jos naisten seksikumppanien määrä kasvaisi viidestä esimerkiksi kymmeneen, niin tämä lisäisi uusien rakastumisien ja avioerojen määrää.

Avioerojen määrän kasvu taas johtaisi avio- ja avoliittojen kestoajan lyhenemiseen, kierron nopeutumiseen. Parisuhteiden keston lyheneminen ja kierron nopeutuminen ei välttämättä olisi myönteinen asia, sillä se voisi johtaa siihen, että lyhyet parisuhteet kasautuisivat parhaille, halutuimmille miehille. Eli haluttu, usein varakas mies, olisi yhden naisen kanssa parisuhteessa viitisen vuotta tehden pari lasta, jonka jälkeen uusi vaimo astuisi kuvioon. Lopputuloksena olisi se, että yhteiskunnassa olisi erittäin runsaasti eronneita naisia lapsineen, ja yksinäisiä miehiä, jotka eivät ole kelvanneet kenelläkään naisille lasten isäksi ja aviomieheksi. Tällaisesta tilanteesta hyötyisivät todellisuudessa vain haluttujen miesten ryhmä, jonka elämä alkaisi muistuttaa sarjallista moniavioisuutta.

Seksuaalisuuden rajaaminen parisuhteiden sisälle on ihmisten kannalta järkevää toimintaa. Prostituution kieltäminen taas liittyy kiinteästi sosiaaliseen normiin, joka estää naisia harjoittamasta seksiä parisuhteen ulkopuolella. Kyse prostituution kiellossa ei kohdistu todellisuudessa maksuun, vaan kiellon syy on tosiasiallisesti naisten irtoseksin normatiivinen kieltäminen.

Kommentissa tehdään näkyväksi kulttuurissamme vallitsevia seksuaalinormeja ja annetaan selonteko siitä, miksi prostituutio koetaan näitä normeja rikkovana sosiaalisena ongelmana ja visioidaan, mitä seurauksia prostituution aiheuttamalla naisen seksuaalisuuden vapautumisella olisi. Jälleen ongelmaa tarkastellaan kuitenkin jonkun muun kuin keskustelijan omasta positiosta käsin.

Myöhemmin nimimerkki ”Janneelina” kommentoi prostituutiota samaisen prostituutiota vastustavan naisryhmän positiosta käsin viittaamalla, että prostituution myötä naisen valta-asema seksuaalimarkkinoilla pienenee:

**Periaatteet edellä, kävi mitä kävi?
Janneelina 20.2.2010 0:14**

– – Teeppä vaikka sadan otannan testi sillä, mitä saa aikaan nainen, joka ilmoittaa haluavansa panon yökerhon tiskillä, ja mitä tapahtuu miehen kohdalla. Veikkaan, että huomaat jotain eroavaisuuksia.

Ja vaikka nainen ei näin käyttäytyisikään, niin hän silti tietää, mitä kävisi helposti JOS hän niin käyttäytyisi. Ilmeisesti tämän epäsymmetrian huomaaminen ei kuitenkaan ole näin helppoa.

Prostituution seurausta on, että miesten ja naisten seksinsaamisen helppous lähestyy toisiaan, jolloin heidän johtava markkina-asemansa heikkenee tässä vaihtosuhteessa.

Kommentti tekee näkyväksi miehen ja naisen seksuaaliseen käyttäytymiseen liittyvää moraalista järjestystä ja normeja. Keskustelija viittaa kulttuurissa vallitsevaan järjestykseen, jossa nainen on määräävässä asemassa suhteessa miehiin, mitä tulee seksin antamiseen ja saamiseen. Prostituution myötä tämä asema heikkenisi ja seksin saaminen tulisi helpommaksi miehelle. Kommentista heijastuu pitkään kulttuurissamme vallinneet normit naisen ja miehen seksuaalikäyttäytymisessä. Helposti ja nopeasti

seksiin suostuvainen nainen leimataan helposti ”huonoksi naiseksi” ja aloitteen tekeminen seksin harrastamiseen koetaan usein miehen tehtäväksi, mikä vaikuttanee seksin kysyntään ja tarjontaan, myös keskustelijan mainitsemalla yökerhon tiskillä. Prostituutio rikkoo normia naisesta pidättäytyvänä ja siveellisenä olentona.

Nimimerkki ”Sosiaalinen selittäjä” selvittää niin ikään prostituution vastustamista ja sen takana vallitsevia kyseenalaisia motiiveja, tällä kertaa kategorisoimalla prostituution vastustajiksi hyvätuloiset perheelliset, jotka kokevat prostituution uhkana avioliitoilleen:

2/43 ilmiö
Sosiaalinen selittäjä 20.2.2010 1:20

– – Pienituloiset miehet, jotka eivät kelpaa naisille puolisoiksi, eivät saa muuten seksiä, kuin ostamalla sitä tilapäisesti köyhien miesten "yhteiseltä vaimolta", eli prostituoidulta.

Hyvätuloiset perheelliset haluaisivat kuitenkin kieltää tämän mahdollisuuden pienituloisilta miehiltä, koska se koetaan uhkana perheellisten avioliitoille. Samalla kuitenkin syntyy ristiriita perheellisten ja yksinäisten välillä. Perheelliset haluavat säätää lakeja, ja laittaa poliisit valvomaan yksinäisten seksikauppaa puolustaakseen omia perheitään.

Tällainen yksinäisten ja pienituloisten miesten syrjivä kohtelu voidaan katsoa suorastaa rakenteelliseksi väkivallaksi perheettömiä ja pienituloisia miehiä kohtaan.

Keskustelija kategorisoi kommentissaan seksin ostajiksi yksinäiset, pienituloiset ja perheettömät miehet. Samalla muodostuu myös uhri-syyllinen asetelma, jossa pienituloiset miehet nostetaan syrjinnän uhreiksi ja syrjinnän syyllisiksi asettuvat omaa asemaansa ja etujaan varjelevat perheelliset, jotka prostituutiota ehkäisevää lainsäädäntöä ja valvontaa tukemalla tuhoavat pienituloisten miesten ainoan mahdollisuuden seksiin. Prostituotua keskustelija kategorisoi sanojensa mukaan ”köyhän miehen yhteiseksi vaimoksi” ja samalla prostituutiolle ja prostituoidun toiminnalle rakennetaan oikeuttavaa selontekoa: prostituoidusta kategorisoituu eräänlainen ”hyväntekijä”, joka pelastaa yksinäisen ja perheettömän miehen seksittömältä elämältä.

Prostituutio yhdistettynä seksin saannin helppouteen ja pienempiin resursseihin toistuu myös nimimerkki ”Akkasen” kommentissa, jossa seksin ostajat kategorisoidaan miehiksi, jotka eivät jaksakaan nähdä vaivaa seksin saamiseksi:

**Prostituutio ja seksuaalinen vapaus
Akkanen 20.2.2010 15:44**

Ensinnäkin, prostituutio ei ole seurausta naisten seksuaalisesta vapautumisesta, sillä sitä on aina ollut kaikkialla ja se ei ole naisen oman seksuaalisuuden toteuttamista, vaan tapa ansaita rahaa toteuttamalla jonkun toisen toiveita. Sen sijaan vapautuminen saattaa vähentää prostituution kysyntää. Seksistä maksavat usein miehet, jotka eivät viitsi nähdä vaivaa seksin saamiseksi, ja jos naiset heittäytyvät helpommin irtosuhteisiin niin kuka enää maksaa siitä mitä saa yhtä helposti ilmaiseksikin?

Prostituutiota tarkastellaan jälleen naisen seksuaalisuuden vapautumisen näkökulmasta, mutta erilaisella positiivisemmalla tulevaisuuden visiolla: prostituutio vähenisi jos seksiä olisi helpommin saatavilla ”seksin normatiivisilla markkinoilla”, joilla naisen seksuaalisuus olisi vapautuneempaa kuin mitä tällä hetkellä kulttuurissamme vallitsee.

Toisessa kommentissaan samainen keskustelija liittyy prostituution kategoriaan positiivisia määreitä ja viittaa siihen jopa avioliiton mahdollisena pelastajana:

**Rakastelkaa toisianne
Akkanen 20.2.2010 17:13**

– – Jos seksi on sallittua vain avioliitossa, niin silloinhan avioseksin ollessa huonoa, tilanne korjaantuu ainoastaan ottamalla ero ja menemällä uusiin naimisiin. Prostituutio silloin itse asiassa suojelee avioliittoja. Näin perusteli minulle seksin ostoaan sveitsiläinen mies (jonka vaimo tienaa enemmän kuin hän). – –

Prostituutiosta ei rakenneta ongelmaa, vaan sen sijaan keskustelija esittää toimintaa oikeuttavan selonteon: prostituutio suojelee avioliittoja tilanteessa, jossa avioliiton seksi ei ole tyydyttävää, koska keskustelijan kommentin mukaan muutoin ainoastaan avioero tulisi kyseeseen. Samalla rakennetaan myös hyväksyttävyyttä seksin ostajaa kohtaan, jonka toiminta luokittelun myötä saa hyväksyttäviä oikeuksia ja motiiveja. Positio on

jälleen jossain muualla kuin itse kommentin esittäjällä, tällä kertaa sveitsiläisellä miehellä, joka perustelee omakohtaista kokemustaan prostituutiosta.

5.2 Prostituutio valmiiksi rikkoutuneen hyväksikäyttönä ja terveyden turmelijana

Aineistossa kategorisoitiin prostituutiota myös hyväksikäyttönä ja epäterveenä toimintana, niin prostituoidun kuin joskus myös seksin ostajan näkökulmasta. Prostituutiota sosiaalisena ongelmana konstruointiin erityisesti seksin myyjän ympärille. Kategorisoinnissa prostituutiota ei juurikaan oikeutettu tai puolustettu millään keinoin, vaan se koettiin läpeensä pahana toimintana. Kategorisoimalla prostituutiota tästä näkökulmasta, kategorisoidaan samalla usein myös prostituoitu uhriksi ja samalla vähenee hänen vastuunsa suhteessa toimintaan.

Esimerkiksi nimimerkin ”Jari Kurikasta” kommentissa selitetään prostituutioon ajautumisen syitä nuoruudessa koetulla seksuaalisella hyväksikäytöllä:

Prostituutiosta Jari Krunikasta 19.2.2010 10:58

Tietojeni mukaan nais- tai miesprostituoidut ovat usein kokeneet nuorempana seksuaalista hyväksikäyttöä, jolloin kuva omasta ruumiista ja omasta identiteetistä on usein hukassa. Haetaan hyväksyntää eikä osata suojata omaa seksuaalisuutta. Väitän myös että ne hyväksikäytetyt jotka ovat saaneet asianmukaista hoitoa, eivät ikinä ryhtyisi moiseen puuhaan.

Keskustelijan mukaan hyväksikäyttö turmelee kuvaa omasta ruumiista ja identiteetistä tavalla, joka asettaa ihmisen alttiiksi prostituutiolle. Prostituoitu luokitellaan näin hyväksikäytön ja olosuhteiden uhriksi, joka tahtomattaan ajautuu prostituutioon. Hyväksikäyttö toimii prostituoidun moraalisen puolustuksena ja vastuun poistajana, sillä hyväksikäyttö on kulttuurissamme rikollista, tuomittavaa ja sanktioitua toimintaa ja sitä kokeva luokitellaan aina uhriksi. Tietyt stereotypisoivat kategorisaatiot liitetään suoraan poikkeavuuteen, kuten mielisairaana/mielisairauden ja rikollisen/rikollisuuden kategoriat (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 190–191). Rikollisuuden liittäminen

prostituutioon rakentaa prostituutiosta kommentissa poikkeavaa ja ei-hyväksyttävää toimintaa.

Nimimerkki ”Iso paha feministititi” kategorisoi prostituutiota ”toisen ihmisen heikon aseman hyväksikäyttönä”, missä jo heti korostuu selkeä uhri-syyllinen asetelma: prostituoitu on heikossa asemassa oleva uhri ja seksin ostaja syyllinen, joka käyttää hyväkseen uhrin heikkoa asemaa:

Hyvä neuvo

Iso paha feministititi 19.2.2010 12:20

– – Niin että mikä estää sinua masturboimasta? Autoeroottisuus on hyvä vaihtoehto, eikä se vahingoita ketään, toisin kuin prostituoidun hyväksikäyttö. Sillä sitä se on: toisen ihmisen heikon aseman hyväksikäyttöä.

Tympäisee todella tämä kun mies ei kykene ottamaan vastuuta omasta seksuaalisesta tyydytyksestään vaan säilyttää sen naisen niskoille. Herää kysymys onko henkilö lainkaan kypsä minkäänlaiseen seksisuhteeseen. Ja miksi ihmeessä kaikkia tunne-elämältään vaurioituneita pitäisi ymmärtää? Hoitoa he ehkä tarvitsisivat--he he, siis psyykkistä sellaista. Meidän yhteiskuntamme vinksahaneisuutta osoittaa että heille toimitetaan vielä kolmannesta maailmasta toisia vaurioituneita ihmisiä hyväksikäytettäväksi!

Toisaalta keskustelija kategorisoi seksin ostajan tunne-elämältään vaurioituneeksi ja psyykkistä hoitoa tarvitseväksi, mutta ei silti laske heitä uhreiksi, vaan asettaa heidät täysin vastuullisiksi omasta toiminnastaan prostituutiossa. Sen sijaan keskustelija kritisoi miehiä kykenemättömyydestä ottaa vastuuta omasta seksuaalisesta tyydytyksestään.

Toisaalta joskus keskustelijat toivat esille jonkun muun tekijän kuin esimerkiksi hyväksikäytön prostituution psyykeä vahingoittavan taipumuksen takana. Esimerkiksi ”Kerpiilin” kommentissa alla prostituoidun psyyken vahingoittumisen määritellään johtuvan ihmisten hyljeksivistä asenteista prostituutiota ja prostituoituja kohtaan:

Feministit
Kerpiili 19.2.2010 12:37

Jos prostituutio vahingoittaa psyykeä, niin kuinka pitkälti se johtuu muiden ihmisten holhoavasta, halveksivasta, hyljeksivästä tai milloin mistäkin asenteesta?

Kommentissa ongelmaksi muodostuu ihmisten kriittiset suhtautumiset, jotka ovat vahingollisia prostituoidulle. Jälleen prostituoitu kategorisoidaan eräänlaiseksi uhriksi, ja syyllisiksi sijoittuvat heitä holhoavat ja halveksivat ihmiset.

Alla nimimerkki ”Näin rankan todellisuuden” kategorisoi prostituution ”psykkisesti vammaisen hyväksikäytöksi”:

Hyväksikäytön uhri...
Näin rankan todellisuuden 19.2.2010 19:29

päätyy usein toistuvasti hyväksikäytetyksi tai itse hyväksikäyttäjäksi. En käsitä ihmistä, joka kuvittelee jonkun valitsevan prostituution, jos muita vaihtoehtoja todella olisi. Minusta se on psykkisesti vammaisen hyväksikäyttöä. Kuinka moni sulki silmänsä jopa sen kehitysvammaisen virolaisen naisen tilanteessa? Entäpä, jos kyseessä olisi ollut oma tyttäresi?

Olen nähnyt prostituoidun kulkevan pelko silmissä ja jalat mustelmia täynnä huumeista sekaisin olevan miehen perässä asuntoon. Tuli todella paha olo pitkäksi aikaa. Mikä tarve täälläkin on puolustella ja kaunistella todellisuutta? Vammaisille sanoisin, että onhan aina itsetyydytys. Ihminen ei ole esine, eikä apua tarvitseva tarvitse lisää nöyryyttäviä ja traumatisoivia kokemuksia, väkivaltaa ja esineellistämistä. – –

Myös tässä esimerkissä keskustelija medikalisoii prostituutiota ja vähentää prostituoidun vastuuta toiminnassaan uhri-asetelman kautta. Prostituutiota kategorisoidaan uhrin näkökulmasta nöyryyttävänä, traumatisoivana kokemuksena, väkivaltana ja esineellistämisenä. Keskustelijan mukaan prostituoitu on psykkisesti vammaisen, elämässään vaikeuksia kokenut henkilö, joka kokemuksensa kautta syyntakeettomana ajautuu prostituutioon. Keskustelija lisää argumentilleen pontta ottamalla esille vammaisen virolaisen tarinan, joka herätti kohua julkisuudessa vuonna 2006. Syntymästään asti vammaisen virolaisen hoidettiin Suomeen lastenhoitajan

töihin, mutta ajautui paritusringin ja ihmiskaupan uhriksi ja joutui työskentelemään prostituoituna usean viikon ajan saamatta itse mitään korvausta.

Kulttuurissamme vammainen luokitellaan henkilöksi, joka vammastaan johtuen ei pysty toimimaan täysipainoisesti yhteiskunnassa tai sosiaalisessa ympäristössä. Vastuullisuuden aste koetaan usein vamman myötä heikommaksi kuin terveellä ihmisellä. Prostituoitun kategorisointi uhriksi tällä tavalla lisää ja pahentaa seksin ostajan syyllisen leimaa. Prostituoitu luokitellaan syyntakeettomaksi ja puolustuskyvyttömäksi uhriksi, jolloin hyväksikäyttö koetaan erityisen vakavana kuin jos uhrina olisi täysvaltainen, terve, omasta tahdostaan seksiä myyvä yksilö.

Aineistoon mahtuu myös prostituoitun uhri-kategoriaa vastustavia kommentteja, kuten nimimerkin ”kuudes aisti” kirjoitus alla:

höpöhöpö
kuudes aisti 20.2.2010 18:19

Oletukset/väitteet siitä, että maksulliseen seksiin ajaudutaan traumaattisen lapsuuden tai seksuaalisen hyväksikäytön jälkeen ovat kestäättömällä ja hataralla pohjalla. Väitteet että maksulliseen seksiin/seksityöhön liittyy erottamattomasti seksuaalinen hyväksikäyttö, inesti ja traumaattinen lapsuus ovat kestäättömää yksittäistapausten dramatisoimista ja yleistämistä. Traumaattista ja vahingollista seksityöntekijöille on ympäristön suhtautuminen. Ihmisarvon vastaista on se, että maksullisen seksin/seksityön tuomitsijat eivät suostu kohtaamaan seksityöntekijöitä vertaisinaan, vaan besserwissermaisesti selittävät heidät pelotelluiksi tai aivopestyiksi uhreiksi, joiden sanaan ei voi luottaa. Seksityöntekijää ei sorreta niinkään hänen työssään, vaan sen ulkopuolella.

Keskustelija muodostaa kommentissaan uhri-selonteon rinnalle kilpailevan selonteon prostituutioon kielteisesti suhtautuvien halveksivista asenteista. Ongelmaksi rakentuu se, miten tietyt ihmiset kategorisoivat prostituoituja ja miten heidän leimaava suhtautumisensa sortaa prostituoituja. Keskustelijan syyttävä selonteko kohdistuu prostituoituja arvosteleviin ihmisiin, jotka toimivat epäoikeudenmukaisesti luokittellessaan prostituoituidut ”pelotelluiksi ja aivopestyiksi uhreiksi, joiden sanaan ei voi luottaa”, sen sijaan, että luokittelisivat heidät tasavertaisiksi itsensä kanssa. Samalla

keskustelija rakentaa kuvaa yhdenvertaisesta, täysin toiminta- ja vastuunotto kykyisestä henkilöstä, joka harjoittaa prostituutiota omasta vapaasta tahdostaan. Keskustelija vetoaa kulttuurissamme vallitsevaan yhdenvertaisuuden ja erilaisuuden hyväksymisen ideologiaan, ja kokee moraalisen järjestyksen murtuvan jos tätä vastaan rikotaan. Keskustelija rakentaa sosiaalista ongelmaa prostituoituja halveksivien ihmisten suvaitsemattomuudesta.

Nimimerkki ”mallu” sen sijaan kyseenalaistaa prostituoitun uhri-kategoriaa vetoamalla seksin ostajien oikeudentajuun:

Kiitos.

Mallu 22.2.2010 8:27

Seksityöläiselle joka vastaa nimimerkille "Jari kunikasta" joka väitti että, nämä prostituoitut olisivat jollain lailla henkisesti rikottuja jo lapsuuden kodissaan. Ihme yleistyksiä. Jos näin todellakin olisi, niin miten ne miehet jotka näitä prostituoituja käyttävät voisivat enää niin tehdä? Jos oletettaisiin, että prostituoituilla on jollain lailla rikkoutunut minäkuva seksuaalisesti, niin eikö se olisi vain sen saman lapsuudenkodin hyväksikäytön toistamista uudelleen ja uudelleen? Tuo kuulostaisi todellakin jo sellaiselta ihmisrääkkäykseltä, ettei mitään rajaa. Oletteko te miehet niin tunteettomia että, omat seksuaaliset tarpeet pitää saada tyydytettyä. Vaikka näin rikkinäisiin ihmisiin? Siis jos muka tuo hypoteesi pitäisi paikkaansa, mihinkä en itse usko ollenkaan.

Nimimerkki rakentaa retoristen kysymysten avulla kuvaa oikeudentajuisesta seksin ostajasta, joka ei halua eikä kykene käyttämään uhriksi luokitellun prostituoitun palveluja, koska tämä loukkaisi heidän jo ennestään rikottua henkistä ja fyysistä terveyttään. Kommentissa vedotaan kulttuurissamme vallitsevaan rikosoikeudelliseen ja moraaliseen ideologiaan jokaisen ihmisen oikeudesta elää ilman henkisiä ja fyysisiä loukkauksia ja jokaisen ihmisen vastuusta olla aiheuttamatta niitä kenellekään. Samalla keskustelija kuitenkin mitätöi argumentin, jonka mukaan prostituoitut olisivat ”henkisesti rikottuja jo lapsuuden kodissaan”, ja kieltää näin prostituoitun uhri-kategorian.

Yksi tapa rakentaa sosiaalista ongelmaa oli myös selittää prostituutiota prostituoitun seksuaalisuuden loukkaajana, ja sitä kautta vahingollisena sitä harjoittavalle. Alla

nimimerkki ”Nienna” kategorisoi seksuaalisuutta kaikissa ihmisissä olevaksi herkäksi ja hauraaksi, suojelua vaativaksi asiaksi, jonka loukkaamisella voi olla kauaskantoiset seuraukset ihmisen hyvinvoinnille:

Seksuaalisuus on "eri asia"
Nienna 19.2.2010 14:02

– – Tarkoitin esim. sitä, että yleensä ihmisen seksuaalisuus on herkkä loukkaantumiselle: raiskaus ja seksuaalinen hyväksikäyttö ovat vakavasti ihmistä haavoittavia asioita, joista on vaikea toipua. Minusta se todistaa, ettei seksin myymisestä voi puhua kuin leivän kauppaamisesta, varsinkin, kun siihen usein liittyy hyväksikäyttöä. Tällä en tarkoita, että prostituoituidut olisivat välttämättä raiskattuja, vaan sitä, että seksuaalisuus on ainutlaatuinen asia, jonka merkitystä ja haurautta ei voi vähätellä. Seksuaalisuuden suojeleminen ei ole pelkkää moralismia.

Moraalisessa mielessä seksin myyminen ei mielestäni voi olla väärin: ihminen voi toki toimia itseään kohtaan väärin (jos kuitenkin kärsii työstä), mutta se ei ole sama asia. – –

Viitaten aiempiin keskusteluihin ja luokitteluihin prostituoituista jo ennestään hyväksikäyttöä kokeneina uhreina, keskustelija kuitenkin vihjaa, etteivät kaikki prostituoituidut välttämättä ole aiemmin elämässään kokeneet loukkauksia seksuaalisuuttaan kohtaan. Keskustelija ei tue varsinaista uhri-kategoriaa, vaan varoittaa uhriksi joutumisen riskistä ja potentiaalisesta sosiaalisen ongelman synnystä: prostituutio voi ihmisen seksuaalisuutta loukatessaan vahingoittaa ihmisen henkistä ja fyysistä terveyttä.

Alla olevassa esimerkissä nimimerkki ”Akkanen” vastaa toisen keskustelijan kommenttiin ja jatkaa palstalla käytyä neuvottelua ihmisen seksuaalisuuden kategoriasta ja siihen liittyvistä määreistä:

Eikö se sitten ole itsensä myymistä?
Akkanen 20.2.2010 18:07

Puheet siitä että prostituoitu myy "itseään" ja koko "minuuttaan" ovat täysin absurdeja, yksinkertaisimmillaan hän vain käyttää limaista ruumiinonteloaan, mitä ihmeen pyhää tässä ruumiinosassa on verrattuna muihin? Eri asia on tietysti prostituutio johon nainen pakotetaan vasten tahtoaan mutta entäs se

suuri osa joka tekee sitä vapaaehtoisesti?

Eikö ylipäättään ihminen asetu kauppatavaraksi silloin kun hän asettuu mihin tahansa vaihtosuhteeseen? Minkä takia rahan tai jonkun muun korvauksen ottaminen seksistä olisi oleellisesti enemmän itsensä kauppaamista kuin rahan tai muun korvauksen ottaminen vaikkapa jostain henkisestä tai hengellisestä työstä. Miten ihmisen "itseys" tai "itse" voi olla jalkojen välissä?

Vähän niin kuin raiskaus ei eroa mitenkään pahoinpitelystä? Onko sama asia pahoinpidelläkö peräreikäsi tai emätintäsi jonkun sukupuolielimellä kuin että vatsaasi pahoinpidellään jonkun nyrkeillä?

On eri asia antaa oikean kätensä hieroakseen toista vaikka intiimistikin, kuin että antaa käyttöön limaisen onkalonsa tai lihaisen tappinsa. Siihen elimeen on aivan erityinen suhde, vaikka oikea käsi on oikeastaan tärkeämpi ruumiinosa oikeakätiselle. Ehkäpä se limainen onkalo tai lihatappi on hyvin tärkeä ihmisen seksuaalisuudelle, koska sieltä ihminen saa tyydytyksensä, ja seksuaalisuus on osa ihmisen minää.

Prostituutiokeskustelu herättää palstalla kiivasta neuvottelua ihmisen seksuaalisuuden luonteesta, ja siitä vaikuttaako prostituutio turmelevasti ihmisen seksuaalisuuteen ja sitä kautta koko ihmisen minuuteen ja hyvinvointiin. Yllä oleva keskustelu osoittaa vastakkaisia tapoja kategorisoida seksuaalisuutta ja prostituutiota. Toisen keskustelijan viestissä seksuaalisuutta ei koeta osana ihmisen minuutta, jota prostituutio jotenkin voisi loukata. Sukupuolielin luokitellaan ”limaiseksi ruumiinonteloksi”, jonka kategoriaan ei liitetä sen kummempia määreitä kuin muihinkaan ruumiinosiin. Keskustelijan selonteko prostituutiosta on sitä oikeuttava. Prostituutiota kategorisoidaan moraalisesti, psyykkisesti ja fyysisesti perustelluksi vertaamalla sitä mihin tahansa vaihtosuhteeseen, jossa ihminen ottaa korvauksen tekemästään työstä. Samalla myös prostituoidun kategoriaan liitetään kulttuurissamme vallitsevia hyväksyttäviä normeja tavallisena palveluammattin harjoittajana. Keskustelija neutralisoi puheenvuorossaan prostituution kategorisointia sosiaalisena ongelmana.

Sen sijaan keskustelijan puheenvuoroa kommentoiva ”Akkanen” esittää täysin vastakkaisia tapoja kategorisoida seksuaalisuutta, prostituutiota ja prostituoituja. Seksuaalisuuden kategoriaan liitetään toisenlaisia määreitä, sillä se koetaan osana ihmisen minuutta. Samalla keskustelija liittää sukupuolielimen kategoriaan erityisiä

määreitä, jotka erottavat sen muista ihmisen elimistä, ja muodostaa näin aiemman kommentoijan esittämille kategorioille kilpailevia kategorioita. Seksuaalisuuden ja sukupuolielimen ominaisuudet saavat erityisiä määreitä (osa minää, tyydytyksen ”lähde”), jotka liittyvät ihmisen henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Keskustelija kategorisoi prostituutiota sosiaalisena ongelmana seksuaalisuutta ja tätä kautta ihmisen minää loukkaavana toimintana (myyjän näkökulmasta katsottuna). Puheenvuorossa on läsnä prostituoidun uhri-kategoria, vaikka sitä ei implisiittisesti tuoda esille. Kategorisoimalla prostituutiota syyllistävän selonteon kautta ihmisen henkistä ja fyysistä terveyttä loukkaavana toimintana liitetään siihen samalla ei-hyväksyttävän ja normaalista poikkeavan toiminnan leima.

5.3 Prostituutio ammattina, elinkeinona ja helppona rahana

Helsingin Sanomien verkkosivujen keskustelupalstalla kategorisoitiin prostituutiota myös ammattina tai elinkeinona. Liittämällä prostituutioon työ- ja ammattikategorian kategoriasidonnaisia toimintoja keskustelijat saattoivat sekä neutralisoida että vahvistaa prostituutiota sosiaalisena ongelmana ja poikkeavana toimintana. Monesti ammatin tai elinkeinon määreiden sijoittamisella prostituutiokategoriaan rakennettiin visiota yhteiskunnasta, jossa prostituoidulla olisi samanlaiset oikeudet ja velvollisuudet kuin tavallisella työläisellä. Tämän saatettiin katsoa joko parantavan tai vaikeuttavan prostituoitujen asemaa.

Syy ja vastuu prostituution harjoittamisesta elinkeinona tai ”helpon rahan keinona” yhdistettiin joko prostituoituun itseensä tai jollekin muulle taholle. Syy ja vastuullisuus liittyivät puheenvuoroissa usein joko vapaaehtoiseen valintaan tai pakkokeinoon. Jos syy ja vastuu prostituutioon ryhtymisestä asetettiin prostituoidulle itselleen, tulkittiin prostituoidun harjoittavan toimintaa omasta vapaasta tahdostaan. Jos sen sijaan vastuu oli jossain muualla, kategorisoitiin prostituoitu uhriksi, joka olosuhteiden pakosta ajautuu prostituutioon ja on näin samalla myös syyntakeeton toimintaansa.

Prostituutiota rakennettiin ongelmana muun muassa selittämällä sitä yhteiskunnan vaikeista oloista johtuvaksi. Kommentissa alla nimimerkki ”yksi nainen Oulusta” kategorisoi prostituutiota epätoivoisena keinona tulla toimeen yhteiskunnassa, jossa normatiivisena pidetyllä työllä voi olla vaikeaa elättää itseään:

tämmöstä
yksi nainen vaan oulusta 19.2.2010 14:09

Luulenpa että yhteiskuntamme osaltaan pakottaa näihin hommiin, maamme verotus on kova, menot on kovia ja palkkaus lastenkengissä, nykyään tuntuu ettei pikkurahallakaan pärjää vaikka kuinka penniä venyttäisi, kyllä siinä alkaa epätoivoiset keinot tulla mieleen. Miksi yhteiskuntamme laittaa kansansa nöyrytmään, tästä voisi joku joskus uskaltaa kirjoittaa?

Keskustelijan prostituutiota oikeuttavassa selonteossa prostituutiota tulkitaan moraalisesti perusteltuna toimintana ja samalla syyttävä selonteko sen sijaan kohdistuu yhteiskuntaan. Vastuu ja syy siihen, että ihminen ajautuu harjoittamaan prostituutiota asetetaan yhteiskunnalle ja samalla poistetaan toiminnan vastuuta prostituoidulta itseltään. Prostituoitusta kategorisoituu yhteiskunnan uhri, joka on tahtomattaan ajautunut myymään seksiä yhteiskunnassa vallitsevien vaikeiden olojen takia.

Sen sijaan nimimerkki ”Prostituoitu vastaa” kategorisoi prostituutiota näkökulmasta, jossa vastuu prostituutiosta on prostituoidulla itsellään, joka omasta vapaasta tahdostaan on ryhtynyt prostituutioon. Keskustelija ei konstruoi prostituutiosta ongelmaa, vaan rakentaa sitä omien henkilökohtaisten kokemustensa kautta täysin normatiivista, moraalisesti oikeutettua ja hyväksyttävää toimintaa. Kommentti pohjaa kulttuurissamme vallitsevaan perusoikeuteen itsemääräämisestä:

Tietosi ovat väärää
Prostituoitu vastaa 19.2.2010 12:20

– – Olen tehnyt seksityötä (kansankielellä huorannut) enemmän tai vähemmän harrastuksenomaisesti viiden vuoden ajan.

Kotonani sen enempää kuin missään vaiheessa muutenkaan nuoruudessani ei ollut sen enempää seksuaalista kuin mitään muutakaan hyväksikäyttöä.

Seksityö on oma valintani ja teen sitä omasta halustani - ja tienaan tunteihin nähden hyvin. Vuosien varrella muodostunut vakiasiakaskunta on luotettavaa, siistiä ja mukavaa.

Pontta keskustelijan argumentille antaa se, että prostituoitu kategorisoi itse itsensä prostituoiduksi. Keskustelija tyrmää palstalla esitetyn kategorian, jossa prostituution selitetään johtuvan aiemmin koetusta hyväksikäytöstä ja rakentaa sen sijaan prostituutiosta positiivista ja hyväksyttävää toimintaa. Uhri-kategorian sijaan prostituoidusta tuotetaan aktiivinen, oma-aloitteinen, hyvin tienava ja työssään viihtyvä henkilö, joka ottaa näin myös vastuun toiminnastaan, päinvastoin kuin uhri-kategoriassa.

Nimimerkki ”Optimix” ottaa kantaa palstalla neuvoteltuun prostituutio-kategoriaan tavallisena työnä ja rakentaa kommenttinsa kuvauksessa visiota yhteiskunnasta, jossa prostituutioon liitettäisiin samanlaiset yhteiskunnan toiminnot, oikeudet ja velvollisuudet kuin mihin tahansa muuhun tavalliseen työhön:

**Seksityö ja työvoimatoimisto
optimistx 19.2.2010 14:10**

Jos prostituoitu on työläinen, niin ehkä työvoimatoimiston olisi syytä ottaa valikoimiin työnvälitys silläkin alalla.

Vanhemmilla olisi varmaan sekalaisia tunteita, kun tyttärensä saisi tämän alan työtarjouksia työvoimatoimistosta, ja mahdollisesti kieltäytyessään hänen työttömyyspäivärahojaan tai muita tukiaan pienennettäisiin.

Vai eikö sittenkään hän ole työläinen?

Keskustelija visioi ongelmatarinaa, jossa työtön työnhakija kieltäytyy ottamasta vastaan työvoimatoimiston tarjoamaa prostituutiotyötä ja tästä syystä hänen työttömyysturvansa heikkenee. Esimerkin kautta keskustelijan tavoite on osoittaa, että prostituutioon ei voida liittää samoja määreitä kuin mihin tahansa tavalliseen työhön. Keskustelija rakentaa prostituutiosta poikkeavaa toimintaa, jota ei voida ottaa normatiivisten ammattien rinnalle hyväksyttäväksi osaksi yhteiskuntaamme. Samalla keskustelija rakentaa kuvaa prostituoidusta identifioimalla hänet jonkun tyttäreksi. Perhe-kategorian

läsnäolo ongelmatarinassa tuo esiin erilaisia konnotaatioita, joilla keskustelija myös haluaa argumentoida prostituution poikkeavuuden puolesta. Keskustelijan kommentti esittää moraalisen kysymyksen: haluaisitko, että oma tyttäresi harjoittaa prostituutiota? Onko hyväksyttävää, että tyttäresi työttömyysturva heikkenee hänen kieltäytyessään työvoimatoimiston työtarjouksesta?

Nimimerkki ”Michiko” sen sijaan argumentoi prostituution työ-kategorian puolesta, koska tällöin toiminnasta aiheutuisi positiivisia vaikutuksia tiettyihin nykyisin prostituutioon liitettyihin sosiaalisiin ongelmiin:

**Käytännöllinen näkökulma
Michiko 19.2.2010 17:14**

Prostituution kysyntä ja tarjonta eivät kielloilla lopu. Eikö vapaaehtoinen prostituutio voitaisi luokitella oikeaksi työksi, josta maksetaan veroa ja tarjotaan työterveydenhuolto? Jälkimmäiselle on varmasti tarvetta. Kenties ihmiskaupan uhrin uskaltautuisivat lääkärin ja poliisin puheille.

Keskustelijan puheenvuoron taustalla on ongelma siitä, että prostituutio ei ole ”virallinen” ammatti, johon sisältyisi tietyt yhteiskunnalliset oikeudet ja velvollisuudet. Toisin kuin aiemmassa esimerkissä tässä keskustelija tuo esille työ-kategorian kategoriasidonnaisia toimintoja (vero ja työterveyshuolto), jotka tukevat prostituoidun asemaa yhteiskunnassa. Työterveyshuollon järjestäminen tukisi prostituoidun terveyttä ja verojen maksu sen sijaan tukisi valtiota ja toisi tätä kautta hyväksyttävyyttä prostituutiotoiminnalle. Verojen kierto koetaan usein yhteiskuntaa rapauttavana ongelmana. Kategorisoimalla prostituutio oikeaksi normatiivisena pidetyksi työksi keskustelija myös visioi tilannetta, jossa ihmiskaupan uhrin uskaltautuvat lääkäriin ja poliisin puheille.

Useat keskustelijat kategorisoivat prostituutiota myös niin sanotun ”helpon rahan” keinona. Kategorisoinnin rinnalla tuotiin esiin erilaisia moraalisen järjestyksen murtumia ja rakennettiin sosiaalista ongelmaa erilaisista näkökulmista käsin. Samalla myös prostituutio-kategoriaan liitettiin hyvin erilaisia määreitä, riippuen siitä millaiseksi

ongelma konstruointiin ja millaisiksi toimintaan liittyvät oikeudet ja velvollisuudet koettiin.

Prostituution avulla hankitun rahan tienämisen ei kuitenkaan aina suoraan todettu olevan moraalisesti väärin, kuten ”eläkeukon” ja ”sinden” kommentteissa alla:

**Harvoin ostetaan
eläkeukko 20.2.2010 10:29**

Harvoin sitä ostetaan mitä ei ole myynnissä. Jos ja kun ensin loppuu hyllyltä tavara, loppuu myös silloin asiakkaat. Ensisijaisesti monet naiset ovat rahoittaneet asumistaan opiskelua ym. kulujaan juuri helpolla rahalla.

Nimimerkki ”eläkeukko” ei kommentissaan tuo suoraan esille prostituutiota moraalisen järjestyksen murtumana, vaan selvittää prostituution olemassa oloa markkinailmionä kysynnän ja tarjonnan lain kautta: niin kauan kuin prostituoidut tarjoavat palvelujaan, löytyy niille myös kysyntää. Vastuu prostituution olemassa olosta yhteiskunnassamme asetetaan prostituoidulle, joka kategorisoidaan seksipalvelujen aktiivisena tarjoajana. Ensisijaiseksi motiiviksi palvelujen tarjoamiselle määritellään helppo rahan tienäminen.

**Ja
sinde 19.2.2010 21:33**

en tiedä, mutta on paljon hyvin itsetietoisia ja älykkäitä naisia, jotka tietoisesti tekevät rahaa ilotyttönä. Katsoin kerran dokumentin koko elämänsä ilotyttönä eläneestä naisesta, ei kylläkään Suomessa. Hän oli erittäin tasapainoinen ja sinut ammattinsa kanssa. Komea talo ja itsenäinen ihminen. Asiakkaat olivat vuosien varrella vakiintuneet ja nainen tunsu olevansa tarpeellinen hyväntekijä, kuunteli miesten murheet ja piti seuraa. Ilotyttöjäkin on monen tasoisia.

Kommentissa ei pyritä kategorisoimaan prostituutiota normatiivisena työnä muiden ammattien rinnalla, mutta keskustelija kuitenkin herättää puheenvuorollaan prostituutio-kategorian, jossa ammattiin ja prostituoituun liitetään varsin positiivisia määreitä. Keskustelija tuo palstalla toistuvien negatiivisten määreiden, kuten hyväksikäytön, rikollisuuden tai psyyken tuhoamisen, rinnalle prostituutio- ja prostituoitu-kategorioihin liittyviä positiivisia määreitä. Prostituutiosta ei rakenneta ongelmaa, vaan esimerkin

kautta konstruoidaan tilannetta, jossa prostituoitu viihtyy työssään, kokee työnsä merkityksellisenä, tienaa hyvin rahaa, on henkisesti terve ja hyvinvoiva. ”Ilotyttöjäkin on monen tasoisia” -virke tuo esille kategorioiden ristiriidat ja kontrastit vihaamalla ”hyvien prostituoitujen” ja ”huonojen prostituoitujen” kategorioiden olemassa olosta.

Positiivinen kategorisointi prostituutiosta saa puheenvuorossa ikään kuin poikkeavan leiman, koska yleisesti kulttuurissamme vallitseva näkemys prostituutiosta on niin negatiivinen ja ongelmapainotteinen. Kommentti antaa vihjeitä kahden kilpailevan kategorian olemassa olosta, joista toinen on yhteiskunnassamme vallitsevampi kuin toinen.

Nimimerkki ”kuudes aisti” rakentaa rajaa ja eroa muun muassa vapaaehtoisen seksityön ja pakkoprostituution välille ja tuottaa samalla poikkeavuutta ja ei-hyväksyvää leimaa jälkimmäiselle toiminnalle:

suhteellisuuden tajua
kuudes aisti 20.2.2010 19:27

– – Seksityössä voidaan puhua seksiyöntekijän vapaasta valinnasta niin kuin muissakin töissä ja elämässä keskimäärin yleensäkin. Vapaa-ehtoinen seksityö ja pakkoprostituutio voidaan erottaa toisistaan.

On olemassa onnellisia seksiyöntekijöitä ja ei-onnellisia ja siltä väliltä, aivan samalla tavalla kuin muissakin töissä keskimäärin yleensäkin on. Queensland University of Technology tutkijan Charrlotte Seibin prostituutiosta tekemän tutkimuksen keskeisin havainto on että naispuolisilla seksiyöntekijöillä on samanlainen työtyytyväisyys sekä fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi seksityössä kuin naisilla väestössä yleensäkin on.

Kulttuurissamme yleisesti vallitsevan vapaaehtoisuuden ja itsemääräämisen perusoikeuden kannalta prostituutiota voidaan keskustelijan mukaan kategorisoida hyväksyttävänä ja moraalisesti oikeutettuna toimintana, mutta jos toiminnan perusmotiivina on jokin muu kuin oma vapaa tahto, saa prostituutio poikkeavan, ei-hyväksyttävän, moraalista järjestystä horjuttavan leiman. Samalla tuotetaan toimijoille myös erilaisia vastuita: vapaaehtoisessa prostituutiossa vastuu toiminnasta on prostituoidulla, päinvastoin kuin pakkoprostituutiossa. Vertaamalla prostituoitujen

työtyytyväisyyttä ja hyvinvointia valtaväestön muiden naisten työtyytyväisyyteen ja hyvinvointiin keskustelija neutralisoi prostituutioon liitettyä poikkeavuutta.

Nimimerkin ”sosiaalinen selittäjä” kommentissa alla prostituution harjoittamisen motiiviksi täsmentyy seikkailunhalu, rahan hankinta merkkivaatteisiin ja muuhun kulutukseen. Prostituoituun liitetään nuoren kategoriajäsenyys, johon kulttuurissamme usein liitetään kuuluvan seikkailunhalu ja korostunut vaatteiden merkitys osana identiteettiä. Samalla keskustelija neuvottelee prostituution kategoriasta ja siihen liittyvistä kategoriasidonnaisista toiminnoista vertaamalla prostituutiota tavallisessa parisuhteessa miehen naiselle antamiin lahjoihin:

Amerikassa omia ongelmia
Sosiaalinen selittäjä 20.2.2010 15:26

– – Toisaalta taas esimerkiksi Japanissa ja Ruotsissakin on havaittu ilmiö, että nuoret ilman taloudellista pakkoa myyvät seksiä lähinnä seikkailunhalusta ja saadakseen siitä hyvää rahaa merkkivaatteisiin ja muuhun kulutukseen. Suomessakin on havaittu samanlaisia ilmiöitä. Mm. on huomattu, että jo alle 18-vuotiailla tytöillä on itseään selvästi vanhempia poikaystäviä, joilta he saavat kalliita lahjoja. Tässäkin tulee esille kyse rajanvedosta: jos seurustelu vanhemman poikaystävän kautta on kuitenkin pysyvää, ja yhden miehen kanssa, niin onko kyseessä prostituutio, sillä saahan niitä kalliita lahjoja muutkin seurustelevat, muutamaa vuotta vanhemmat naiset?

Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2012: 198) mukaan poikkeavuuden rakentaminen ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa perustuu vertailuun suhteessa siihen, mitä pidetään normina, keskivertona ja tavallisena. Rajojen ja erojen rakentaminen taas on ihmisten usein käyttämä keino tuottaa vertailuja ja poikkeavuutta (Emt. 2012: 202). Vertaamalla yleisesti kulttuurissamme poikkeavana pidettyä prostituutiota kulttuurissamme yleisesti hyväksytyyn lahjojen antamiseen parisuhteessa keskustelija rakentaa samalla poikkeavuutta ja neuvottelee prostituution ja parisuhteen kategorioista.

Kommentissa kysytään, missä menee kalliiden lahjojen saamisen ja prostituution raja? Voidaanko se luokitella prostituutioksi, että nuori nainen ottaa lahjoja vastaan vanhemmalta poikaystävaltään? Samaa tapahtuu iäkkäämpienkin parisuhteessa, joten luokitellaanko myös se prostituutioksi? Näin keskustelija samalla synnyttää ristiriitaa,

poikkeavuutta ja ei-hyväksyttävyyttä kulttuurissamme yleisesti hyväksyttävänä pidettävää toimintaa, lahjojen antamista rakastetulle, kohtaan. Vertailun kautta prostituutiota myös tuodaan lähemmäs normatiivisena pidettyä toimintaa (mies antaa lahjan tyttöystävälleen), jolloin sen leimaavuus ja poikkeavuus vähenevät.

Alla olevissa kolmessa esimerkissä korostetaan prostituutiota nimenomaan kaupankäyntinä, mutta varsin erilaisista näkökulmista käsin. ”Ja tämä näin naisena” -nimimerkin puheenvuorossa verrataan prostituutiota baari-illan jälkeen yön pikkutunneilla harrastettuun satunnaiseen seksiin, johon ei liity pysyvä ihmissuhde saatikka romanttiset tunteet. Vertailun kautta samalla neutralisoidaan prostituutioon liitettyä poikkeavuutta, sillä perusteella, että keskustelijan kuvaama satunnainen seksi on kulttuurissamme niin yleistä. Samalla tuotetaan oikeuttavaa selontekoa prostituoidun toiminnalle, koska hän on niin fiksu, että harjoittaa tilanteessa bisnestä (päinvastoin kuin monet muut naiset):

**Ammatti, joka ei koskaan kuole
ja tämä näin naisena 26.2.2010 19:07**

Nyt laman aikana jos koskaan olisi fiksua ryhtyä prostituoiduksi. Kysyntää tulee aina riittämään ja laman kuristuksessa ehkä menekki on jopa korkeammalla. Seksiä ilman suhdetta (=tunteita) tapahtuu pikkutunneilla joka pitäjässä. Mitä eroa on siinä, että raahaa baarista jonkun kännisen kiimaisen äijän mukaansa, jota ei aamulla ole näkemässä? Ai, että minä olen niin omanarvontuntoinen ja vapaa nainen, että harrastan seksiä missä vaan koska vaan ja ihan ilmatteeksi. Tyhmät! Jos kerran äijiä saa helpolla ja niissä ei muu kuin seksi kiinnostaa, niin sanoisin, että fikset naiset tekevät tässä tilanteessa bisnestä.

Nimimerkki ”realismi” vie ajatusta vielä pidemmälle ja sisältää vertaukseen satunnaisen seksin lisäksi tavallisen parisuhteessa harjoitetun seksin sekä rahan vaihdon. Ainoa ero prostituutioon on, että satunnaisessa ja parisuhteessa harjoitetussa seksissä raha vaihtaa omistajaa etu- tai jälkikäteen seksiä ja mahdollisesti muussa muodossa kuin rahana. Puheenvuoro sisältää samantyyppisen prostituution poikkeavuutta vähentävän ja sitä oikeuttavan selonteon kuten edellisessä esimerkissä:

Niennalle
realismia 19.2.2010 16:27

– – Ainoa ero seksissä prostituoidun kanssa verrattuna seksiin jonkun baarista pokatun "hoidon" tai vaimon/avovaimon/tyttöystävän kanssa on se, että vain ensimmäisessä setelit vaihtavat omistajaa välittömästi seksin yhteydessä.

Jälkimmäisissä tapauksissa maksu hoidetaan etu-/jälkikäteen, mahdollisesti jossain muussa muodossa kuin rahana.

Sen sijaan ”A.K.:n” kommentissa alla otetaan täysin eri tavalla kantaa seksiin ja prostituutioon kaupankäyntinä, jossa raha vaihtaa omistajaa:

Ylikaupallistunut kulttuurimme
A.K. 23.2.2010 11:14

Käymme kauppaa ihmissuhteilla? Käymme kauppaa intiimeimpien kokemustemme, eli seksin välityksellä?

Minusta tämä on ihmissuhteiden riistoa, molemminpuolista hyväksikäyttöä, ilman rakkautta elämistä, ihmisarvon mitätöintiä - vaikka sille muutama sata euroa hinnaksi laskettaisiinkin.

Aikuiset ihmiset tekevät tietenkin, mitä haluavat. Mutta surullista tämä on.

Prostituutiota ei oikeuteta millään tavoin, vaan kuvataan sitä kaikin tavoin moraalisen ja sosiaalisen järjestyksen murtumana.

5.4 Prostituutio itsemääräämisoikeutena ja perustarpeen tyydyttäjänä

Prostituutiota oikeutettiin keskustelupalstalla myös vetoamalla kulttuurissamme vahvasti vallitsevaan yksilön itsemääräämisoikeuteen eli jokaisen perusoikeuteen tehdä elämässään mitä haluaa, kunhan toiminta ei vahingoita ketään toista. Vapaus päättää omasta ruumiistaan ja elämästään oli monen palstan puheenvuoron argumentti, jolla oikeutettiin prostituoidun toimintaa ja tehtiin siitä hyväksyttävää. Itsemääräämisoikeuteen liitetään kulttuurissamme myös yksilön vapaan tahdon kunnioittaminen. Kategorisoimalla prostituutiota itsemääräämisoikeuden näkökulmasta kategorisoitiin samalla prostituutiota vastustavat henkilöt moraalisen järjestyksen rikkojiksi tai muulla tavoin poikkeaviksi.

Itsemääräämisen oikeus on sosiaalisen rakenteen konfiguraatio, jonka avulla palstalla yleisesti argumentoidaan jonkin tulevaisuuden vision puolesta tai vastaan (ks. Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 40–41). Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2012: 40–41) mukaan sosiaalisen rakenteen konfiguraatiot ovat käsitteitä, joilla kuvaamme ja jäsenämme yhteiskuntaa, sen toiminnan periaatteita ja usein ”kasvottomia” toimijoita. Termit saattavat ensin vaikuttaa selkeiltä, mutta kun niitä otetaan käyttöön erilaisissa yhteyksissä ja kun niiden merkityksestä neuvotellaan yhdessä, niiden käytöllä onkin monenlaisia funktioita.

Esimerkissä alla nimimerkki ”jokainen oman onnensa seppä” oikeuttaa kommentissaan prostituutiota korostamalla yksilön vapautta tehdä valintoja omassa elämässään. Samalla tätä valintaa vastustavat henkilöt saavat poikkeavan jäsenyysskategorian ja itsemääräämisen oikeudesta rakennetaan hyvin vahva ”koskemattomissa oleva” perusoikeus:

**oma lukunsa
jokainen oman onnensa seppä 19.2.2010 14:57**

Oma lukunsa on kiltit, auktoriteettiuskoiset reppanat, jotka yleistävät oman suppean hiekkalaatikkonsa koskemaan kaikkia. Ei ole napanuora katkennut ja eletään lapsellisessa maailmassa. Mikä oikeus teillä on puuttua kenenkään omiin valintoihin? Jos joku haluaa olla huora, mitä se teille kuuluu?

Jos haluatte oikeasti auttaa, miksette tarjoa huoralle muuta työtä? Mitä jos huora ei halua edes nähdä naamaanne, soitatte poliisille? Herkkyys, tunteet, hauraus...on teidän määritelmianne jotka haluatte ujuttaa muiden mieliin. Lässynläättä.

Prostituutiota vastustavat leimataan kapeakatseiseksi, ahdasmieliseksi ja naiiviksi ihmisryhmäksi, joka loukkaa itsemääräämisoikeutta puuttumalla prostituoidun tekemiin valintoihin omassa elämässään. *Mitä jos huora ei halua edes nähdä naamaanne, soitatte poliisille?* -virkkeessä vihjataan yksilön itsemääräämisoikeuden olevan jopa niin vahva, ettei ulkopuolinen edes onnistu siihen vaikuttamaan. Itsemääräämisoikeudesta rakennetaan kommentissa hyvin vahvaa ja riippumatonta yksilön perusoikeutta, johon ei edes yhteiskunnan turvallisuutta ja järjestystä vahtivalla poliisilla ole sanan- tai toimivaltaa. *Herkkyys, tunteet, hauraus...on teidän määritelmianne jotka haluatte*

ujuttaa muiden mieliin. Lässynläätä. -ilmaisu vihjaa toisenlaisesta yhteiskunnassa vallitsevasta perusoikeudesta, nimittäin jokaisen oikeudesta omiin mielipiteisiin, mutta myös velvollisuudesta toisten omista mielipiteistä eroavien näkemysten kunnioittamiseen. Prostituutiota vastustavien jäsenkategoriaan liitetään määreitä ei-hyväksyttävästä epäeettisestä toiminnasta, jossa omia mielipiteitä ujutetaan toisille propagandanomaisesti tarkoituksena muokata toisten yksilöiden mielipiteitä.

Myös ”Ankon” kommentissa alla oikeutetaan prostituutiota vedoten yksilön perustuslailliseen oikeuteen määrätä omasta kehostaan:

pakkohoitoon?

Anko 19.2.2010 16:28

"Naisella on täysi vapaus päättää omasta ruumiistaan, mutta voisit kai itsemurhaa yrittäneenkin lääkärille?"

Vihjaatko tällä, että jokaisen seksipalveluja myyvän todellisuus on hämärtynyt ja että he eivät tiedä, mitä tekevät ja ovat psykiatrisen hoidon tarpeessa?

Vaikka jonkun olisikin, niin se ei rajoita muiden palvelujaan myyvien oikeutta päättää tekemisistään.

Mikään sinun perusteluista ei kumonnut jokaisen perustuslaillista oikeutta määrätä omasta kehostaan. Tämä oikeus on niin vahva, että sitä eivät muut lait kovin helposti kumoa.

Kommentissa vastustetaan palstalla usein esitettyä kategorisaatiota prostituoidusta henkisesti epävakana ja apua tarvitsevana uhrina. Tätä stereotypisoivaa ja poikkeavaa kategoriaa kielletään esittämällä vertailu ja vetämällä rajaa ”uhriprostituotujen” ja muiden vapaasti omasta tahdostaan toimintaa harjoittavien prostituotujen välille. Vastustaminen liittyy tässä kohtaa Jokisen, Juhilan ja Suonisen sanoin (2012: 219) *irrottautumiseen kategoriaryhmän kulttuurisesti negatiivisiksi määrittyvistä määreistä*, jolloin tapahtuu niin sanottu partikularisaatio eli erilaisen ryhmän jäsenen synnyttäminen. Syyntakeettoman uhriprostituoidun rinnalle rakennetaan kategoriaa terveestä, vapaaehtoisesti toimintaa harjoittavasta prostituoidusta, joka näin on myös vastuussa toiminnastaan. Samalla horjutetaan kulttuurista stereotypiaa liittyen prostituotujen uhriuteen.

Myös nimimerkki ”Järjen ääni” oikeuttaa prostituutiota argumentoimalla jokaisen oikeudesta omaan kehoon. Samalla keskustelija ottaa kantaa itsemääräämisen oikeuden tilaan nyky-yhteiskunnassa ja nostaa esille yhteiskunnassa vallitsevia epäkohtia:

Oikeus omaan kehoon
Järjen ääni 19.2.2010 15:41

– – Jokaisella yhteiskunnan täysi-ikäiseksi katsomalla tulisi olla oikeus käyttää kehoaan kuten parhaakseen katsoo, kunhan ei vahingoita muita. Sama pätee huumeidenkäyttöön. Huumeet lailliseksi, mutta narkkarit pois palloilemasta kaduilta vaaraa muille aiheuttamasta.

Mitä jokainen tekee kotonaan itselleen on hänen oma asiansa. Jos sinne kutsuu joukon gorilloita piikittämään heroiniä, harrastamaan maksullista ryhmäseksiä ja pelaamaan venttiä - mitä se on keneltäkään muulta pois kuin tältä hyvin lyhytikäiseksi jäävältä yksilöltä?

Sen sijaan toisten vahingoittamisesta seksuaalisesti, fyysisesti ja henkisesti, siinä olisi Suomella selvästi parannettavaa, kun lukee uutisia lapsiinsekaantumis-, raiskaus- ja pahoinpitelytuomioista.

Itse- tai toistenpuolustamisesta ei sen sijaan saisi antaa nykyisten kaltaisia järjettömiä tuomioita, vaan palkita urheudesta. Mutta asiat ovat tällä hetkellä täysin pääläellään: omaan kehoon ei ole oikeutta, toisten kehoon kyllä.

- Yksin ilman seksiä ja huumeita elävä nuorukainen, joka ei maksullisia harrastaisi laillista tai ei

Kommentissa kannatetaan jokaisen oikeutta tehdä keholleen mitä haluaa, kunhan toiminta ei vahingoita ulkopuolisia. Lisäksi keskustelija huomauttaa yhteiskunnassa vallitsevasta epäkohdasta liittyen liian pieniin sanktioihin tilanteissa, joissa toisen yksilön kehoa vahingoitetaan seksuaalisesti, fyysisesti tai henkisesti. Kommentissa nostetaan esille yhteiskunnassa vallitseva ristiriita omaan kehoon ja toisten kehoon liittyvien oikeuksien välillä. Keskustelija yhdistäisi itsemääräämisoikeuteen myös oikeuden puolustaa itseään ja muita ihmisiä, mutta argumentoi yhteiskunnassa vallitsevan näkemyksen olevan tässä kohtaa puutteellinen. Itsepuolustuksesta tai toisten puolustamisesta aiheutuvien sanktioiden koetaan olevan liian tiukkoja. Argumentti vihjaa kulttuurissamme vallitsevaan näkemykseen, jossa tietyissä tilanteissa itsepuolustus tai toisten puolustaminen nähdään moraalisesti hyväksyttävänä tekoina.

Palstalla puhuttiin prostituutiosta myös perustarpeen (seksin) tyydyttäjänä. Prostituution kategorisointi perustarpeen tyydyttäjänä rakensi samalla paitsi myyjän myös seksin ostajan, poikkeuksetta miehen, kategorijäsenyyttä. Keskustelupalstalla kiisteltiin seksin merkityksestä yksilölle ja neuvoteltiin seksistä esimerkiksi nälkään ja uneen verrattavissa olevana perustarpeena. Samaan aikaan keskustelijat tuottivat moraalista järjestystä miehen ja naisen sukupuolirooleista ja siitä, mitä kulttuurissamme oikeastaan tarkoitetaan itsemääräämisoikeudella. Itsemääräämisoikeus sai erilaisia funktioita riippuen siitä, millaisten asioiden puolesta argumentoitiin.

Vertaamalla seksiä ihmisen perustarpeeseen prostituutiolle tuotettiin samalla oikeuttavia selontekoja, sillä prostituutio koettiin käteväksi keinoksi tyydyttää tämä ”välttämätön” perustarve. Seksin oston motiivit liitettiin tiettyjen elämälle välttämättömien tarpeiden tyydyttämiseen, mikä samalla rakensi sekä seksin myyjän että varsinkin seksin ostajan toiminnasta hyväksyttävää. Eroa tehtiin kuitenkin miesten ja naisten seksin tarpeeseen ja seksuaalisuuteen nostamalla esiin poikkeavia määreitä miehen fysiologisista ominaisuuksista.

Esimerkiksi ”Ihmettelijän” kommentissa alla seksin ostajan toimintaa oikeutettiin määrittelemällä erityisiä miehen fysiologian ominaisuuksia, joista johtuen seksin saanti on miehelle enemmän perustarve kuin naiselle. Keskustelija liittyy prostituutiota oikeuttavaan selontekoonsa lisäksi huomion seksuaalisia ärsykeitä ylipursuavasta nyky-yhteiskunnasta, joka vaikuttaa miehen seksin tarpeeseen. Samalla prostituution olemassa oloon ja seksin ostajan toimintaan liitettyä vastuuta siirretään yhteiskunnalle, joka ärsykkeillään ”aiheuttaa” yksilöiden toiminnan:

Kysymys Niennalle
Ihmettelija 19.2.2010 10:58

Voitko sinä Nienna yhtään ymmärtää sellaisen miehen tuntemuksia, jonka ainoa mahdollisuus saada seksiä olisi maksaa siitä? Pystytkö yhtään kuvittelemaan sitä arvottomuuden tunnetta? Äläkä pliis sano että ”kyllä kaikki löytävät jonkun”.

Nykykulttuurissamme, jossa seksiä tungetaan joka paikassa tällaisella kidutuksella on jo fyysisiä vaikutuksia, jatkuvia ärsykeitä ilman toivoakaan

purkautumistiestä. Michelle tämä painetila on tutkitusti vielä paljon pahempi, johtuen täysin erilaisesta fysiologiasta naisen kanssa...

Keskustelija esittää kuvauksen ongelmatarinasta, jossa miehen ainoa mahdollisuus saada seksiä on maksaa sen harjoittamisesta jollekin. Housley ja Fitzgerald (2008: 242) määrittelevät ongelmatarinat laajennetuiksi selonteoiksi, vaikka selonteko ei välttämättä ole tarinan synonyymi. Tässä kohtaa tarinalla selitetään, puolustetaan ja oikeutetaan prostituutiota ainoana keinona miehen seksin saantiin (ks. Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 159). Seksin ostajasta muotoutuu tietynlainen syyntakeeton olosuhteiden uhri, jonka ei ole mahdollista syystä tai toisesta saada seksiä muutoin kuin maksamalla siitä. Samalla kommentti rakentaa eksplisiittisesti prostituoidun jäsenkategoriaa, jossa seksin myyjä saa eräänlaisen hyväntekijän leiman, koska hänen kauttaan ongelmatarinan miehen on mahdollista tyydyttää ”fysiologisesti välttämätön perustarpeensa”.

Prostituution liittäminen perustarve-kategoriaan sai kuitenkin myös vastustusta palstalla, kuten ”Kerpiilin” vastauksessa aiempaan ”Ihmettelijän” kommenttiin:

Ihmisarvo
Kerpiili 19.2.2010 11:27

En ole Nienna, mutta: Tarkoitat miestä, jonka kädet ovat jotenkin vammautuneet tai joka ei muuten kykene purkautumaan yksin? Asiakkaat ovat kuitenkin pääasiassa terveitä miehiä, joista monet ulkomuotonsa puolesta voisivat saada ilmaistakin seksiä.

Seksuaalisesti puoleensa vetämätön ihminen voi kokea arvottomuuden tunnetta sukupuoleen katsomatta. Toisen ihmisen hyväksymäksi tuleminen on meille tärkeää. Kyllä se itsearvostus pitäisi kuitenkin löytää jostain muualta kuin siitä saako seksiä vai ei.

Eikö asiakkailla ole monesti kyse seksin saamisen helppoudesta ja varmuudesta sekä ajan säästämisestä?

Puheenvuorossa kyseenalaistetaan edellä esitetyt motiivit ja oikeutukset seksin ostamiseen. Keskustelija vihjaa aiemmassa ongelmatarinassa esitetyn ”uhri-ostajan” kategorian olevan marginaalinen ja huomauttaa useimpien seksin ostajien olevan ”terveitä miehiä, joista monet ulkomuotonsa puolesta voisivat saada ilmaistakin seksiä”. Tämä toisenlainen seksin ostajan jäsenkategoria tuottaa seksin ostajalle erilaisia

motiiveja (seksin saamisen helppous ja varmuus sekä ajan säästäminen). Samalla keskustelija kyseenalaistaa prostituutioon liitetyn määrään ”välttämättömän perustarpeen ainoana tyydytyskeinona” nostamalla esille itsetyydytyksen mahdollisuudet.

Prostituutiokeskustelu herättää neuvotteluja myös seksin kategoriaan liitettävistä määreistä. Edellisessä ”Ihmettelijän” puheenvuorossa annettiin vihjeitä siitä, että seksin saaminen vaikuttaa myös yksilön omanarvontunteeseen. ”Kerpiilin” kommentissa sen sijaan ei lähdetä mukaan tähän seksin kategorian määrittelyyn ja samalla prostituutiota oikeuttavaan selontekoon, vaan todetaan, että itsearvostus tulisi löytää jotain muuta kautta.

Samoilla linjoilla ”Kerpiilin” kanssa on myös ”Nienna”, joka kyseenalaistaa seksin kategoriaan liitettyä välttämättömän perustarpeen määrettä vertaamalla sitä ravinnon perustarpeeseen:

Rajoista

Nienna 19.2.2010 11:53

– – Mutta ei se, että kiihkeästi haluaa jotain, tarkoita, että se pitää saada millä hinnalla hyvänsä. Missä menee raja? On varmaan selvää, että varastaminen on hyväksyttävää, jos ihminen muuten kuolisi nälkään. Mutta onko seksi samanlainen tarve? Ja jos puhutaan ihan simppeleistä puhtaasta seksin tarpeesta, niin senhän voi tyydyttää yksinkin. Läheisyyttä tai välittämistä taas ei voi ostaa, joten siihen tarpeeseen prostituoitu ei vastaa. Sitä paitsi: on olemassa tutkimuksia/tietoja, joiden mukaan seksiä ostavat kyllä ihan varatutkin miehet, jotka varmaan ainakin saavat seksiä useammin kuin sinkut. (?) – –

Perustarpeen tyydyttäminen seksin ostamisen motiivina ja prostituutiota oikeuttavana selontekona ei saa kommentissa tulla alleen, sillä seksiä ei koeta vastaavana elämisen kannalta välttämättömänä tarpeena, kuten esimerkiksi ravinnon saanti. Keskustelija argumentoi sen puolesta, että ihminen voi elää ilman seksiä, mutta esimerkiksi ravinnotta eläminen on mahdotonta, jolloin ruoan varastaminen voidaan nähdä moraalisesti hyväksyttävänä. Seksien ostaminen prostituoidulta ei kuitenkaan ole elämisen kannalta välttämätöntä, eikä toiminta näin saa samankaltaista moraalisesti hyväksyttävää leimaa.

5.5 Yhteenveto

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli diskursiivisen kategoria-analyysin avulla selvittää, miten ja millaiseksi yhteiskunnallinen kysymys prostituutiosta rakennetaan kategorioiden ja selontekojen avulla Helsingin Sanomien verkkokeskustelupalstalla. Tavoitetta tukivat seuraavat alakysymykset:

- 5) Miten prostituutiota ja prostituoituja kategorisoidaan keskustelupalstalla?
- 6) Millaisia prostituutioon liittyviä selontekoja palstalla rakennetaan?
- 7) Miten ja millaista moraalista järjestystä eli kulttuurista tietoa siitä, miten eri tilanteissa tulee käyttäytyä, verkkokeskustelijoiden vuorovaikutuksessa luodaan?
- 8) Miten moraalisten järjestysten murtumia tulkitaan ja millaisia oikeuksia ja velvollisuuksia selonteot synnyttävät eri toimijoille?

Analyysi lähti liikkeelle jakamalla aineisto kommentteissa käytettyjen kategorioiden ja selontekojen mukaan diskursiivisiin kehyksiin: prostituutio sukupuolisuhteiden ja seksuaalinormien valtataistelussa, prostituutio valmiiksi rikkoutuneen hyväksikäyttönä ja terveyden turmelijana, prostituutio ammattina, elinkeinona ja helppona rahana ja prostituutio itsemääräämisoikeutena ja perustarpeen tyydyttäjänä.

Kategoria-analyttinen tarkastelu paljasti lukuisia erilaisia tapoja luokitella prostituutiota, prostituoituja ja muita ilmiöön liitettäviä toimijoita ja yhteiskunnallisia rakenteita näiden kehyksien sisällä. Prostituidun ja prostituution kategorioihin liitettiin hyvin erilaisia määreitä, riippuen siitä millaiseksi ongelma konstruointiin ja millaisiksi toimintaan liittyvät oikeudet ja velvollisuudet koettiin. Palstalla käyty keskustelu sisälsi monenlaista argumentaatiota ja neuvottelua myös siitä, miten prostituution sosiaalinen ongelma rakentuu ja millaisia motiiveja ja seurauksia toiminnalla on yksilölle, yhteiskunnalle tai moraalille järjestykselle. Prostituutiota ja prostituoituja oikeutettiin, puolustettiin tai syytettiin palstalla ja siitä rakennettiin sosiaalista ongelmaa ja poikkeavuutta erilaisten kategorioiden, kategorisaatioiden, selontekojen ja vertailujen avulla.

Palstalla käytetyt selonteot olivat Eglinin ja Hesterin (2003) termein niin strukturalistis-

funktionalisia kuin yksilöllis-psykologisia. Ensin mainitussa selonteko muodostetaan yhteiskunnallisten ja sosiaalisten rakenteiden kategorioilla (Ester ja Heglin 2003: 94–95), kuten esimerkiksi eriarvoisuus, elinkeino, elintaso, itsemääräämisoikeus ja sukupuoliroolit ja -normit. Lisäksi prostituutiota selitettiin yksilöön liittyvillä syillä, erityisesti yksilön seksuaalisuudella tai vaurioituneella psyykkisellä tilalla, jonka jokin aiemmin elämässä koettu trauma tai hyväksikäyttö on saanut aikaan. Prostituutiota sosiaalisena ongelmana konstruointiin erityisesti seksin myyjän ympärille, mutta itse ongelman ydin paikannettiin hyvin erilaisista näkökulmista käsin. Ongelmien selittämistavat rakensivat prostituutiosta erilaista ja samalla myös prostituoidulle (ja toisinaan seksin ostajalle) tuotettiin erilaisia jäsenkategorioita erilaisine oikeuksineen ja velvollisuuksineen.

Aina prostituutiota ei edes suoraan kategorisoiu moraalista järjestystä rikkovaksi ja selontekoja vaativaksi ongelmaksi, vaan ongelma paikannettiin jostain aivan toisaalta. Ongelmaa saatettiin rakentaa esimerkiksi siitä, miten tietyt ihmiset kategorisoivat prostituoituja ja miten heidän leimaava suhtautumisensa sortaa prostituoituja. Tällöin prostituoitu kategorisoiu eräänlaiseksi uhriksi ja poikkeavan, ei-hyväksyttävän toiminnan leima lyödään ihmisryhmälle, joka syystä tai toisesta arvostelee prostituoidun toimintaa.

Eräs verkkokeskustelijoiden tapa kategorisoida prostituutiota oli tarkastella sitä miehen ja naisen välisen suhteen näkökulmasta, sukupuolisuhteisiin liittyvän moraalisen järjestyksen rikkojana. Verkkokeskustelussa neuvoteltiin sukupuolisuhteisiin liittyvistä normeista ja siitä, miten eri tavoin prostituutio toimii yleisesti hyväksyttävänä pidettyjen normien turmelijana tai päinvastoin, miten yleiset normit vaikuttavat prostituutioon. Mielipiteet siitä, millainen moraalinen järjestys naisen ja miehen välisessä suhteessa vallitsee tai pitäisi vallita, vaihtelivat suuresti keskustelijoiden keskuudessa.

Palstalla käytiin kiivasta neuvottelua myös ihmisen seksuaalisuuden luonteesta, ja siitä vaikuttaako prostituutio turmelevasti ihmisen seksuaalisuuteen ja sitä kautta koko ihmisen minuuteen ja hyvinvointiin. Se kategorisoiu seksuaalisuus osaksi ihmisen minuutta vai samanlaiseksi elimeksi kuin mikä tahansa muukin ”ihmisen osa” rakensi

samalla myös prostituution kategoriasta erilaisen. Kategorisoimalla prostituutiota syyllistävän selonteon kautta ihmisen seksuaalisuutta loukkaavana toimintana liitettiin toimintaan samalla ei-hyväksyttävän ja normaalista poikkeava leima. Seksuaalisuus liitettiin usein myös prostituoidun toimintaa puolustavaan puheeseen, jossa prostituoitu luokiteltiin uhriksi, joka seksuaalisen hyväksikäytön takia ajautuu prostituutioon.

Liittämällä prostituutioon työ- ja ammattikategorian kategoriasidonnaisia toimintoja keskustelijat saattoivat sekä neutralisoida että vahvistaa prostituutiota sosiaalisena ongelmana ja poikkeavana toimintana. Monesti ammatin tai elinkeinon määreiden sijoittamisella prostituutiokategoriaan rakennettiin visiota yhteiskunnasta, jossa prostituoidulla olisi samankaltaiset oikeudet ja velvollisuudet kuin tavallisella työllä. Tämän saatettiin katsoa joko parantavan tai vaikeuttavan prostituoitujen asemaa yhteiskunnassa.

Prostituutiota oikeutettiin keskustelupalstalla myös vetoamalla kulttuurissamme vahvasti vallitsevaan yksilön itsemääräämisoikeuteen. Vapaus päättää omasta ruumiistaan ja elämästään oli monen palstan puheenvuoron argumentti, jolla oikeutettiin prostituoidun toimintaa ja tehtiin siitä hyväksyttävää. Itsemääräämisoikeuteen liitetään kulttuurissamme myös yksilön vapaan tahdon kunnioittaminen. Kategorisoimalla prostituutiota itsemääräämisoikeuden näkökulmasta kategorisoitiin samalla prostituutiota vastustavat henkilöt moraalisen järjestyksen rikkojiksi tai muulla tavoin poikkeaviksi.

Syy ja vastuu prostituution harjoittamisesta yhdistettiin keskusteluissa joko prostituoituun itseensä tai jollekin muulle taholle. Syy ja vastuullisuus liittyivät puheenvuoroissa usein joko vapaaehtoiseen valintaan tai pakkokeinoon. Jos syy ja vastuu prostituutioon ryhtymisestä asetettiin prostituoidulle itselleen, tulkittiin prostituoidun harjoittavan toimintaa omasta vapaasta tahdostaan. Jos sen sijaan vastuu oli jossain muualla, kategorisoitiin prostituoitu uhriksi, joka olosuhteiden pakosta ajautuu prostituutioon ja on näin samalla myös syyntakeeton toimintaansa. Uhri-prostituoidun kategoriaa kiellettiin usein esittämällä vertailu ja vetämällä rajaa

”uhriprostituotujen” ja muiden vapaasti omasta tahdostaan toimintaa harjoittavien prostituotujen välille.

6 LOPUKSI

Harvey Sacksin (1992: 40) mukaan kategoriat sisältävät tietoa yhteiskunnasta ja yhteistä elämää koskevasta tiedosta. Kategoriat muuttuvat koko ajan ihmisten vuorovaikutuksessa, joten emme koskaan jaa täsmälleen samaa tietovarantoa. Perustamme arjen kanssakäymisen silti siihen oletukseen, että kategorioihin pohjautuva tieto on yhteistä. (Roca-Cuberes 2008: 547.)

Helsingin Sanomien verkkokeskustelupalstalla käyty voimakas neuvottelu ja kiistely kategorioista ja niihin sidotuista toiminnoista sekä määreistä osoitti, miten erilaisia tietovarantoja ja moraalisen järjestyksen näkemyksiä prostituutioon liittyen yhteiskunnassamme vallitsee. Kategoria-analyttisesti tarkastellen yksi syy siihen, miksi prostituutiokeskustelu on yleisesti niin polarisoitunutta ja kanta-aottavaa on, ettei vallitsevaa ja yhteisesti jaettua näkemystä prostituution kategoriasta ole olemassa yhteiskunnassamme. Kategorisointi on niin monisyistä muun muassa, koska prostituutiota voidaan tarkastella niin monesta erilaisesta sosiaalisen rakenteen konfiguraatiosta käsin.

Mielenkiintoista antia tutkimuksessani onkin ollut havainnoida kategorioiden ja selontekojen avulla, miten ja millaiseksi prostituution ongelma on rakennettu verkkokeskustelupalstalla ja tätä kautta selvittää, miksi prostituutiokysymys on niin ongelmallinen yhteiskunnassamme. Prostituutioon liittyvistä kategorioista kiistellään voimakkaasti niin viranomaisten kuin kansalaisten välisissä keskusteluissa. Vallitsevia kategorioita ja moraalisia järjestyksiä horjutetaan kilpailevilla kategorioilla ja esimerkiksi tekemällä näkyväksi erilaisia murtumia moraalisisessa järjestyksessä. Ongelmaa rakennettiin keskustelupalstalla esimerkiksi niin suoraan prostituoidun kuin seksin ostajan toiminnasta, prostituoituihin halveksuvasti suhtautuvien ihmisten asenteista tai yhteiskunnan tavasta kohdella prostituoituja.

Analyysi osoitti, miten prostituutiokysymyksen ongelmallisuus liittyy yhteiskunnassa vallitseviin varsin erilaisiin näkemyksiin prostituution yksityisen ja julkisen toiminnan luonteesta ja toimintaan liittyvän säätelyn oikeuksista. Keskustelupalstalla prostituutiota

ja prostituoituja kategorisoitiin ja prostituutiosta rakennettiin hyväksyttävää tai poikkeavaa toimintaa liittämällä siihen joko yksityisen tai julkisen toiminnan määreitä. John Dewey (2006: 18) selvittää yksityisen ja julkisen toiminnan eroja toiminnasta aiheutuvien seurausten vaikuttavuudella. Deweyn mukaan toiminta on yksityistä, kun toimijoiden toiminnan seuraukset ulottuvat vain niiden piiriin, jotka ovat toiminnassa suoraan mukana. Potentiaalisesti julkiseksi toiminta muuttuu, kun sillä on tätä piiriä laajemmat epäsuorat seuraukset. Julkisen ja yksityisen raja kuitenkin ylittyy vasta sitten, kun nämä seuraukset havaitaan, ja seurauksia kokevat ihmiset ryhtyvät toimiin niiden säätelemiseksi. (Emt. 18.)

Se, rakennettiinko prostituutiosta hyväksyttävää, normien mukaista toimintaa tai poikkeavaa moraalista järjestystä rikkovaa toimintaa liittyi keskustelijoiden puheenvuoroissa usein siihen, koettiinko prostituutiosta aiheutuvan seurauksia vain toiminnassa suoraan mukana oleville vai tätä pidemmälle. Esimerkiksi vapaaehtoisuuteen ja itsemääräämisoikeuteen vedoten prostituutiosta luotiin yksityistä, hyväksyttävää toimintaa, josta koettiin aiheutuvan seurauksia ainoastaan toiminnassa mukana oleville (myyjälle ja ostajalle). Usein toiminnasta aiheutuvien seurauksien laskettiin kuitenkin ulottuvan tätä piiriä pidemmälle, jolloin seuraukset vaikuttivat yhteiskuntaan laajemmin esimerkiksi muokkaamalla yleisiä sukupuoli- ja seksuaalinormeja ja tasa-arvoa. Joskus prostituution ongelmaa rakennettiin nimenomaan toiminnan yksityisestä luonteesta käsin ja ratkaisuksi esitettiin visiota yhteiskunnasta, jossa prostituutio olisi yleisesti hyväksyttyä, tavalliseen elinkeinon verrattavissa olevaa julkista toimintaa, jonka seurauksia eri yhteiskunnalliset elimet, kuten lainsäädäntö, verotus ja työterveyspalvelut säätelisivät.

Prostituution kysymystä rakennettiin keskustelupalstalla myös kategorisoimalla prostituutiota seuraukseksi jostain yksityisestä tai julkisesta toiminnasta. Prostituution saatettiin selittää johtuvan esimerkiksi aiemmin elämässä koetusta hyväksikäytöstä tai mielenterveyshäiriöstä. Prostituutiota selitettiin myös seurauksena yhteiskunnan oloista, jolloin prostituutiota luokiteltiin elinkeinoksi, johon yhteiskunnan huonot tai riittämättömät olot johtavat. Näissä kategorisoinneissa vastuu toiminnasta asetettiin

jollekin muulle taholle kuin prostituoidulle itselleen, ja prostituoidusta muodostui eräänlainen syyntakeeton olosuhteiden uhri.

Vaikka prostituutiosta aiheutuvista seurauksista ja sen julkisen toiminnan luonteesta oltiin eri mieltä verkkokeskustelussa, palstalla käyty keskustelu täytti selvästi julkisen toiminnan piirteet. Deweyn (2006) mukaan vasta seurausten sääntely synnyttää julkison, mutta tässä tapauksessa myös sääntelyn vastustaminen voidaan laskea julkiseksi toiminnaksi. Keskiöön nousevat aktiivisesti kantaa ottavat kansalaiset, jotka yhdessä ratkovat yhteiskunnallista ongelmaa erilaisin argumentein. Käyttäytyminen voi muuttua tietoisemmaksi toiminnaksi ja yksityinen voi tulla julkiseksi vain viestinnän avulla. Julkisuuden ja viestinnän muotojen kautta yksilö myös kasvaa kansalaisena ja oppii ajattelemaan toimintaansa toisen kannalta. (Ks. Dewey 2006: 18–19.) Tällaiseen julkiseen toimintaan verkkokeskustelu tarjoaa aivan uudenlaiset mittasuhteet.

Tutkimus osoitti, että kategoria-analyysi menetelmänä sopii julkisten keskustelujen tutkimiseen, jossa tavoitteena on tarkastella, miten moraalista ja sosiaalista järjestystä luodaan ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Selontekoihin ja kategorioiden tuottamiseen liittyi myös monenlaista argumentaatiota, johon olisi mielenkiintoista syventyä tarkemmin esimerkiksi retorisen diskurssianalyysin avulla. Jatkossa voitaisiin vielä tarkemmin selvittää, miten verkkokeskustelussa tai institutionaalisessa puheessa rakennetaan prostituutiota vastustavien tai puoltavien argumenttien vakuuttavuutta ja millaisia diskursseja keskustelussa luodaan. Tutkimuksen keskiöön nousisivat tällöin, miten keskustelijat puolustavat ja perustelevat omia väitteitään ja millaisia prostituutiota puolustavia ja vastustavia diskursseja keskustelussa tuotetaan ja ylläpidetään.

LÄHTEET

- Aaltio, Elina (2009). *Naisliikkeen ja prostituoitujen etuliikkeen kamppailu seksin oston kriminalisoinnista 2002–2006*. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus TANE-julkaisuja (2009) 12. Helsinki.
- Alasilta, Anja (2002). *Verkkokirjoittajan käsikirja*. Helsinki: Inforviestintä Oy.
- Arpo, Robert (2005). *Internetin keskustelukulttuuri. Tutkimus internetkeskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnosta ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa*. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja No 39. Joensuu.
- Best, Michael L. & Keegan W. Wade (2009). The Internet and Democracy. Global Catalyst or Democratic Dud? *Bulletin of Science Technology & Society* [online]. 29: 4 [Lainattu 20.9.2010], 255–271. Saatavilla: <http://bst.sagepub.com/content/29/4/255>
- Blumer, Herbert (1999). Joukko, massa ja julkiso. *Tiedotustutkimus* 22: 3, 14–26.
- Bowker, Geoffrey C. & Susan Leigh Star (2000). *Sorting Things Out: Classification and Its Consequence*. Cambridge: The MIT Press.
- Bull, Rodney & Ian Shaw (1992). Constructing Causal Accounts in Social Work. *Sociology* 26: 4, 635–649.
- Buttny, Richard (2004). *Talking Problems. Studies of Discursive Construction*. Albany: State University of New York Press.
- Dewey, John (2006). *Julkinen toiminta ja sen ongelmat*. Tampere: Vastapaino.
- Drew, Paul (1998). Complaints about Transgressions and Misconduct. *Research on Language and Social Interaction* 31: 3 - 4, 295–325.
- Douglas, Mary (2000). *Puhtaus ja vaara. Rituaalisen rajanvedon analyysi*. Tampere: Vastapaino.
- Eglin, Peter & Stephen Hester (2003). *The Montreal Massacre. A Story of Membership Categorization Analysis*. Waterloo: Wilfrid Laurier University Press.
- Garfinkel, Harold (1967). *Studies in Ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press 1984.
- Goodman, Simon & Susan A. Speer (2007). Category Use in the Construction of Asylum Seekers. *Critical Discourse Studies* 4: 2, 165–185.

- Grönlund, Kimmo, Kim Strandberg & Staffan Himmelroos (2009). The Challenge of Deliberative Democracy online – A Comparison of face-to-face and virtual experiments in citizen deliberation. *Information polity* 14, 187–201.
- Haavio-Mannila, Elina, Osmo Kontula & Elina Kuusi (2001). *Trends in Sexual Life. Measured by national sex surveys in Finland in 1971, 1992 and 1999, and a comparison to a sex survey in St. Petersburg in 1996*. Working papers E 10/2001. Helsinki: The Population Research Institute, The Family Federation in Finland.
- Hester, Stephen & Peter Eglin (1997). Membership Categorization Analysis: An Introduction. Teoksessa: Stephen Hester & Peter Eglin (toim.). *Culture in Action: Studies in Membership Categorization Analysis*. Lanham, Maryland: International Institute for Ethnometodology and Converation analysis & University Press of America. 1–23.
- Hiltz, Starr Roxanne & Murray Turoff (1994). *The Network Nation. Human Communication via Computer*. Cambridge, Massachusetts: the MIT Press.
- Holmström, Charlotta & May-Len Skilbrei (2008). *Prostituutio Pohjoismaissa. Konferenssiraportti, Tukholma 16.–17. lokakuuta 2008*. ANP 2008:739. Köpenhamn: Nordiska ministerrådet. [Lainattu 20.9.2010]. Saatavilla: http://www.norden.org/da/publikationer/publikationer/2008-739/at_download/publicationfile
- Housley, William & Richard Fitzgerald (2002). The Reconsidered Model of Membership Categorization Analysis. *Qualitative Research* 2(1), 59–83.
- Housley, William (2003). *Interaction in Multidisciplinary Teams*. Surrey: Ashgate.
- Housley, Wiliam & Richard Fitzgerald (2008). Motives and Social Organization: Sociological Amnesia, Psychological Description and the Analysis of Accounts. *Qualitative Research* 8: 2, 237–256.
- HS (2010a). Tutustu HS.fi:n tuoreimpiin kävijäprofileihin [online]. [Lainattu 7.4.2010]. Saatavilla:<http://medianetti.helsinginsanomat.fi/Tutustu+HSfin+tuoreimpiin+k%C3%A4vij%C3%A4profileihin/1101980165590>
- HS (2010b). Verkkokeskustelun ohjeet [online]. [Lainattu 7.4.2010]. Saatavilla: <http://www.hs.fi/apua/keskustelu>
- HS (2012a). Prostituutio kansainvälistyy, kauppa käy yhä useammin netissä [online]. [Lainattu 20.1.2013]. Saatavilla:<http://www.hs.fi/kotimaa/Prostituutio+kansainv%C3%A4listyy+kauppa+k%C3%A4y+yh%C3%A4+useammin+netiss%C3%A4/a1305572543011>

- HS (2012b). Kommentointiohjeet [online]. [Lainattu 20.1.2013]. Saatavilla: <http://www.hs.fi/sivu/kommentointiohjeet/>
- Häkkinen, Antti (1999). Clients of Prostitutes – An historical Perspective on Finland. Teoksessa: Laura Keeler & Marjut Jyrkinen (toim.). *Who's Buiing? The Clients of Prostitution*. L. Publications on Equality 1999: 4. Helsinki: Ministry of Social Affairs and Health. 13–24.
- Häkkinen, Perttu (2010). Raikasta [online]. [Lainattu 7.4.2010]. Saatavilla: <http://www.hs.fi/nyt/artikkeli/Raikasta/1135253015050>
- Jayyusi, Lena (1991). Values and Moral Judgement: Communicative Praxis as a Moral Order. Teoksessa: Graham Button (toim.). *Ethnomethodology and the Human Sciences*. 227–251.
- Jokinen, Arja (1999a). Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa: Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.). *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino. 37–53.
- Jokinen, Arja (1999b). Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa: Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.). *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino. 126–159.
- Jokinen, Arja & Kirsi Juhila (1999). Diskurssianalyttisen tutkimuksen kenttä. Teoksessa: Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.). *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino. 54–97.
- Jokinen, Arja, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (2012). *Kategoriat, kulttuuri & moraalit*. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, Kirsi (2004). Talking Back to Stigmatised Identities. Negotiation of Culturally Dominant Categorizations in Interviews with Shelter Residents. *Qualitative Social Work* 3: 3, 259–275.
- Kielitoimiston sanakirja* (2004). Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 132. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Kontula, Anna (2005). *Prostituutio Suomessa*. Sexpo-säätiö. Tampere: Domus-Offset.
- Kontula, Anna (2008). *Punainen eksodus. Tutkimus seksityöstä Suomessa*. Keuruu: Otavan kirjapaino.
- Kuronen, Timo (2000). *Kansalaiskeskustelun edellytykset ja mahdollisuudet tietoverkkojen aikakaudella*. Tampereen yliopisto. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy Juvenes Print.

- Lehti, Martti & Kauko Aromaa (2002). *Naiskauppa, laitton siirtolaisuus ja Suomi. Nykytilanne, lainsäädäntö ja tutkimuslähteet*. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 186.
- Lessig, Lawrence (2001). *The Future of Ideas. The Fate of the Commons in a Connected World*. New York: Random House.
- Like (2010). *Punainen eksodus – tutkimus seksityöstä Suomessa* [online]. [Lainattu 20.9.2010]. Saatavilla: <http://www.like.fi/kirjat/punainen-eksodus-tutkimus-seksityosta-suomessa>
- Marttila, Anne-Maria (2009). *Tavoitteena tasa-arvo. Suomalainen keskustelu rajat ylittävästä prostituutiosta*. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 27: 2009. Helsinki.
- Matikainen, Janne (2010). *Verkkotutkimuksen metodologisia näkökulmia* [online]. [Lainattu 20.9.2010]. Saatavilla: <http://www.valt.helsinki.fi/blogs/jmatikai/Verkkometodjm.pdf>
- Maynard, Douglas W. (1988). Language, Interaction and Social Problems. *Social Problems* 36: 4, 311–334.
- Melkas, Tuula (2004). *Tasa-arvobarometri 2004*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Nakamura, Lisa (2002) *Cubertypes. Race, Ethnicity, and Identity on the Internet*. New York: Routledge.
- Nasta ry (2010). Prostituutio ja seksityö Suomessa ja siitä keskustelu; seksinoston kriminalisointi, ihmiskauppa, paritus ja seksuaalisuus [online]. [Lainattu: 20.9.2010]. Saatavilla: <http://nasta-jkl.blogspot.com/2009/11/sivistava-ilta-1211-prostituutio-ja.html>
- Nieminen, Tarja (2008). *Tasa-arvobarometri 2008*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Nishimura, Yukiko (2007). Linguistic Innovations and Interactional Features in Japanese BBS Communication. Teoksessa: Brenda Danet & Susan C. Herring (toim.). *The Multilingual Internet*. Oxford University Press. 163–183.
- Oikeusministeriö (2009). *Selvitys seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä koskevan rangaistussäännöksen soveltamisesta* [online]. [Lainattu 20.9.2010]. Saatavilla: <http://www.om.fi/Satelliteblobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURIapptype=BlobServer&SSURIcontainer=Default&SSURIsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;%20filename=Seksuaalirikosselvitys.pdf&SSURIsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1243794210054&blobheadervalue1=ContentDisposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf>

- Ollikainen, Heikki (2004). *Turmiolan Tommi Internetissä* [online]. *Sisällönanalyysi Päihdelinkin alkoholismikeskustelusta*. Julkaisematon lisensiaatintutkielma. Tampereen yliopisto. [Lainattu 20.9.2010]. Saatavilla: <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/lisuri00021.pdf>
- Paasonen, Susanna (2010). Erityisyyttä, edistysuskoa ja amnesiaa [online]. [Lainattu 20.9.2010]. Saatavilla: <http://www.mcult.net/mediumi/article.htmlarticleId=225&page=1>
- Peltola, Jari (2004). Metafora verkkokeskusteluympäristössä. *Tiedotustutkimus* 27: 3, 39–48.
- Perelman, Chaim & Lucie Olbrechts-Tyteca (1971). *The New Rhetoric. A Treatise on Argumentation*. Notre Dame: Indiana: University of Notre Dame Press.
- Pietilä, Veikko (2001). Yleisönosasto ja Internet keskusteluareenoina. *Tiedotustutkimus* 24: 2, 18–33.
- Pälli, Pekka (2003). *Ihmisyhmä diskurssissa ja diskurssina*. Acta Universitatis Tamperensis 910. Tampere: Tampere University Press.
- Rheingold, Howard (1995). *The Virtual Community. Homesteading on the Electronic Frontier*. New York: Perseus Books.
- Roca-Cuberes, Carles (2008). Membership Categorization and Professional Insanity Ascription. *Discourse Studies* 10: 4, 543–570.
- Roivainen, Irene (1995). Kun ongelmalla on osoite. Teoksessa: Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Tarja Pösö (toim.). *Sosiaalityö, asiakkuus ja sosiaaliset ongelmat: konstruktionistinen näkökulma*. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto. 78–98.
- Ruusuvuori, Johanna (2001) Harvey Sacks. Arkielämän metodit ja keskustelunanalyysi. Teoksessa: Vilma Hänninen, Jukka Partanen & Oili-Helena Ylijoki (toim.). *Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjiä*. Tampere: Vastapaino. 383–405.
- Sacks, Harvey (1990/1963). Sociological Description. Teoksessa: Jeff Coulter (toim.). *Ethnomethodological Sociology*. Aldershot: Edward Elgar Publishing Company. 85–95.
- Sacks, Harvey (1972). On the Analysability of Stories by Children. Teoksessa: Jeff Coulter (toim.). *Ethnomethodological Sociology*. Aldershot: Edward Elgar Publishing Company. 254–270.
- Sacks, Harvey (1992). *Lectures on Conversation*. Toim. Gail Jefferson. Oxford: Basil Blackwell.
- Savolainen, Reijo (1996). Suurajot vai surmanajot? *Tiedotustutkimus* 19: 4, 48–65.

- Savolainen, Reijo (1999). Kokemuksia keskusteluryhmistä. *Informaatiotutkimus* 18: 1, 12–22.
- Schubert, Sarah J., Susan Hansen, Kyle R. Dyer & Mark Rapley (2009). ”ADHD patient” or ”Illicit Drug User”? Managing Medico-Moral Membership Categories in Drug Dependence Services. *Discourse & Society* 20: 4, 46–62.
- Scott, Marvin B. & Stanford M. Lyman (1968). Accounts. *American Sociological Review* 33: 1, 46–62.
- Silverman, David (1998). *Harvey Sacks: Social Science and Conversation Analysis*. Oxford: Oxford University Press.
- Suhonen, Pertti (1994). *Mediat, me ja ympäristö*. Helsinki: Hanki ja jää.
- Summa, Hilikka (1996). Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan. Teoksessa: Kari Palonen & Hilikka Summa (toim.). *Pelkkää retoriikkaa*. Tampere: Vastapaino. 267–291.
- Sunstein, Cass R. (2004). Democracy and Filtering. *Communication of the ACM* 47: 12, 57–59.
- Suomen kuvalehti (2013). Onko prostituutio rikos? Oikeusministeri haluaa lopettaa ilotyttöjen bisnekset [online]. [Lainattu 20.1.2013]. Saatavilla: <http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/onko-prostituutio-rikosoikeusministeri-haluaa-lopettaa-ilotyttöjen-bisnekset>
- Thorbeck, Susanne & Bandana Pattanaik (2003). *Prostituutio. (Transnational Prostitution: Changing Patterns in a Global Context*, kääntänyt Sari-Anne Ahvonen). Helsinki: Like.
- Thurlow, Crispin, Laura Lengel & Alice Tomic (2004). *Computer Mediated Communication, Social Interaction and the Internet*. London: Sage Publications.
- Tiilikka, Elina (2010). *Punainen mekko*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Turunen, Merja-Maaria (1996). *Kun kaikki on kaupan*. Prostituution asiantuntijaryhmän raportti. Helsinki: Stakes, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Välimaa, Outi (2011). *Kategoriat ongelman selontekoina. Pitkäaikaistyöttömyydestä neuvottelemisen ja sen rakentuminen haastattelupuheessa*. Acta Universitas Tamperensis 1589. Tampere: Tampere University Press.
- Wilhelm, Anthony (2000). *Democracy in the Digital Age. Challenges to Political Life in Cyberspace*. New York: Routledge.